

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

PERIODIEK

Verantw. uitgever: Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

buurtcomité st. andries kwartier herleeft

Vandaag is het buurtcomité van de Vierde Wijk onder de welsprekende naam van "St.-Andrieskwartier Herleeft" reeds vijf jaar actief.

Ons blad, St.-Andrieskwartier herleeft wordt in een nieuwe kleedje gestoken. Wij hopen dat de nieuwe voorstelling goed zal overkomen.

De Redactie.

Toen, vijf jaar geleden, vonden enkele mensen van verschillende achtergrond mekaar rond de idee dat het hoog tijd werd, om de Parochie van Miserie, zoals de wijk bekend staat, nieuw leven in te blazen.

Enkele mensen samen rond de tafel, bergen goede wil, en het geloof dat het nog kan. Inderdaad, ieder kent het St.-Andrieskwartier, want die kant leefde vroeger nogal. Het was daar toch het kwartier van Zotte Rik, Mie Citroen, Blinde Mus en Lange Sander.

Ja, "vroeger was het hier een levendige buurt", vertellen de oudjes op de bank op 't plein. "Maar dat is voorbij!"

En toch...

En toch geloofden deze enkele St.-Andriezenaars dat het mogelijk is om deze wijk terug te doen herleven, wellicht niet op dezelfde manier als vroeger, maar op een eigentijdse en toch even volkse wijze.

Meteen was het buurtcomité geboren. De naam lag voor de hand: "Buurtcomité St.-Andrieskwartier herleeft".

Een nieuwe impuls was gegeven, en onmiddellijk kwamen de ideeën los. We organiseren een zoektocht door onze wijk, en een tentoonstelling van schilders van onze bodem, en waarom ook niet een stoet!!

Zo kronkelt inderdaad, sinds 1976 jaarlijks een folkloristische halfvastenstoet door de straten van de Vierde Wijk: Een dag die niet alleen de St.-Andriezenaar, maar ook menig toerist niet meer wil missen.

Onze wijk heeft zo'n rijk verleden, dat juist die voorbije tijd de sterkste impuls is voor een vernieuwd wijkleven.

Zo is ook onze Zotte Rik herboren. Was hij rond de jaren 1900 DE kindervriend bij uitstek, dan is hij nu, maar als reus dan, DE ambassadeur van onze wijk, die al op verschillende optochten het St.-Andrieskwartier op eervolle wijze heeft vertegenwoordigd.

garnaal, hamburgers en beulingen, terwijl de dorstigen hun keelgat konden spoelen aan de toog van de Rooie Meule, op de tonen van onze Disco Bar, met als D.J. Guy. Wie zijn kans wou wagen kon dit gerust aan het rad der fortuin, op de sjoelbak, of aan het kraam met buskes gooien of ringen werpen en zeker niet te vergeten ons tombolakraam waar voor de gelukkige winnaars weer prachtige prijzen waren weggelegd. Verder deed men ook nog zaken aan het antiekkraam. Dit alles vond doorgang in de lokalen van de D.O.R., St.-Andriesplaats 25.

's Zondags was het dan de grote dag, dan startte inderdaad te 15 uur de jaarlijkse stoet. Dit jaar (en dit omdat het de 5e maal was) was

STOETNIEUWS

Voor de vijfde maal dit jaar greep de grootse stoet van St.-Andrieskwartier weer plaats en wel op zondag 23 maart. 's Zaterdags 22 maart was er ook weer een "Dolle Zaterdag" geprogrammeerd. Dat dit weer een denderend weekend werd, was reeds bij voorbaat verzekerd.

Inderdaad stonden er grote namen op de affiche, zoals Jack in the Box (slangenmens) en Katastroof (volkszangers). Verder nog de volksdansgroep Op Sinjoorke, Volksdansgroep St.-Andries en de Witte Wijven, en in dit jaar van de Olympische Spelen, de springploeg van de soc. turnkring De Hoop, die adembenemende sprongen op de lange mate ten beste gaven. Verder nog optreden van de majoretten en drumband De Heropbeuring.

Voor de smulpapen waren er kraampjes voorzien met o.a. rijstpap, pannekoeken, sprout en

er weer wat aan verbeterd. Nu werd o.a. de jubilee niet gevolgd door één calèche, maar liefst door drie, en waren de praalwagens nog prachtiger versierd dan de jaren daarvoor. In het carnavalgedeelte hadden verscheidene gildes reeds hun toezegging gedaan. Wij verwelkomden niet minder dan drie prinsen met hun gevolg.

En dat de bewoners van onze wijk niet hadden stilgezeten, bewees wel dat er reeds verscheidene cafés waren die op eigen initiatief een groep hadden samengesteld of een praalwagen hadden gemaakt.

Wij hopen u dan ook te mogen begroeten en danken u voor uw belangstelling en kom dus zoveel mogelijk naar de Parochie van Misericorde.

Tot zolang.

-
- dat café "Poldergriet" een groep heeft samengesteld van 30 man om mee te doen aan de stoet.
 - dat café "De Vlasschaard" een wedstrijd organiseerde met prijzen voor de beste verklede klant-deelnemer.
 - dat de Ready-vrouwtjes dit jaar weer op een originele manier vertegenwoordigd waren.
 - dat de Liberty-renners weer voor sensatie en lawaai zorgden met hun zelfgemaakte 'bepaalde' go-cart en een fiets met side-car.
 - dat de ploeg van de "Welkom" weer van de partij was met een eigen groep dokwerkers.

wist ge ?

- dat de cafés van het Scheldeken: "t Rozeke", "Top-hat" en "Samson" met veel volk deelnamen aan de stoet.
 - dat buiten al de reeds opgenoemde "café-ploegen" ook nog de leden van praktisch alle verenigingen in de wijk hun deelname toezegden.
-

HISTORIEK

In deze rubriek zal iedere maal een ander historisch gebouw uit de wijk besproken worden.
SINT ANDRIESSTRAAT nr 7.

Wanneer in 1528 door verkaveling der kloostergronden van de Augustijnerabdij er nieuwe straten ontstonden, ontstond tevens de Nieuw-kerkstrate achter St.-Andrieskerk. Een andere straat was de Pompstraat. De huidige naamgeving van St.-Andriesstraat dateert echter officieel van 31.10.1856 en was voorheen bekend onder de Kerkstraat en St.-Andriesstraat. De naam van St.-Andriesstraat is wel afkomstig van de publieke pomp aan de Pompstraat waarop een beeld van de H. Andreas was geplaatst (nu in de nis boven de ingang vroeger Waaistraat).

Na de verkaveling werden er dan ook huizen gebouwd in de St.-Andriesstraat waaronder de huizen St.-Marcus en St.-Jan teruggaand tot 1529.

In 1767 werden deze twee huizen samengebracht tot één geheel. De nieuwe woonst diende alsdan

tot pastorie van St.-Andrieskerk tot 1851, waarna de pastorie verhuisde naar de toenmalige nieuwbouw in nr 5. Het gebouw doet momenteel dienst als wijkhuis.

Het wijkhuis vertoonde vroeger een drielichtvenster (bekende Antwerpse drielicht - specifiek Antwerps) in de achterbouw samen met een luik- en steigergat. Spijtig genoeg dichtgemetseld.

Langs de straatzijde bemerken we nog een deur-omlijsting in blauwe hardsteen met een Lodewijk XV-sluitsteen uit 1767. Boven de inkomdeur een prachtige waaier.

Het gebouw moet veel te verduren hebben gehad van de aanvallen der Hollanders toen deze de St.-Andriestoren vanop de Schelde beschoten met granaten.

In de vroegere pastorie hebben zes pastoors gewoond waaronder de beroemde pastoor Petrus Visschers, bekend om zijn taalkundige werken, zijn historische en kerkelijke geschiedeniswerken. Hij ontving hier zeer vooraanstaande personen en het is dan niet te verwonderen dat alras de pastorie te klein bleek en uitgezien werd naar een nieuwbouw (nr 5).

André Meulemans,
Stadsgids.

Levenschets van Zotte Rik

Zotte Rik kwam op 10 november 1854 ter wereld als een onwettig kind van Maria Theresia Geley, beter bekend onder de naam van Mie Citroen. Nog geen twee jaar oud week hij met zijn moeder uit naar Breda. Een jaar later verhuisden ze naar de Kaasstraat 13 te Antwerpen. Zij woonden een tijd in 't Schipperskwartier waar zijn moeder in het huwelijksbootje stapte met Henricus van Aken, die haar kind erkende en wettigde.

Rik, tien jaar oud, zou voortaan Rik van Aken heten. Het huisgezin kwam zich nu voorgoed in het Sint-Andrieskwartier vestigen aan de Lange Riddersstraat 1 waar Mie Citroen met fruit leunde en later een winkeltje zou houden. Hier ravotte Rik op straat met de kinderen van zijn 'kantje'. Bij het spel aan een huis in opbouw kreeg hij een klad kalk in het oog, waardoor hij aan één oog blind werd. Door zijn kameraadjes werd hij de "Schele" of de "Lodderoog" genoemd. Alsof dit nog niet genoeg was, liep hij tijdens een aanval van hete koorts de straat op. Zijn gezondheidstoestand verergerde, zodanig dat hij begon "te spelen". Rik was niet krankzinnig geboren, want hij kon lezen en

schrijven. Toch kon hij sindsdien geen stiel aanleren. Vanaf dit ogenblik zou iedereen hem leren kennen als "Zotte Rik".

"Houd-a zot, dan moette nie warreke", herhaalde hij aan al wie het horen wou. Mie Citroen dacht er nochtans anders over. Voor dag en dauw vloog hij van zijn strozak af om naar de vroegmarkt groenten en fruit te halen.

Zotte Rik was gelukkig wanneer een hele bende straatkinderen hem naliep, waaraan hij schriften, griffels en prentjes kon uitdelen. Het geld hiervoor haalde hij 's zondags op bij vrienden en kennissen.

Met zijn pagadders maakte hij ook muziek. Hij stelde ze op in rijen voor de taptoe. Dan haalde hij zijn mirliton te voorschijn en gaf de toon aan. En weg waren ze.

Met de straatbengels speelde hij ook "garde-civique". Op een mooie dag haalde hij het zelfs in zijn hoofd voor politieagent te spelen, aan de huisdeuren te bellen en de mensen te bekeuren omdat ze hun vuilnisbak buiten hadden laten staan.

Dit woelig leven en vooral het overdadig drinken hadden Rik geen goed gedaan. Zienderogen ging hij achteruit, zodat zijn familie besloot hem in een rustige omgeving te plaatsen. Zo werd hij in 1907 bij een boer in Geel uitbesteed.

Als gevolg van de veelvuldige zenuwaanvallen was men genoodzaakt hem in een krankzinnigen-gesticht te Mortsel te plaatsen waar hij op 12 maart 1909 stierf.

Zotte Rik

de reus

van

St. Andries

kwartier

In de Pompstraat woont ne Reus
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Hij heeft ros haar en ne lange neus
Zotte Rik Rikke tikke tik.

Zijn moeder hete "dikke Lies"
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Hij is een kind van "Sint Andries"
Zotte Rik Rikke tikke tik.

Hij heeft z'n schoenste kostummeke aan
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Zo kunt g'hem in de stoet zien gaan
Zotte Rik Rikke tikke tik.

Ne rooie sjal en n'en blauwe frak
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Oep zijne kop een grote klak
Zotte Rik Rikke tikke tik.

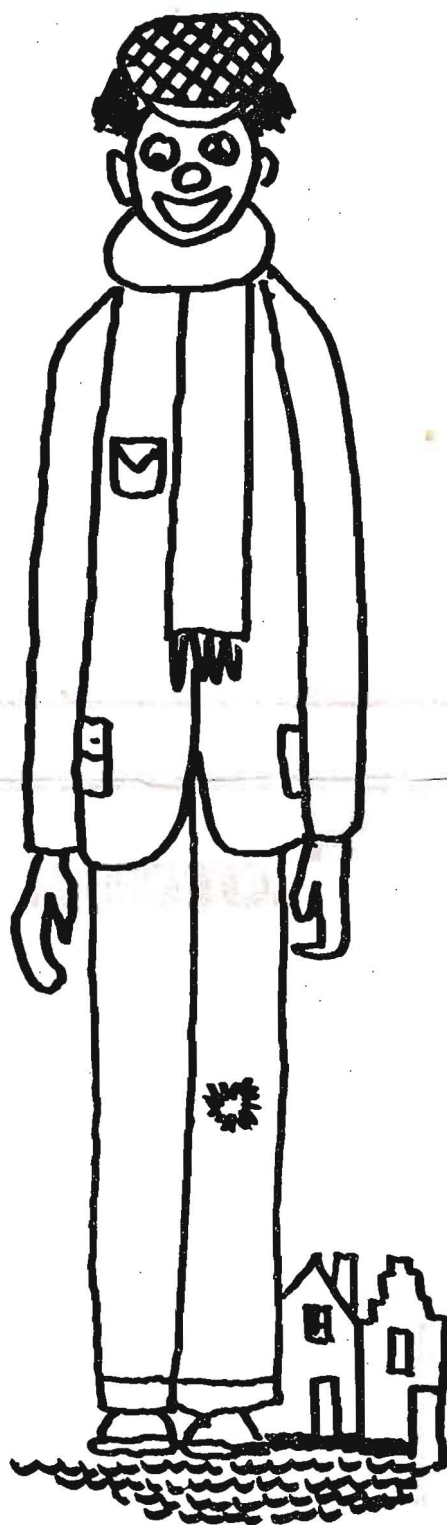
Hij is n'en "As" in 't gère zien
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Hij heeft er wel een lief of tien.
Zotte Rik Rikke tikke tik.

Misschienst trouwt hem met Melanie
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Die draagt een jartelleke boven heur knie
Zotte Rik Rikke tikke tik.

Dan gaan ze getweeë in onze stoet
Zotte Rik Rikke tikke tik.
Hij met een klak en zij met n'en hoed
Zotte Rik Rikke tikke tik.

John Lundström

Borgerhout, 26.9.1977.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

PERIODIEK

Verantw. uitgever: Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

(Ver)
ken
uw
buurt

Onder deze slagzin zal in de maand september onze rally weer plaats vinden. Na een onderbreking van een tweetal jaren starten wij inderdaad terug met dit initiatief. Het betreft hier geen alledaagse rally, maar meer een, zoals de titel het reeds min of meer zegt, een verkennen van de buurt. Natuurlijk worden er tijdens deze wandeling een aantal vragen gesteld, welke door de deelnemers moeten worden opgelost.

Het is ook niet de bedoeling dat dit alles op één enkele dag gebeurt. Inderdaad, lezer u hebt goed gelezen. De formule welke wij uitgedokterd hebben bestaat erin, dat de deelnemers over een veertiental dagen beschikken om alle vragen op te lossen. Het geeft hun dan ook de gelegenheid om bij enkele bezienswaardigheden wat langer stil te staan.

Deze wandelzoektocht zou beginnen op zaterdag 13 september en de laatste dag voor het inschrijven is 28 september 1980. Alle oplossingen moeten wel ten laatste op 30 september binnen zijn. Het afhalen en binnenbrengen van de deelnemingsformulieren kan gebeuren op onderstaande adressen:

- Wijkwinkeltje - Pompstraat
- Café A.B.C. - Lge Vlierstraat
- Café Liberty - Lge Ridderstraat

De deelnemingsprijs is vastgesteld op 20 fr. per deelnemer.

Het Buurtcomité St.-Andrieskwartier Herleeft heeft het genoeg u uit te nodigen op haar:

2e REUZENBAL
op zaterdag 18 oktober 1980

Zaal "De Kring", Nationalestraat.

Orkest: **ARMADA**

Begin: 20.30 uur. Deuren: 20.00 uur.

Algemene inkom: 30 fr.

Uitreiking prijzen winnaars wandelrally
(Ver)ken uw buurt. — Grote Tombola.

Zatte Nel

Als tweede volkse figuur uit het verleden van het Sint-Andrieskwartier behandelen we Zatte Nel. Deze volkswrouw woonde aan de rand van de Luizenmarkt. Deze visleurstster was — zoals haar bijnaam al laat vermeden — meer dronken dan nuchter.

Ze had haar woonst aan de "strontpoort" in de Sint-Janstraat, de huidige Aalmoezeniersstraat. Ze deelde een binnenplaats met andere rare kornuiten van toen. 's Avonds laat kwamen honden en zatlappen achter de dikke deuren van de poort hun behoeften doen. Vandaar de bijnaam "strontpoort".

Zatte Nel had regelmatig de hele straat nodig om zich voort te bewegen. Er werd verteld dat ze zich menige keer aan haar stootkar met vis moest vasthouden om haar evenwicht te kunnen behouden.

Eén van de gekende volkstafereltjes uit de "Parochie van Miserie" speelde zich af toen Zatte Nel "per ongeluk" in de groep kinderen van Zotte Rik gesleurd werd. Rik bracht haar toen één van zijn typische serenades, zittend voor haar op de knieën en haar beide handen vasthoudend. Hij zong toen voor haar op een zeer aandoenlijke toon het lied van Napoleon de Grote. Dit vrolijk spektakel bracht spoedig heel wat volk op de been in de Luizenmarkt. De omstanders vonden het zo plezierig dat ze Rik en Nel trakteerden op een pint in een naburig staminee.

Lode Sebregts vertelt in zijn boek "Drie generaties Sinjoren" hoe Zatte Nel aan haar einde kwam. In een café in de Verbondstraat moest ze naar de W.C. Ze opende in de donkere gang een verkeerde deur en viel in de kelder. Ze moet direct dood geweest zijn.

Een nieuw initiatief :

Onze klerenbank

Reeds vijf jaar ins onze stoet uitgegaan met halfvasten, sinds enkele mensen de hoofden bij elkaar staken, om in St.-Andries terug leven in de brouwerij te brengen.

Onze stoet is ondertussen een succes geworden, en juist zoals in de goede oude tijd, stromen de mensen naar St.-Andries met halfvasten. Wij, St.-Andriezenaren, zijn fier, dat dit initiatief in onze wijk, zo goed lukt.

Maar, wat achter de schermen komt kijken, die weet, dat alles niet zo maar van een leien dakje gaat. Er komt heel wat organisatie bij te pas. Soms veel en geduldig werk, dat achteraf vergeten wordt, maar zonder hetwelk er geen gelukte stoet zou zijn.

En één van de grote zorgen, van de mensen die onze stoet organiseren, is toch wel het bijeen brengen van de geschikte kleren. Wie heeft nog kostuums van vroeger? Waar halen we de nodige kappekens, rokken, voorschoten, klakken, enz.?

Elk jaar is dat een moeilijk probleem. Het is soms ook de oorzaak dat sommigen niet meegaan in de stoet: gebrek aan de passende kledij.

Daarom dus dit NIEUW INITIATIEF. Vanaf september werken enkele vrouwen van onze wijk aan het bijhouden en verzorgen van kleren. Alle ouderwetse kleren, maar ook alle echte karnavalsklederen worden bijgehouden, gewassen, gerangschikt. Iedereen kan dan ook aan dit initiatief meehelpen. Door zorgvuldig te onderzoeken, of er nergens geen kleren van vroeger op de zolder rondslingeren, en die af te geven. Of door karnavalskleren die niet meer gebruikt worden, binnen te leveren. Of door mee te komen naaien en snijden, want het is de bedoeling, dat er elke week aan de « KLEDERENBANK » wordt gewerkt.

Iedereen kan dan ook in de toekomst van deze klederenbank profiteren. Men zal immers voor een kleine som, mits waarborg natuurlijk, kleren kunnen uitlenen. Op die manier zal onze klederenbank gedurende heel het jaar ten dienste staan van de wijk. Maar natuurlijk zal op de eerste plaats onze stoet er goed bij varen. We zullen voor alle kandidaten, die mee in de stoet gaan, de passende kostumering hebben.

We hopen dat dit initiatief zal helpen om onze wijk te doen HERLEVEN!

Plaatsen om ANTIEKE kledingstukken binnen te brengen :

- Wijkhuis St.-Andries, St.-Andriesstraat 7 ;
- Pompstraat 28 ;
- Smulders Jan, Schoytestraat 62.

Wie inlichtingen wil over deze werkgroep (bv. om er bij aan te sluiten) wende zich tot :

- Alice Guldix, Pompstraat ;
- Martha Van den Bergh, Korte Vlierstraat.

HISTORIEK

In deze rubriek zal iedere maal een ander historisch gebouw uit de wijk besproken worden.

KLEIN MARKT

Eerst in de 16e eeuw werd de benaming "Klein Markt" aan dit driehoekig pleintje gegeven dat aangewend werd als tweede verkoopplaats van groenten. De eerste verkoopplaats was de "Grote Markt". Om het onderscheid duidelijk te stellen heette het "Klein Markt". Voorheen noemde men het de verlenging van de Kammerstraat. Buiten de nu bestaande 19e en 20e eeuwse woningen die het pleintje omgeven zijn er nog de pijler met het O.L.Vrouwbeeld, een waterput met legende en een bloedig drama die het pleintje bekend maakten.

Op het einde der 14e eeuw, we schrijven 1395, was hier op de plaats een stadspomp of waterput, genoemd Gortersput. Legende en feiten worden nu dooreengegoot. — In die tijd toen de Scheldestroom nog de grens vormde tussen Vlaanderen en Brabant werd er in de omgeving van de nu genoemde "Oudaen" een zwaar gevecht geleverd tussen de Vlamingen en de Antwerpenaars. Vele Vlamingen sneuvelden door de Antwerpse schutters en de lijken zouden in de waterput geworpen zijn. Vandaar ook dat de waterput de naam zou meegekregen hebben van Schuttersput. Nochtans is Schuttersput een gewone ombuiging van Gortersput. De omliggende straten zouden toen ook hun naam gekregen hebben, maar deze zijn in werkelijkheid 100 jaar ouder. Het gevecht greep plaats op 12.6.1435. Een goede eeuw later na deze feiten, op 17.3.1551, was de Klein Markt het toneel van een bloedig drama. Ditmaal geen legende.

Twee vooraanstaande Italiaanse zakenlui Simon Turchi en Geronimo Deodati, hadden het ongeluk om beide verliefd te worden op dezelfde dame. Nochtans waren zij beide goede vrienden. Op deze 17e maart 1551 nodigde Simon Turchi zijn vriend Geronimo Deodati uit op een overvloedig eetmaal in de woning van Simon, toentertijd nr. 8. Daarvoor echter had Simon Turchi een zeer speciale stoel laten maken met klemmen en veren (denk aan elektrische stoel) en plaatste deze aan de dis. De nietsvermoedende Geronimo nam plaats in deze stoel en klemmen en veren sloegen dicht en hij zat gevangen als een rat. Geronimo dacht eerst aan een grap maar al gauw werd het hem ernst toen vriendje Simon begon met foltering, beledigingen, enz. en hem het aangezicht doorkerfde met een mes.

Toen Geronimo niet zo gauw wilde bezwijken werd hij met een els het hart doorboord. De knecht van Simon Turchi, zijnde Julio July begroef het lijk in de kelder. Door de omstandigheden en het ingestelde onderzoek naar de verdwenen Geronimo, werd het lijk terug opgegraven en moest Julio het in een waterput gaan werpen. Om kort te gaan, het kwam niet zover, Julio July werd gegrepen, bekende en Simon Turchi werd tot de brandstapel veroordeeld. Op de brandstapel werd Simon letterlijk eerst een uurtje gestoofd en dan werden brandende bussels op zijn lichaam geworpen waarop vooraf pakjes met buskruit waren aangebracht. Gevolg: kleine ontploffingen en Simon Turchi werd lelijk verminkt. Het stoffelijk overschot werd daarna tentoongesteld.

Na deze twee bloedige scènes keren we terug naar ons O.L.-Vrouwbeeldje. Op de plaats van de Gorters- of Schuttersput kwam rond 1700 een pijler met bovenop een O.L.-Vrouw, zittend, met een kind (gekroond) op haar schoot. De hoge arduinen pijler is versierd met vruchtenslingers en 4 medaillons. In één ervan is een schutter of kolvenier afgebeeld gereed om te schieten. De drie andere stellen ANNO 1700 voor. Het beeld is tijdens de besloten tijd verborgen geweest maar werd daarna in ere hersteld. In 1895 werd de pijler door een legervrachtwagen omvergeden en was het geheel gedoemd om te verdwijnen. Gelukkig kon de pijler en het beeld hersteld worden en sindsdien werd het nog tweemaal hersteld door beeldhouwer J. Mertens. Spijtig genoeg werd het geheel ontsierd door de aldaar geplaatste telefooncabine.

André Meulemans.
Stadsgids.

De St.-Andrieswijk gaat zelf toneel spelen...

Inderdaad, beste lezer. Op een fantasierijk moment hebben we het idee gepland om met de wijk zelf toneel te spelen, en de kogel is nu door de kerk.

Op VRIJDAG en ZATERDAG 14 en 15 november, telkens te 20.00 u. in zaal De Kring. Nationalestraat 109!

Reeds lang broeide het plan in ons: zouden we eens geen toneel spelen, met de eigen mensen en over St.-Andries?

De gedachte is ontstaan, toen we naar de K.N.S. gingen kijken, en hebben gezien hoe beroepspelers de Parochie va Miserie uitbeeldden...

Toen dachten we: waarom zouden gewone mensen van St.-Andries nu eens niet toneel spelen, niet over toestanden van vijftig jaar geleden, maar over St.-Andries zoals het nu waait en draait!

Want als ge sommigen bezig hoort, dan is het precies alsof onze wijk alleen vroeger bestaan heeft, lang geleden!

Precies alsof er nu geen mensen meer wonen in St.-Andries, alsof er ook nu geen plezier gemaakt wordt, alsof er NU in St.-Andries niet meer wordt geleefd!

En daarom dachten we aan iets, **door en voor** de mensen van het huidige St.-Andrieskwartier. We zijn begonnen met teksten te schrijven, we hebben gezweet en gewroet. Alles wat nu nog leeft en gebeurt in onze wijk, moest er in doorklinken.

We hebben gerepeteerd, al meer dan een half jaar lang!

Gewone spelers en speelsters, mensen uit onze straat, die nog nooit op de planken hebben gestaan. Ze hebben hun tekst veranderd, opnieuw gezegd met hun eigen woorden.

En zo is ons toneelstuk gegroeid. Het kreeg dezelfde titel als ons komitee, dat over zes jaar ontstond: **HET ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT.**

En nu hopen we, beste mensen, dat ge komt zien. Neen, we spelen niet voor het grote theaterpubliek. We zijn geen beroepsakteurs. Misschien zullen we hier en daar even van onze tekst geraken. Maar dat trekken we ons niet aan: we weten dat het in de familie blijft, dat Jef, Pier en Sus in de zaal zitten, mensen waar we achteraf een pint zullen mee drinken aan de toog.

Het zal in november een plezierig onderonsje worden, de Wijk die naar de Wijk komt kijken... En het St.-Andrieskwartier zal herleven, niet alleen met titels maar met daden. We zullen bewijzen dat er bij ons nog fut genoeg in zit. Tijdens ons toneel zal er samen gelachen, gezongen, en misschien ook eens nagedacht worden. Dat zal gebeuren, als gij, beste lezer of lieve lezeres er zijt.

En als we dan later vertellen aan buitenstaanders, over ons toneel, en over de goei sfeer die er was, en over het vele volk, dan zullen ze zeggen: zo iets, **DAT KAN ALLEEN MAAR IN ST.-ANDRIES!**

We raden u allen dan ook aan, om tijdig kaarten te kopen voor dit toneelstuk, want het zal dringen zijn voor een plaatske! En... we geven natuurlijk die van St.-Andries gaarne de voorrang. Vijftig frank voor een kaart... dat is niets te veel!

Kaartverkoop: Wijkhuis, St.-Andriesstraat 7
Lokaal ABC, Lange Vlierstraat
Winkeltje, Pompstraat 28
Buurthuis Vlietje, Kloosterstraat
Kring, Nationalestraat 109.

Winkelcentrum Nationalestraat nodigt alle Andriezenaren uit op de Braderij naar aanleiding van de jaarlijkse Bevrijdingsfeesten van de Stad Antwerpen.

Deze **SPECIALE BRADERIJ** zal plaatshebben op 3, 4, 5 en 6 september e.k.

SPECIALE BRADERIJ

De handelaars uit de Nationalestraat zullen dit jaar het eens anders doen. Zij zullen hun mooiste artikelen op straat brengen tegen promotieprijzen.

Dus onthouden: 3, 4, 5 en 6 september 1980: **SPECIALE BRADERIJ in NATIONALESTRAAT.**

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

PERIODIEK

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

21 maart Dolle zaterdag - 22 maart Stoet

BUURTCOMITE «ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT»

Het buurtcomité «Sint-Andrieskwartier herleeft» organiseert voor de zesde maal grootse wijkfeesten op zaterdag 21 en zondag 22 maart.

Dit buurtcomité werd zes jaar geleden opgericht met de bedoeling nieuw leven te blazen in het Sint-Andrieskwartier. Op die manier groeit een buurtgemeenschap die steviger is dan ooit tevoren. De kleurrijke straatversiering getuigde hiervan in de vorige stoetfeesten.

De grootste blikvanger in dit gevarieerd ontspannings- en cultuurleven is ongetwijfeld de jaarlijkse stoet door het Sint-Andrieskwartier. Sedert het weer aanknopen met deze oude traditie is de stoet van de Parochie van Miserie ditmaal aan zijn zesde editie toe. Op zondag 22 maart trekt hij weer door de straten van de 4de wijk.

DOLLE ZATERDAG, 21 MAART - 14 UUR - LOKALEN VAN DE D.O.R., St.-Andriespl.

De festiviteiten van deze Dolle Zaterdag gaan door in de gebouwen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op rijstpap, sprout, garnaal en pannekoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij

het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Op het podium zullen naast vedetten van onze 4de wijk zoals de **turners van de Hoop**, de **majoretten van de Heropbouw**, de **volksdansgroep** van de **Jeugdclub Sint-Andries** en de **karateclub Oyama** ook de bijzonder knappe goochelaar **Peacock** en de **volksdansgroep Opsinjoerke** optreden.

STOET «PAROCHIE VAN MISERIE» ZONDAG 22 MAART - 15 uur

Op zondag 22 maart gaat dan onder het motto «Leute en plezier in het Sint-Andrieskwartier» onze zesde folklor- en carnavalstoet van de 4de wijk weer door de straten van de Parochie van Miserie.

Het eerste deel is traditiegetrouwd gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door de **Garde der Prinsenschieters**, de **Barieba's**, de **Buffalowgilde**, de **Mannekes van 't Zuid**, de **Lustige Titsen** en de **Tuurkesvrienden**. Naast de traditionele groepen uit de 4de wijk zoals de **Boemelbaronnen**, de **Vlasschaard**, de **Libertyrenners**, de **Readyvrouwkes**, de **Ruby** en de **Poldergriet** zijn we erg blij weer enkele nieuwe groepen uit het Sint-Andrieskwartier te kunnen verwelkomen zoals de **Samson** en de **Unic**. Er zit nog fut in de 4de wijk !

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers, wasvrouwen, lotelingen, leursters, wezenkinderen en jubila-

rissen flaneren weer door de wijk met een scheef oog bekeken door de chi-chiwijven in hun old-timer car.

Nieuwe thema's worden ook dit jaar weer uitgebeeld door onze praalwagens : De vaatjesklinkers, de Schuif uit de St.-Rochusstraat, de Koffieboonraapsters en de Zesdaagse van Antwerpen.

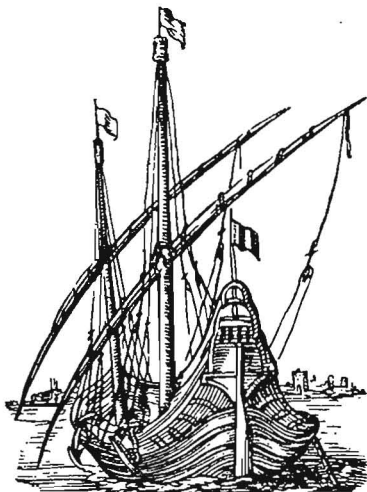
De stoet besluit met Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier vergezeld van zijn reuzenkinderen. Voeg bij dit alles nog de muziekkorpsen, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken !

WEGWIJZER :

Trapveld, Lange Riddersstraat, Rijke Beukelaerstraat, Franckenstraat, Schoytestraat, Bredestraat, Aalmoezeniersstraat, Nationalestraat, Volkstraat, Scheldestraat, Kloosterstraat, Oever, Steenhouwersvest, Nationalestraat, Lange Vlierstraat, Sint-Andriesplaats, Korte Vlierstraat en Kloosterstraat.

Op vrijdag 13 maart worden de koppen nog eens bij elkaar gestoken in zaal «De Kring» voor de laatste afspraken met de verantwoordelijken van alle groepen. Aanvang 20 uur. Plaats : Nationalestraat 109.

Op zaterdag 14 maart gaat er een autokaravaan door in de binnenstad met de bedoeling reclame te maken voor de stoet in het Sint-Andrieskwartier. Alle wijkbewoners mogen in deze karavaan met hun wagen meerijden.

Mie Citroen

Mie Citroen werd op 11 maart 1837 geboren als Maria-Theresia. Haar wieg stond in een krotwoning bij de «Blauwe Toren» aan de Vuil Rui, de huidige Oude Vaartplaats.

Haar moeder heette Joanna Clingen. Deze Joanna had nog twee andere onwettige kinderen. Het was geen kleinigheid om haar drie kinderen op te voeden. Ze leefden in de grootste armoede.

Op 14 juli 1847 huwde Joanne Clingen met matroos Henri Geley. Hij wettigde de kinderen en erkende ze. Zeven maanden later kreeg Joanna nog een kind, en binnen de twee jaar kreeg ze nog twee andere nakomelingen. Het kleine loon van de zeeman was niet voldoende om 6 kinderen te voeden. Joanna was dus verplicht om te gaan werken. Daardoor liet ze haar kinderen aan haar lot over.

Zo kwam het dat Mie Citroen een jeugd kende van diepe armoede en miserie. Van opvoeding was geen sprake.

Mie Citroen werkte als 14-jarig meisje bij een naaister om wat bij te verdienen.

Op 17-jarige leeftijd kreeg Mie Citroen een zoon : Henricus Geley, die later onze volksfiguur Zotte Rik zou genoemd worden. Zijn beeld is nu vereeuwigd in onze reus van het Sint-Andrieskwartier.

Toen ze 19 jaar oud was, verhuisde ze voor een jaar naar Breda. Terug in Antwerpen beviel ze van een tweede onwettig kind, deze keer een dochter. Toen woonde ze aan de Kaasstraat.

Negen jaar later huwde ze met Henricus Van Aken. Zotte Rik was toen 10 jaar oud.

Het gezin vestigde zich toen aan de Lange Riddersstraat. In de Parochie van Miserie kreeg Mie Citroen toen een leurtoer met fruit. Later opende ze een winkel.

In de opvoeding van haar zoon Rik had ze het niet gemakkelijk. We weten dat zoonlief liever lui dan moe was. Zijn devies was toch : «Houd oe zot, dan moette niet warreke».

Historiek

In deze rubriek zal iedere maal een ander historisch gebouw uit de wijk besproken worden.

Het ARSENAAL van St.- Andrieskwartier

(Kloosterstraat - St.-Michielstraat - Verbrande Entrepotstraat - Arsenaalstraat - Vlaanderenstraat)

In het huizenblok gevormd door vernoemde straten was eertijds de St.-Michielsabdij gevestigd met als oudste parochiekerk de St.-Michielskerk. Nadat in 1122 Norbertus te Antwerpen verbleef werd vanaf 1124 de abdij bewoond door de Norbertijnen. De abdij had binnen haar muren tevens het Prinsenhof waar vooraanstaande en edele heren en zelfs koningen verbleven.

De abdij bleef bestaan tot het Franse geweld over België en Antwerpen kwam. Een eerste decreet van 1.9.1796 beslist dat de (voor ons althans) Antwerpse kloosterorden dienden te verdwijnen. Op 16.11.1796 werd hiermede een aanvang gemaakt door Dargonne en op 26.8.1797 kwamen de kunstschaten van de abdij onder hamer.

Dat wij een overzicht hebben gegeven van de St.-Michielsabdij is van belang omdat wanneer Napoleon op 18.7.1803 te Antwerpen was, heeft hij vermoedelijk een oog laten vallen op dit uitgestrekt domein want reeds op 21.7.1803 vaardigde hij een decreet uit waarbij het Prinsenhof, en de kloostergebouwen ten noorden van de kerk dienden gesloopt te worden om er werkhuizen op te richten met het oog op de uitrusting van een arsenaal (opgericht ten zuiden van de kerk) en bij de Scheldeoevers diende een scheepstimmerwerf te komen (aanvang begin augustus 1803) voor het bouwen van een invasievloot bestemd voor de landing in Engeland.

Op 2.10.1803 werd de laatste H. Mis opgedragen in de kerk, die daarna arsenaal werd met verdiepingen onder de gewelven. In augustus 1804 werd de eerste steen gelegd voor het scheepsarsenaal terwijl op de scheepswerf 1 fregat — 1 korvet en 4 linieschepen werden gemonteerd. Dat het wel menens was van Napoleon met zijn landing in Engeland is wel het feit dat reeds op 15.5.1804 een 54-tal transport- en kanonneerboten van Antwerpen naar Oostende vaarden.

Lang heeft het arsenaal niet gediend onder Napoleon. In 1814 kwam België onder de geallieerden en op 21.7.1814 kwam België bij Holland. Uiteindelijk in 1815 kwam er de val van Napoleon en werd het Antwerpse arsenaal voor de eerste maal gesloopt.

In 1824, wij waren nog altijd onder Holland, liet Ko-

ning Willem I, ongeveer op dezelfde plaats een tweede arsenaal oprichten. De abdijkerk wordt nu gebruikt als stapelhuis voor koopwaren en een ander gedeelte van de abdij als gevangenis.

Veel plezier heeft Willem I ook niet gehad aan dit arsenaal, want op 27.10.1830 kwam er een aanval van de Belgische vrijwilligers, onder kapitein Kessels, op dit arsenaal. Het Hollandse garnizoen in het Zuiderkasteel (Citadel) en onder generaal Chassé, besloot tot het bombarderen van de stad en het arsenaal. Op diezelfde dag, tussen 16.00 en 23.00 uur vielen er : 18.000 bommen — houwitsers — granaaten — vuurpijlen en andere brandstichtende werptuigen, hierbij gesteund door het eskader op de Schelde. Het hoeft geen betoog dat de inwoners van het St.-Andrieskwartier vele bange uurtjes hebben doorgemaakt en in paniek de rampzalige plaats verlieten. Gevolg : 68 burgers gedood en 17 soldaten. Daarbij nog een 120-tal gekwetsten waarvan er dan nog 40 van overleden. Het speelhuis, arsenaal, abdijkerk en gevangenis brandden volledig uit.

Kort hierop werd het arsenaal gesloopt uitgezonderd de kerktoren die nog tot 1833 stand kon houden. Daarna bleef niets meer over van wat eens een bloeiende abdij geweest was.

De stad Antwerpen had in 1838 het inzicht van op deze vrijgekomen gronden een park aan te leggen (hoe aangenaam zou dit niet geweest zijn) maar de Belgische staat besliste er anders over. Men liet er een derde arsenaal oprichten, afzichtelijk om aan te zien. Ook dit derde arsenaal werd in 1870 gesloopt.

Stilaan kwamen er burgershuizen en woningen en kennen wij nu de huizenbouw zoals ze thans is.

Meulemans André.

Stadsgids.

Uit ons reeds rijk stoetverleden. . .

DE EERSTE STOET !

Wat ligt dat prille begin, van onze eerste stoet reeds ver in het verleden. . . 1976, half vasten. . .

Een beetje aarzelend waren we begonnen. Niet iedereen geloofde erin. Het was immers schijnbaar voor altijd voorbij, de dagen van het St.-Andrieskwartier, dat alles vol leute en plezier was.

Van ons roemrijk en berucht kwartier schoot in 1975 niets meer over. Halfvasten was toen een doodgewone dag geworden.

En opeens stonden we daar dan, met het initiatief van onze folkloristische stoet. Het idee was toen splinternieuw. Het kwam nog van Louis Asaert, één van de weinige «echten», die er toen nog rond liepen. Ten minste dat dachten we, want nadien bleken er nog veel «echte» rond te lopen.

Tot op de laatste moment werd er koortsachtig gezocht naar twee zware natiepaarden, naar een «kalech», naar een platte wagen. In verschillende kloosters van ons Vlaamse land, gingen we vergeten tante nonnekens opvrijen, om op de zolders oude kleren te vinden, afkomstig van die tijd.

De zaterdag voor de stoet, begonnen de organisatoren, met veel moed wat slingers te hangen, tegen de gevel van één of ander huis. Ergers werden een paar straten volledig opgesmukt. De Lange Ridderstraat en de Schoytestraat waren de eerste.

En plots was het er. St.-Andries schoot wakker. Langzaam maar zeker. Zoals iemand die uit een hele diepe slaap tot bewustzijn komt. Uur na uur werden er meer en meer laddertjes buiten gezet. Tegen de avond aan werd er al overal getimmerd en geklopt. Het eerste murmelend geluidje werd een waternival.

Zondagmorgen stonden de mensen, die een dag vroeger nog eerder argwanend naar de eerste slingers keken, zelf op een ladderke, en hingen hun slingers op. Tot zelfs uit kleine vensterkens tegen de dakgoot wapperden slingers. Niemand wist waar het opeens allemaal vandaan kwam. Iets stak iedereen aan. Het begon op een ontploffing te gelijken.

Vanaf half twee, twee uur, begon het volk toe te stromen.

Wie gehoopt had op een dun laagje toeschouwers in ten minste toch enkele straten, kon zijn ogen niet geloven : de mensen stonden in bussels op elkaar geplakt. De smalle Ridderstraat, vertrekpunt van de stoet leek een donkere tunnel van mensen.

't Was koud, maar de zon scheen. De zon hing vooral in de stoet zelf.

Om de vijftig meter daverend applaus. Er was contact tussen toeschouwer en deelnemer. Het was gewoon een feest.

Het was de tastbare vreugde van een wijk, die zich terug voelde herleven, die terug van zichzelf bewust werd.

De herinnering eraan, geeft kracht, als we, soms maar met een handvolleke mensen, aan onze zesde stoet zitten te knoeien. Want ondertussen zijn onze stoeten wel gegroeid in organisatie, maar daarom nog niet in enthousiasme. Daarom is het goed, nu we voor onze zesde stoet staan, dat we eventjes aan onze eerste denken. Er is niets zo gevaarlijk, als routine, en gewoonte.

We moeten oppassen dat onze stoet geen vreemde stoet wordt, waar alleen groepen in meegaan, van op een ander. Hoe schoon die groepen ook kunnen zijn, en hoe hartelijk ze ook welkom zijn, in onze wijk, zij maken het hart van onze stoet niet uit.

Dat moeten wijzelf doen, wij de inwoners van St.-Andries. Zoals met onze eerste stoet. Dat was goed.

Daarom is er dit bladje. Wij doen een oproep aan elke St.-Andriezenaar, die van zijn wijk houdt, om terug het ladderke op te klimmen, en terug guirlandes en slingers aan te hangen. Spreek af met uw vrienden en kennissen en ga mee in onze stoet. Neem contact op met het stoetkomité, en bespreek op welke plaats ge het beste kunt dienst doen. Zoek samen met ons kleren.

Het enthousiasme van in het begin, moet terugkomen !

Wij verwachten u.

Wist ge . . . over ons toneel !

- Dat ons toneelstuk «St.-Andries-kwartier herleeft» gespeeld werd voor drie volle zalen ?
- Dat er samen 47 spelers en speelsters waren, waarvan 90% wonend of afkomstig van St.-Andries ?
- Dat er geen enkele «professional» bij was, zelfs bijna geen amateurs. De meeste spelers of speelsters waren bezig aan hun eerste debuut op de planken.
- Dat er van ons toneel dia's en ook een film bestaat. Beiden zullen bij de eerste gelegenheid worden vertoond.
- Dat de oudste medespeelster drieëntachtig jaar was, en ze speelde daarbij nog een hoofdrol.
- Dat de hondenrol in het toneelstuk door twee verschillende dierenacteurs is vertolkt. Telkens op een heel spontane wijze. . .
- Dat we waarschijnlijk nog gaan toneel spelen. We weten alleen nog niet wat, met wie, waar, en wanneer !

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

PERIODIEK

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

Reuzenbal op 23 mei

Wie herinnert zich niet 2 september 1978 ? Toen was elke inwoner van de 4de wijk fier dat de reus Zotte Rik ontvangen werd in het Volkskundemuseum waar mevr. L. Detiège, schepen van Cultuur, het meterschap over hem waarnam en waar de conservator

Sint-Andrieskwartier en werd zeer gul ontvangen door café- of straatgroepen. We herinneren ons nog het warme onthaal in de Lange Vlierstraat, de Kloosterstraat, de Nationalestraat, de Lange Ridderstraat en de Schoytestraat. De Welkom, de Vlasschaard, de Liberty, de ABC, 't Rozeke, de Top-hat, de Entente brachten de reus ieder op hun manier een knappe inhuldiging.

Het BUURTCOMITE nodigt U uit op hun

3de Verjaringsbal van de Reus "Zotte Rik,,

op ZATERDAG 23 MEI in feestzaal De Kring, Nationalestraat 109

Orkest "THE CAPRI'S,,

Deuren : 20 u.

Begin : 20.30 u.

Grootse tombola met tal van prachtige prijzen !

van dit museum, de heer Van Nespen, het peterschap aanvaardde. De doopplechtigheid werd gevolgd van de «reuzendans» op de Grote Markt voor het bevlagde stadhuis op de tonen van het voor de gelegenheid gecomponeerde reuzenlied van John Lündström.

's Namiddags trok de reus door de straten van zijn

Ook 't Kloosterke, 't Heilig Huisken en de Nieuwe Kroon bleven niet ten achter. De oudjes van het rusthuis «Koehler» klaptten hun handen rood van enthousiasme.

De apotheose van die feestelijke dag eindigde in de D.O.R. met het «reuzenbal». Hoewel de feeststem-

ming erg hoog oplaaide, bleef de temperatuur in de kille septemberseer. Inderdaad is de open ruimte tochtig en rillerig.

Daarom organiseerden we de volgende reuzenbals in de feestzaal «de Kring» in de Nationalestraat 109, waar men in een gezellige warmte tot laat in de uurtjes het doopfeest van de reus kon herdenken met de nodige glaasjes bier, de lekkere broodjes en de prachtige prijzen van de ieder jaar weer terugkerende grootse tombola.

Dit jaar gaat reeds ons 3de verjaringsbal door van de reus Zotte Rik. Waarom in de meimaand zullen waarschijnlijk enkele mensen zich afvragen? Uit ervaring van de vorige jaren weten we dat het begin van september in de binnenstad zeer druk is. In Antwerpen viert men dan de bevrijdingsfeesten. Daar

wij vorige jaren reeds dikwijls moesten veranderen van datum, dachten we dit jaar het eens in de meimaand te proberen. Dan zijn er weinig bals waardoor we heel veel mensen van onze wijk op het verjaringsfeest kunnen ontmoeten. Mogen we dan ook dit Sint-Andriesbal hartelijk aanbevelen?

We hopen heel veel van onze sympathieke 4de wijk-mensen te begroeten op 23 mei. Komt U ook?

Wist ge dat ...?

- de deelnemers aan onze stoet van de 4de wijk nog zeer enthousiast waren ondanks het gure weer? Velen van hen zegden reeds hun medewerking toe voor volgend jaar.
 - de journalisten de moed en de durf van de Sint-Andriezenaren loofden omdat zij de storm en de stortbuien trotseerden?
 - onze Dolle Zaterdag volgend jaar doorgaat op 27 maart en dat onze 7de stoet in de Parochie van Miserie zal uitgaan op 28 maart 1981?
 - onze reus Zotte Rik mee opstapte in de «Stoet der stoeten» op 28 maart?
 - er twee straatafgevaardigden in het buurtcomité de Aalmoezeniersstraat gaan vertegenwoordigen? We heten ze hartelijk welkom.
 - de reus op 11 april met zijn reuzenkinderen deelnam aan de carnavalstoet in Hemiksem?
 - Zotte Rik gevraagd werd om tussen zijn collega's op te stappen in de Reuzenömmegang op 5 september in Deurne?
-

Historiek

FORTUINSTRAAT... niet zo fortuinlijk

Toen op 19.5.1876 straten getrokken werden op de gronden van het vroegere arsenaal, kreeg de straat, die de St.-Michielskaai met de Kloosterstraat verbindt, de naam van Fortuinstraat mee. De naam «Fortuin» duidt niet zo zeer op een geldelijk bezit of rijkdom maar slaat terug op de naam van een schip. De «FORTUIN» kende een zeer belangrijke en treurige rol in de geschiedenis van Antwerpen.

1584... Alexander Farnese, hertog van Parma, landvoogd der Nederlanden neemt met zijn Spaanse legers intrek in het kasteel van de hertog van Aarschot te Beveren. Nog slechts één doel had hij voor ogen : Antwerpen. Daartoe trok hij met zijn legers door het Land van Waas en wist te bereiken dat de Scheldestroom op 10.12.1584 afgesloten werd. Hij liet van linkeroever (St.-Marie) tot rechter-oever (St.-Philip) een brug bouwen op 32 braken waarop vooraan en achteraan geschut stond. Het geheel werd met ankers op zijn plaats gehouden. Daarvóór afweerschuiten met grote ijzeren pinnen. Geen enkel schip kon Antwerpen bereiken of verlaten.

De burgemeester van Antwerpen, Marnix van St.-Aldegonde, had samen met de ingenieur Frederico Ganimelli een fantastisch plan uitgewerkt, nadat een eerste poging om de brug te doorbreken mislukt was. 32 branders (platbodem vaartuigen) en 8 schepen zouden worden omgebouwd tot helse ontploffings-

schepen die tot tegen de brug moesten varen en daar dan tot ontploffing komen. Onder deze 8 schepen : de Oranje; de Fortuin; de Hoop; de Gouden Leeuw en de L'Espérance. Zij werden onder bevel van Jacob Jacobsen op 4.4.1855, bij ebbe, de stroom, opgestuurd.

De omgebouwde «Fortuin» zag er als volgt uit : op de bodem zware planken waarop een stenen bak gemetseld werd en daarin werd 9.000 kg dynamiet gelegd (tot ontploffing gebracht door een soort tijdsmechanisme). Tussenin zaten de roeiers, die vóór de Farnesebrug het schip moesten verlaten en bovenop het dek werden brandende vaten gezet. Toen de vloot de stroom werd opgestuurd moet dit een angst-aanjagend beeld zijn geweest. De 32 branders bleven allen vasthangen aan de pontons waarop de pinnen gemonteerd waren.

Van de vloot liepen alle schepen bijna tegen de dijken of bleven haken aan de pontons met pinnen. Onze «Fortuin» strandde op linkeroever in het oeverriet en bleef daar verder doorbranden. Hij ontplofte en doodde vele soldaten uit het Spaanse kamp dat daar opgeslagen was. Slechts 1 schip (geladen met mijnen) had succes en kon tot tegen de brug komen, (L'Espérance). Van deze kleine bres die in de brug geslagen werd kon Antwerpen geen gebruik maken om verder door te breken want enkele dagen later was de brug reeds hersteld.

Er volgden nog een paar pogingen om door te breken op 20.5.1585 en 25.5.1585 met een grootse zeeslag op 26.5.1585 waaruit een kleine winst voor Antwerpen geboekt werd.

Veel haalde dit niet uit want uiteindelijk werd op 17.8.1585 in het kasteel te Beveren de overgave van Antwerpen getekend.

Meulemans André.
Stadsgids.

Lange Sander

Na de volksfiguren Zotte Rik, Mie Citroen en Zatte Nel behandelen we deze keer Lange Sander in onze folklorerubriek.

Lange Sander werd te Westdorp in Zeeland geboren op 9 oktober 1831. Hij heette eigenlijk Edward Steppe. Voor hij in het Sint-Andrieskwartier kwam wonen, was hij tamboer-majoor bij de grenadiers van het Hollands leger.

Als weduwnaar van Maria Schuurveld kwam hij wonen in de Kromme Elleboogstraat. Hij veranderde veel van woonst omdat hij de huur niet kon betalen. Lange Sander verbleef ook nog in de Muntstraat, in de Waaistraat, op het Steegskén en in het Scheldeken.

Hoewel hij vroeger naar het schijnt een knappe verschijning was, hebben de Sint-Andriezenaren hem altijd gekend als een zeer magere man met een klein hoofd. Zijn kaken vielen in doordat hij geen tanden had. Hij droeg altijd een blauwe kiel en zware werkmanschoenen. Hij had bij zich steeds een zwarte reistas waarin zijn boterhammen zaten en in de an-

dere hand een ijzeren draad waaraan sleutels en kousebanden hingen. Dit bezorgde hem de bijnaam «de Kouseband».

De bewoners van de Parochie van Miserie gaven Lange Sander soms een besmeerde boterham of zelfs een half kipje. Daarom riepen de kinderen hem soms de scheldnaam «Kiekendief» na. Toch deelde Edward Steppe van hetgeen hijzelf kreeg met arme buurvrouwen.

schrikken te brengen, zodat deze gillend op de vlucht sloegen.

Lange Sander werd doof en werd daardoor op het Scheldeken door een brouwerswagen overreden. Met een gebroken dijbeen werd hij overgebracht naar het Sint-Elisabethgasthuis waar hij drie dagen nadien op 26 mei 1908 overleed.

We kunnen Lange Sander nu nog bewonderen op het

LANGE SANDER.

Tekening : G. Schuermans uit Antwerpse typen door Jan de Schuyter.

Jan de Schuyter schrijft in zijn boek «Antwerpsche Typen» dat Lange Sander zijn handen van de jonge meisjes niet kon afhouden. Dit werd de reden waarom hij dikwijls uit zijn logement gesmeten werd.

Zijn grootste plezier was een vrouwenbroek aantrekken over zijn magere naakte benen en zo plots uit de voordeur verschijnen om meisjes aan het

gekend schilderij «De Landverhuizers» van Eugène Laermans dat in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten hangt.

Je komt hem ook nog in het Sint-Andrieskwartier tegen in café «t Swart Schaep» in de Kloosterstraat waar Lange Sander, zittend boven de toog de klanten gadeslaat.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

PERIODIEK

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

EEN NIEUWE START

Ziezo, de vakantie is weeral een tijdje achter de rug, en er is reeds overal weer gestart met de volgende werking. Uiteraard gebeurt dit ook in het buurtcomité «St.-Andrieskwartier Herleeft».

Terwijl u, beste lezer, de zalige zonnestralen liet neerkomen op uw huid, bij het al of niet genieten van één of ander frisdrankje op een zuiders strand, werden er

woord op de een of andere vraag te kunnen geven. Dus..... geen rally dit seizoen.

Na veel over en weer gepraat en gedachten wisselen, kwam men tot de vraag of iedereen van dit kwartier zijn eigen stad wel kende. Rond dit thema werd voortgeborduurd en als slotsom kwam een

GROOTSE WINTERWANDELING

uit de bus. Deze rondgang zal gebeuren op zaterdag 12 december e.k. onder leiding van de heer André Meulemans, een ervaren stadsgids.

GROOTSE WINTERWANDELING OP 12 - 12 - 1981

bij ons reeds de koppen bij elkaar gestoken om u weer enkele activiteiten gedurende de volgende maanden te kunnen aanbieden.

Vooreerst hebben wij onze traditionele Halfvasten- en Folklorestoet welke doorgang zal vinden op zondag 28 maart 1982, voorafgegaan zoals elk jaar door onze Dolle Zaterdag op 27 maart. Wij hopen dat we weer zoals in het verleden op de medewerking van alle St.-Andriezenaren mogen rekenen voor dit week-end. Maar hierover meer in volgend krantje.

Als eerste activiteit in dit nieuwe werkjaar hadden wij weer gedacht aan een wandelrally, maar tegenwoordig kan men 's zaterdags of 's zondags niet meer buiten komen, zonder dat men door de een of andere deelnemer wordt aangeklampt om het ant-

Deze zal ons zowat op ieder, voor velen nog ongekend plaatsje of pleintje van onze wijk en het oude stadsgedeelte brengen. De wandeling vangt aan te 15.00 uur aan het Wijkhuis - St.-Andriesstraat 7 en na afloop worden aan de deelnemers boterhammen met boerenkop, hesp of kaas aangeboden en een lekkere geurige koffie. Nadien is er dan nog een filmvoorstelling en een dia-montage voorzien, over het toneelstuk «De Parochie van Miserie», dat afgelopen winter werd opgevoerd in de Zaal De Kring met als artiesten de bewoners van St.-Andrieskwartier zelf. Dit alles zal worden afgerond met een gezellig samenzijn, waarbij de dorstigen zich nog kunnen tegoed doen aan het heerlijke gerstenat.

De kostprijs voor heel dit pakket is vastgesteld op. . . 50,— fr.

Inschrijvingsformulier op keerzijde.

De inschrijvingen voor de geïnteresseerden worden ingewacht op volgende adressen :

Mevr. A. GULDIX
Pompstraat 13
2000 ANTWERPEN

De heer G. SMULDERS
Schoytestraat 62
2000 ANTWERPEN

dit wel vóór 10 december 1981

Dus, beste mensen, niet aarzelen en vlug inschrijven, door middel van onderstaande strook.

.....
HIER AFSCHIEUREN

Ondergetekende(n)

wonende te

neemt deel aan de Grootse Winterwandeling op 12 december 1981 met personen en stort hierbij

de som van x 50,— fr. = fr.

Datum,

Handtekening,

Wist ge dat...?

- onze reus van de 4de wijk op 28 augustus opstapte in de optocht t.g.v. het folklorefestival te Mechelen ?
- het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» op 23 augustus de «Lou en An Show» inrichtte t.g.v. moederdag voor de oudjes van het rusthuis «Koehler» in de Schoytestraat?
- Zotte Rik op 29 augustus officieel de autovrije Hoogstraat samen met het Antwerps schepencollege inwandelde ?

Bij het op rust gaan van < De Garde >

Vanaf 11 november van dit jaar, zullen wij Frans Moyson, beter gekend als Frans de kwartieragent, niet meer door de straten van onze wijk zien flaneren.

Na 35 jaar trouwe dienst, zal de wacht worden afgelost door een jongere dienaar der wet, naar alle waarschijnlijkheid een St.-Andriezenaar. (Zuiver toeval).

Bij de oppensioenstelling van de Frans, vonden wij het wel normaal om een klein beeld op te hangen van deze man.

Frans Moyson kwam het politiekorps vervoegen rond de jaren veertig, als gewone straatagent. Sedert 1961 was hij hier kwartieragent, als opvolger van zijn betreunde voorganger Achilles Brentjens, wiens voestapen hij letterlijk en figuurlijk heeft gevolgd en zijn steeds plichtsgetrouw vervulde.

Niettegenstaande het hier een zeer zwaar kwartier is, dat door wijlen schepen John Wilms in zijn boek «De Parochie van Miserie» belicht werd, heeft Frans tijdens de jaren dat hij hier in de 4e wijk gestationeerd was zijn best gedaan om de bevolking van dienst te zijn.

Hij is een man met karakter, mensenkennis en doorzicht.

Frans is hier in de wijk wel een «gekende gast»,

maar is afkomstig van de Lange Scholierstraat, waar hij steeds heeft gewoond, en zelfs het geluk heeft gehad om zijn toenmalig huurhuis sedert een viertal jaar zijn eigendom te mogen heten.

Als hij vrij is en de hele rompslomp van te innen boetes, uitdelen van oproepingsbevelen en wat weet ik al meer kan vergeten, hoopt hij om van wat rust te kunnen genieten in zijn bungalow te Kwaadmechelen. Veel van zijn rust kan hij hier echter niet profiteren want daar zorgt zijn familie wel voor. Frans is inderdaad de trotse vader van een drietal dochters, allen gelukkig getrouwd. Grootvader is hij ook, maar hoe dikwijls is niet meer te tellen.

Dat men zelfs in regeringskringen de Frans kent is geen fabeltje, want als sluitstuk van een welgevulde loopbaan, mag Frans nog mee de administratieve rommel voor de verkiezingen van 8 november e.k. rondelen onder de inwoners van de wijk.

Frans, wij hopen dat gij in de komende periode nog dikwijls zult terug denken aan de jaren die gij ten dienste hebt gestaan van de inwoners van St.-Andries en dat ge nog wel eens een goedendag komt zeggen aan deze mensen die u niet zo vlug zullen vergeten. Het comité «St.-Andrieskwartier Herleeft» wenst u en uw echtgenote mede uit naam van de bevolking van dit kwartier nog gelukkige en vreugdevolle jaren toe.

Historiek

DE MUNT IN HET ST.-ANDRIESKWARTIER

Een ander groot en zeer voornaam gebouw dat verdween in het St.-Andrieskwartier was de MUNT in de huidige Muntstraat.

Het muntslaan was het voorrecht van de Hertogen van Brabant en gebeurde te Antwerpen reeds in de 11de eeuw. Na een onderbreking, wegens het verbod van nog munt te slaan door Hertog Jan III te Antwerpen, werd de muntslagerij in 1474 van Leuven overgebracht naar Antwerpen in de woning genoemd Halle van Cruyningen aan de hoek met Oever en Kloosterstraat.

De eerste munt die hier geslagen werd was een St.-Andriesgulden (afbeelding van de H. Andreas met 'n kruis) benevens andere zilveren munten. Het gebouw omvatte : een muntatelier — woningen voor de muntmeester en essayeur en de voornaamste woning die van de waradijn of toezichter op de muntverrichtingen.

De huidige Muntstraat werd eerst in 1498 getrokken om de toegang naar het gebouw te vergemakkelijken.

Tot in 1758 werden hier volop munten geslagen waarna de Munt gesloten werd samen met deze van Brugge en overgebracht naar Brussel.

Het gebouw zelf was reeds enkele malen verbouwd en herbouwd en bij de laatste verbouwing in 1750 be-

stond het uit : 13 kamers, keukens, kelders, zolders, een koer en hof met paardestallen. De voorgevel bestond uit hoge vensters en twee hoge inkomdeuren, afgespannen door een ijzeren ketting langs de straatzijde. Het had toen twee uitgangen : één naar de Lange Ridderstraat en één in de Muntstraat.

Na het sluiten van de Munt geraakt het gebouw stilaan in de vergetelheid. Toen het op 14.12.1797 te koop werd gesteld werd het gedeelte aangekocht door een zekere Ceurvorst en ter beschikking gesteld van de zusters Apostelinnen.

Deze zusters kunnen er een tijd verblijven maar dan zien we dat in 1845 het gebouw omgebouwd wordt tot een rijstpellerij van baron Nottebohm.

In 1920 zien we het gebouw terug verkocht en er wordt een metalen koepelkonstructie in aangebracht. Stilaan maar zeker gaat het gebouw zijn einde tegemoet en het is in 1977 dat het gelijk wordt gemaakt met de grond. De gronden worden voorbestemd om er een sport- en ontmoetingscentrum op te richten doch in 1981 zien we dat de bewoners van het St.-Andrieskwartier er een speeltuin hebben in ingericht.

Een overblijfsel van het gebouw kunnen we nog terugvinden aan de zijgevel van de Academie van Schone Kunsten, alwaar het driehoekige gebeeldhouwde middenfronton van de hoofdingang prijkt.

Weze nog vermeld dat benevens de bekendheid van het gebouw als muntslagerij, zijn wijnkelders evenzeer beroemd waren.

Mocht er een liefhebber gevonden worden om graafwerken op deze plaats uit te voeren, wellicht vinden we dan nog overblijfselen terug van het oude gebouw Halle van Cruyningen en van de cellen van de gevangenis der Munters die in de kelders gelegen waren.

Meulemans André.
Stadsgids.

't Is weeral Laguerre !

Volgens de akte van de burgerlijke stand was de echte naam van Laguerre Hendrik Ferdinand Quardeer, zoon van Jozef Jan Baptiste, geboren in Schelle en van Elisabeth Huyens, wonend in de Schoytestraat.

Als kleine jongen interesseerde hij zich niet het minste voor de school en laptte het studeren aan zijn laars. Nochtans had zijn vader plannen om van hem iets meer te maken dan het lot dat de meeste kinderen uit het Sint-Andrieskwartier te beurt viel.

Maar de vader van Laguerre overleed in 1832 in de Boeksteeg. De jongen was toen nog geen zeven jaar. Daarna maakte het gezin droevige jaren mee. Als jonge knaap had Laguerre het grootste plezier om

te dwalen langs de foorkramen op het Burchtkerkhof. Wanneer een goochelaar een jongen vroeg om hem bij een nummertje te helpen, was Laguerre steeds de eerste die spontaan en blij dit aanbod aanvaardde.

Laguerre woonde in de 4de wijk op een zolderkamer in de Sint-Andriesstraat, in het huis dat tegen de kerkmuur gebouwd was. Hij was meestal gekleed in een lange jas, een geruite broek en een hoge hoed. Boven zijn mond groeide een puntige snor. Met zijn wandelstok draaide hij steeds in het rond.

Voor de straatkinderen die hem naliepen, haalde hij telkens wat geld uit zijn jas en wierp die muntstukjes voor hun voeten op de keien.

Men zag Laguerre in die tijd ook veel te paard. Op het oude beest reed hij kaarsrecht door de straten. Niemand wist waar hij het geld vandaan haalde om

het bier en de wijn te betalen die hij bijzonder graag tot zich nam. Heel de dag door rookte Laguerre ook dikke sigaren. Werken had men hem nog nooit zien doen. Hij haalde wel wat goocheltoeren uit en voor-spelde soms de toekomst als waarzegger.

Omdat het goochelen hem fel aansprak ging hij in de leer bij Courtois. Toen hij volgens hem alles afwist van het «schamoteren», verliet hij de school en ver-toonde zijn kunsten op de kermissen.

guerre zijn verdriet probeerde te verdrinken en langzaam aan de drank verslaafd geraakte.

Na een terechtstelling van de boetstraffelijke recht-bank van Kortrijk moest hij drie maanden gevangenis uitzitten voor het aftruggelen van geld. In juli 1863 kwam hij in het gesticht van de Sint-Rochusstraat terecht. Toen hij daar ontslagen werd, verhuisde hij naar de Sint-Antoniusstraat. Na nog even naar Sint-Niklaas uitgeweken te zijn, merkte men hem twee jaar

LAGUERRE

Tekening van G. Schuermans uit «Antwerpse typen» (J. de Schuyter)

Nu eens verging het hem geel goed en dat kon je merken aan zijn uiterlijk : een gouden uurwerk, een speld met een diamant en gelakte laarzen.

Dan weer had hij eens minder geluk en vertoonde zich in een gewone blauwe kiel.

Op één van zijn tochten werd Laguerre verliefd op een achttienjarige paardrijdster van een circus. Zij ging echter niet in op zijn aandringen waardoor La-

later terug in Antwerpen. In 1866 werd hij aan de werf aangehouden omdat hij toen zonder middelen van bestaan was. Hij werd opgenomen in het ziekenhuis en overleed te Gent op 9 mei 1967.

Zo populair is Laguerre geweest dat zijn naam nog steeds dient voor een Antwerps gezegde, dat aan-toont dat er wat schort in de relatie tussen mensen. Men zegt inderdaad bij ruzies en twisten : «'t is weeral laguerre!».

Bij politiebevel niet op de openbare weg werpen.

Druk. L.P. Dirix en Co., Apostelstraat 6-12 - 2000 Antwerpen

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

1 maart 1982

DOLLE ZATERDAG

27 MAART - LOKALEN VAN DE D.O.R.

Sint-Andriesplaats 25 — 14 u. - 19 u.

De festiviteiten voor deze Dolle Zaterdag gaan door in de lokalen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op rijstpap, sprot, garnaal en pannenkoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad

der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Op het podium zullen naast vedetten uit onze 4de wijk zoals de turners van de Hoop, de majoretten van de Heropbouw, de volksdansgroep van de Jeugdclub van Sint-Andries, ook de buikspreeker Marcel Van Gansbeke, de cowbowgroep The Square Dancers, de volksdansgroep Opsinjoorke en de mandoline-, gitaar- en banjogroep De Krikskes optreden.

STOET «PAROCHIE VAN MISERIE»

ZONDAG 28 MAART 1982 TE 15 UUR

Op zondag 28 maart gaat dan onze zevende folkloren carnavalstoet door de straten van de 4de wijk.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door de Tuurkesvrienden, de Lustige Titsen, de Mannekes van 't Zuid, de Berchemse Slijkscheppertjes, de Snorrenclub, de Buffalogilde.

Dan zijn er natuurlijk ook weer de traditionele groepen uit de 4de wijk zoals de Boemelbaronnen, de Readyvrouwkes, de Ruby-groep en het buurtopbouwwerk van het Sint-Andrieskwartier. Nieuw voor het carnavalgedeelte is de groep «De Indiaantjes» uitgebeeld door de gepensioneerden.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers van de Welkom, de wasvrouwen, de leursters, de wezenkinderen

en jubilarissen flaneren weer door de wijk met een scheef oog bekeken door de chi-chiwijven in hun oldtimercars.

Nieuwe thema's worden dit jaar weer uitgebeeld op onze praalwagens: de Dokstaking van 1920, duivenmelkers samengesteld door de groep Samson, de Prekerskazerne waar tegen deze achtergrond een heuse straatzanger zijn publiek de liedjes van toen laat meezingen, en de vroegere Hippodroom uitgebeeld door de turngroep de Hoop.

De stoet besluit met Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier, vergezeld van zijn reuzenkinderen.

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken.

Wegwijzer :

Trapveld, Lange Riddersstraat, Rijke Beukelaerstraat, Pompstraat, Steenbergstraat, Salm-Salmstraat, Francenstraat, Schoytestraat, Bredestraat, Aalmoezeniersstraat, Nationalestraat, Volksstraat, Scheldestraat, Kloosterstraat, Oever, Steenhouwersvest, Nationalestraat, Lange Vlierstraat, St.-Andriesplaats, Korte Vlierstraat, Kloosterstraat.

Op maandag 22 maart worden de koppen nog eens bij elkaar gestoken in zaal «De Kring» voor de laatste afspraken met de verantwoordelijken van alle groepen en de stoetcommissarissen. Plaats : Nationalestraat 109. Aanvang : 20 uur.

Op zaterdag 6 maart gaat er een autokaravaan door in de binnenstad met de bedoeling reclame te maken voor de stoet in het Sint-Andrieskwartier. Alle wijkbewoners mogen in deze karavaan met hun wagen meedrijen. Afspraak aan de Zuiderdokken om 11 uur.

Wist ge dat...?

- Dat er 87 wijkbewoners mee opstapten met onze winterwandeling van 12 december zodat er drie gidsen nodig waren die de mensen de mooie plekjes van Sint-Andries lieten bewonderen ?
- Dat alle sympathisanten onze jaarlijkse stoet kunnen steunen door het kopen van een steunkaart van 50 fr. en dat alle middenstanders deze stoet kunnen steunen door een kaart van 200 fr. te kopen ? Hartelijk dank bij voorbaat.
- Dat café Ready reeds 25 jaar bestaat ? Het comité wenst hen proficiat en dankt hen voor 7 jaren Readyvrouwkes in onze stoeten.
- Dat de kleurenfoto's van ons toneelstuk «Sint-Andrieskwartier herleeft», dat vorig jaar drie volle zalen trok en uitsluitend door wijkbewoners gespeeld werd, kunnen bijbesteld worden tegen 30 fr. per stuk ?
- Dat het comité van plan is om einde april een voetbalmatch te spelen ? Hou de affiches in het oog voor nadere informatie !
- Dat de Libertyrenners op zondag 14 maart een fietstocht organiseren naar Lillo ? Iedere wijkbewoner mag meedrijen en kan inschrijven in lokaal Liberty voor de prijs van 50 fr. De fietstocht vertrekt om 10 uur in de Lange Riddersstraat.
- Dat het Winkelcentrum Nationalestraat ter gelegenheid van onze stoetfeesten drie dolle dagen organiseert op 27, 28 en 29 maart ? Op Dole Zaterdag zal onze reus Zotte Rik met zijn reuzenkinderen door de Nationalestraat trekken om deze feestelijkheden op te luisteren.
- Dat BRT-radio opnamen maakte voor het programma «Postiljon» in verband met onze wijkactiviteiten ? Dit programma is te beluisteren via BRT 1 één week voor de stoet te 9.30 u.

Historiek

In de «Parochie van Misericordia» leefde ooit één van de rijkste mannen in Europa.

FOCKERHUIS in de STEENHOUWERSVEST

De Steenhouwersvest, toen nog bekend als zijnde de straat tussen Kammerpoort en St.-Janspoort, kwam eerst in de belangstelling rond 1500 toen de familie FUGGER hier haar intrek nam.

Het begon allemaal met Jacob FUGGER, een linnenwever uit Augsburg (overleden in 1474) die zijn schaapjes op het droge kreeg met het linnenweven. Zijn zoons en vooral zijn kleinzoon Antoon Fugger vermenigvuldigden het fortuin tussen 1493 en 1560.

Aanvankelijk vestigden zij zich te Brugge. Niet alleen het linnenweven had hun interesse maar ook de handel in koper sprak hun aan. Door deze handelspraktijken hadden zij hun eigen banken en financieringsmogelijkheden. In 1508 kwamen zij naar Antwerpen en het was Jacob Fugger (Focker) die het huis nr. 794 aan de Steenhouwersvest kocht van Nicolaas van Richterghem. Hij liet gans de woning herbouwen : grote en schone tuinen werden aangelegd, fantastische paardenstallen en een toren sierde de gevel (Albrecht Dürer, 1520). De woning draagt nu het nummer 28. Deden zij nog handel in linnen en koper dan was nu hun grootste bezigheid het manipuleren met geld.

Zij werden beroemd door geheel Europa en zelfs tot in de Nieuwe Wereld werden zij ook wel eens de «Rothschilds» genoemd.

Om een idee te krijgen van hun rijkdom kan vermeld worden dat de stichter van het Fugger/Fockershuis te Antwerpen (Antoon Fugger) bij zijn overlijden in 1560 een geldbedrag naliet van 600.000 gouden kronen (tegenwaarde van 120.000.000 in 1890 !!!). Dit was nog maar alleen het geld dat hij naliet, verder waren er nog hovingen, gronden, huizen, enz.

Zelfs koningen kwamen bij hen geld lenen : Keizer Karel - Hendrik VIII - Eduard VI - Koningin van Engeland - Filips II.

Kwam het einde van de 16^e eeuw en de sluiting van de Schelde, dan werd het belang van de Fuggersen te Antwerpen minder en minder. Het kwam zelfs zover dat op 26.3.1608 Marcus Fugger de woning en magazijnen (aan de IJzeren Waag) verkocht aan Gaspar Oostering-de la Croce. Deze nieuwe eigenaar deed veranderingen en met de verkoop van de kope-

ren dakgoten en waterbuizen kon hij ruimschoots zijn koopsom terug winnen. Doch na deze verkoop geraakte het huis in verval.

Achtereenvolgens verbleven er de zusters Norbertinessen (1677/1783), vervolgens Le Couteulx de Cantelu, Ferdinand Meeus in 1845.

In de 19^e eeuw werd het bewoond door mejuffer De Wael, Emile Meeus, een likeurstoker en mejuffer Faes.

Vóór de 1e wereldoorlog werd het in gebruik genomen door een drukkerij en tijdens de tweede wereldoorlog werd het fel geteisterd en beschadigd.

Van de weelderige woning uit de 16e eeuw, blijft ons slechts de gevel over die dan nog werd opgetrokken in een 18e eeuwse Lodewijk XV-stijl.

Meulemans André.

Stadsgids.

Blinde Mus

Blinde Mus werd als zoon van Petrus Lenaerts en Anna Elisabeth Francken geboren op 29 september 1822 op een boerderij niet ver van het soldatenkamp te Brasschaat. Zijn officiële voornaam was Wilhelmus.

Reeds bij de geboorte was hij blind. Vurige gebeden en vele bedevaarten naar Scherpenheuvel hielpen niets. Wilhelmus bleef blind.

Alle zorg van vader Peer en moeder Betteken ging dan ook naar Wilhelmus en minder naar de drie meisjes van het gezin.

De ouders van Blinde Mus hadden het niet breed en ze moesten hard werken om hun vier kinderen behoorlijk te kunnen opvoeden. Peer verkocht aan de soldaten van het kamp fruit, visjes, koeken, veters en schoenblink, tabak en sigaretten en enveloppen en schrijfgierief.

Mus groeide op als een gezond jongetje. Doch enkele jaren later stierf vader Peer na een druipnatte boodschappentoer. Moeder Betteken moest nu de kost voor het gezin verdienen door te wassen voor de soldaten. Toch bleek dit te weinig op te brengen en moest ze elke week een geringe vergoeding bij de gemeente gaan ontvangen van een halve frank.

Muske werd groter en werd de spot van de dorpskinderen. Zo brachten ze hem eens tot aan de rand van een gracht en lieten hem toen alleen verder gaan, zodat hij erin viel. Ofwel leidden ze hem tot juist voor een muur en lieten hem aan zijn lot over zodat hij tegen de muur aanbotste en zich bezeerde. Toen de kinderen echter sprookjes vertelden luisterde hij stralend en met veel aandacht.

Toen Mus zestien jaar was, trok hij de blaasbalg of draaide hij de slijpsteen van de smid van het dorp.

Op een zondag zat hij met de zoon van de smid in de dorpsherberg «In de Ploeg» een pint bruin bier te drinken toen de landschapsschilder Theodoor Verstraete hem opmerkte en hem voorstelde mee naar de stad te gaan en voor hem te poseren. Ook moest Mus zijn boodschappen doen.

Mus nam afscheid van zijn moeder en trok naar Antwerpen waar hij van schilder Verstraete een harmonica kreeg en een bakje om met lucifers te leuren. Hij hing dit bakje met een lederen riem over de borst en trok met «stekjes» straat in en uit.

Op zekere dag werd hij door een politieagent van landloperij beticht en kwam in de gevangenis van de Begijnenstraat terecht. De rechter veroordeelde hem tot zes maanden verblijf in Hoogstraten. Na een paar dagen werd Mus echter vrijgelaten op voorspraak van de kunstschilders Theodoor Verstraete, Peter Neulens en Frans Simons. Nu kon hij weer gaan venten met lucifers. Mus leerde toen zijn harmonica bespelen, enkel op het gehoor. Toen hij zijn instrument beter beheerste, liep hij de herbergen af, zette zich op zijn harmonicadoos naast de toog en speelde typische Antwerpse straatdeuntjes. Met een oesterschelp haalde hij de muntstukjes van de klanten op. Stilaan werd Mus gevraagd om op bieravonden en op mosselfeesten met zijn harmonica de stemming te verhogen. In 1885 kreeg hij zelfs een plaatsje om op de wereldtentoonstelling te spelen.

Blinde Mus was zeer zuinig en spaarde zijn rondgehaalde centjes. Op een dag stelde een vreemdeling hem voor samen een bierhandel te beginnen. Mus was uitermate gelukkig en vertrouwde de vreemdeling al zijn zuur gespaarde centjes toe. De man liet Mus echter in de steek en ging er met het geld vandoor. Dat kwam voor Mus bijzonder hard aan. Hij besloot toen op zondag de kerkgangers bij het verlaten van de kerkgebouwen zijn lucifers te koop aan te bieden.

Mus trok zich het lot van de andere blinden aan en

werd actief lid in de Blindenvereniging. Zo kwam Mus in contact met leden van liefdadigheidsorganisaties die hem vroegen de loten van hun tombola's te verkopen. Voor elk verkocht boekje loten kreeg hij een broodkaart. Hij werkte zo hard dat hij na een

Tijdens de eerste wereldoorlog woonde hij boven een herberg in de Lange Beeldkensstraat. Mus leunde toen met dagbladen in de Carnotstraat. Maar ook dit duurde niet lang. Jaloerse kennissen bekwamen dat hem dat verkopen van gazetten verboden werd.

Tekening van G. Schuermans uit «Antwerpsche typen» (J. de Schuyter).

week zo ongeveer vijftig broodkaarten aan armen kon uitdelen. In de kranten van die tijd las men ook berichten van omhalingen voor goede werken die door Wilhelmus Lenaerts georganiseerd werden.

Blinde Mus stierf in de Wolstraat op 2 november 1929 in het huis waar hij toen woonde. De herinnering aan hem bleef in de Antwerpse binnenstad echter voortleven.

Bij politiebevel niet op de openbare weg werpen.

Druk. L.P. Dirix en Co., Apostelstraat 6-12 - 2000 Antwerpen

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

23 SEPTEMBER 1982

Terug aan de Slag

Terwijl u, lezer hier of in het buitenland te luieren lag op één of ander zonnig strandje zijn de mensen van het buurtcomité «Sint-Andrieskwartier herleeft» reeds druk bezig geweest om enkele initiatieven voor de nabije toekomst uit de grond te stampen.

Na wat vergaderen kwamen we tot de slotsom om terug een wandeling door de 4de wijk te organiseren. Het wordt nu een HERFSTWANDELING in plaats van een winterwandeling zoals vorig jaar.

De wandeling zal doorgang vinden op 17 oktober met vertrek aan feestzaal «De Kring», Nationalestraat 109,

onder de kundige leiding van een ervaren stadsgids.

De deelnemers kunnen reeds verzamelen in de Kring vanaf 14 uur. Om 14.30 u. zal dan het startsein gegeven worden voor een wandeltocht van ongeveer twee uur.

Bij de aankomst worden de deelnemers vergast op twee broodjes en koffie. Nadat alles verteerd is, wacht ons nog een voorstelling van de film die in 1977 van onze stoet gemaakt is, waarna we de dag zullen afronden met een gezellig samenzijn.

Grootse Herfstwandeling 17 oktober '82

De prijs is in deze crisistijd aan de lage kant gehouden. Voor de wandeling, de broodjes en de koffie betaalt men 50 fr. per persoon. Wanneer u eens een gezellige namiddag wil meemaken, aarzel dan niet en

vul onderstaand strookje in.

Let op! Deze inschrijvingsstrook moet binnen zijn vóór 9 oktober,

bij

GUY SMULDERS
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

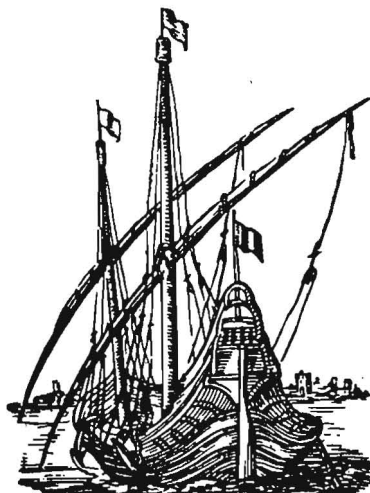
of bij

ALICE GULDIX
Pompstraat 13
2000 Antwerpen

Ondergetekende(n)
wonend te
neemt met personen deel aan de herfst-
wandeling en betaalt hierbij x 50 Fr. =
..... Fr.
Handtekening(en) :

Wist . . . ge?

- Dat Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier, mee opstapte in de Ommegang op 7 augustus l.l. t.g.v. de opening van de Antwerpse Kermisweek? De pers schreef dat hij wat klein uitviel tussen zijn grotere vrienden Druon Antigon en Pallas Athena maar veel sympathieker is en daar door dicht bij de volksmens staat.
- Dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» een show met de Gerwaldi's inrichtte i.s.m. de middenstand van de 4de wijk t.g.v. moederdag op 21 augustus l.l. in het rusthuis Köhler van de Schoytestraat?
- Dat de «reuzenkinderen» een nieuw jasje gekregen hebben? Met dit tuniekje presenteren ze als groep beter.
- Dat onze reus met zijn collega's door de straten van Deurne trok tijdens de Reuzenommegang van 4 september l.l.?
- Dat onze reus een herstelbeurt kreeg en weer gezond en wel de optochten kan opvrolijken zoals voorheen? Dat ook het karretje waarop hij rijdt een nieuw kleurtje heeft?

Historiek

KORTE RIDDERSTRAAT 23

Samengevoegde godshuizen Mazengang en Van Nispen.

MAZENGANGGODSHUIS : gesticht in 1936 door Antonius Geeraerts, koster van de kathedraal, in de Jan Maesganck aan de Keizerstraat. In 1779 werd het godshuis overgebracht naar de huizen Ooievaar — Pelikaan — Valk en Eend die deel uitmaakten van de fondatie Van Nispen aan de Korte Ridderstraat 23.

VAN NISPENGODSHUIS : Gesticht in 1625 door Balthasar Van Nispen (29.11.1625), Provoost der Munt en gehuwd met Maria de Moy die weduwe was van Philips Rubens die dan weer een broer was van, jawel, Pieter Paul Rubens. Het was trouwens deze laatste die eigenaar was van het aldaar gelegen huis de Swaen en 16 kleine woningen voorzien van een hof en gang «Swaengang».

In 1844 werd het geheel herbouwd.

Toegang tot de Mazengang via een smalle spleet (1 persoon) tussen de vroegere Stenenpoort en Poort van Maldegem (beide verdwenen) en een enge gang. Aan de zuidzijde een blinde muur in deze gang en aan de overzijde eenvoudige huisjes en geveltjes. Aan het nummer 23/1 een glazen kast met een volks O.L.Vrouwbeeldje met kind. Dit beeldje stond voorheen op geringe hoogte van de grond aan de kant van de blinde muur (nis is nog zichtbaar). De smeedijzeren arm onder het beeldje is van 1850. Aan het einde van de gang een meestal gesloten deurtje met daarachter een hof en gebouw in bruin geblakte bakstenen. Het gebouw doet thans dienst als schilders- en beeldhouwersatelier, vandaar dat het poortje meestal gesloten is om pottenkijkers buiten te houden. In de hof zelf een prachtig zicht op de St.-Andriestoren en de achtergeveltjes van de Augustijnenstraat.

Vermelden we nog dat de voorgevel aan de straatzijde op 7.6.1930 zwaar geteisterd werd door een brand aan de Korte Ridderstraat 38.

André Meulemans,
Stadsgids.

STOETNIEUWS

Al zijn we nog maar in september; we willen u, beste Andriezenaar, toch al over onze stoet spreken. Goed begonnen, is half gewonnen.

We herinneren ons, nog altijd, onze eerste stoet : uit alle mogelijke vensters, zelfs op derde en vierde verdieping wapperden de slingers. Soms zelfs uit vensters die ik nog nooit heb weten opengaan, en waar ik van overtuigd was, dat er helemaal geen mensen achter woonden !

Wanneer we nu terugblikken op onze laatste stoet, die zeer succesrijk was, dan valt het toch op, dat er van die spontane straatversiering niet veel overgeschoten is. Hier en daar een dun miniem slingertje. Slechts een paar straten houden hardnekkig vol. Zou het dan toch waar zijn, dat onze wijk ergens terug aan het inslapen is ? Dat kunnen we niet geloven. Daarom dachten we, nu reeds in september, een oproep te doen. Onze stoet mag immers niet het werk zijn van enkele mensen. Natuurlijk zullen er altijd enkelen moeten zijn, die de kar trekken, die de brieven schrijven, en de zaak plannen. Maar onze stoet zal maar echt onze stoet zijn, als hij kan wortelen in elk huis van de wijk, als iedere Andriezenaar zijn eigen steentje bijdraagt.

Welnu, plakken, knippen of schilderen, kan iedereen. Het is toch geweten, dat de meest creatieve mensen in St.-Andries wonen. . . Het is alleen kwestie om er op tijd aan te beginnen. Het is moeilijk, om de morgen van de stoet zelf, zo maar iets door uw raam te hangen. . . Daarom zagen we in onze verbeelding, tijdens de lange winteravonden, mensen die «van alles» aan mekaar knutselden. We zagen enkele handige burens met mekaar afspreken, om iets origineels uit te vinden, en we zagen de dag voor de stoet weer die gezellige drukte, die alles feestelijk maakt. We zijn er ons van bewust dat het niet voldoende is, om in dit blaadje dit alles neer te schrijven. Langs de andere kant kan zoiets moeilijk georganiseerd worden. Veel moet spontaan groeien. Maar, om de mensen die actief willen meewerken aan de versiering toch een beetje houvast te geven, willen we hier enkele adressen afdrukken, van mensen in de wijk, waar de afspraken kunnen samen komen : Steek er een briefje in de bus, of bel er eens aan. Zo brengen we alle initiatieven bijeen !

GUY SMULDERS
Schoytstraat 62
2000 Antwerpen

ALICE GULDIX
Pompstraat 13
2000 Antwerpen

Janneke de Zolderzeiker

In onze folklorerubriek behandelen we deze keer Janneke de Zolderzeiker wiens ware naam Jan-Baptist Van den Brandt was. Jan woonde aan het bekende Antwerpse «kantje». Hij was klein van gestalte en zijn korte beentjes sloegen bij het gaan steeds in buitenwaartse richting. Zijn hemd hing altijd los aan zijn lichaam. Zijn voeten staken steeds in veel te zware schoenen. De zakken van zijn vest raakten uit hun gewone vorm door het meedragen van grote hoeveelheden stenen, die hij gebruikte om de straatjongens die hem met stenen bekogelden van antwoord te dienen.

Straatkinderen waren zijn ergste vijanden. Ze schol-

den hem uit voor Kantjesdief, Telloorkeslikker en Zolderzeiker, de bijnaam waardoor hij het meest bekend raakte.

Als helper werd hij door Henri Boone aangenomen om zijn paardenmolentje voort te duwen. Daarvoor moest hij met zijn houterige beentjes steeds in de ronde lopen. Onder de tonen van een orgel duwde hij het molentje met witte en zwarte namaakpaardjes voort tot grote vreugde van de stralende kleuters. Wanneer ze erin lukten de ring los te trekken van de bal die steeds over hun hoofden heen en weer

vloog, leverde dit voor de kinderen gratis een extra ritje op.

Op de Vrijdagmarkt werd Janneke veel gezien bij de veilingen. Als een rijke heer of een welgestelde dame één of ander meubelstuk gekocht had, bood hij

steeds zijn hulp aan om het bij hen thuis te brengen in de hoop een footje van hen te ontvangen. Soms gebeurde het wel eens dat hij van herbergvrienden te veel jenever kreeg. Op een keer was het voor hem dan ook zeer moeilijk een spiegel bij de eigenaar te brengen daar hij dronken door de straten

JANNEKE DE ZOLDERZ...

Tekening van G. Schuermans uit «Antwerpsche Typen» van Jan De Schuyter.

heen en weer laveerde. Hij viel er uiteindelijk mee en belandde in de goot tussen de scherven van de spiegel.

Jan de Schuyter vertelt in zijn boek «Antwerpsche typen» dat Janneke de Zolderzeiker eens door drie «pottenpakkers» gegrepen werd en achter een groot ijzeren hek geplaatst werd aan een hoekhuis van de Arenbergstraat en de Lange Gasthuisstraat. Tevergeefs probeerde Janneke erboven uit te komen. Toen voorbijlopende straatjongens dat opmerkten was Janneke voor hen weer een gemakkelijke prooi en ze bekogelden hem voor de zoveelste maal met straatstenen.

Janneke ging ook dolgraag naar een overdekte markt,

«de Cité» genaamd, waar hij al de vrouwen kende die er een stand hadden. Voor hen mocht hij hun boodschappen doen. Soms mocht hij de restjes van hun maaltijd opeten. Het gebeurde ook wel eens dat hij zich in «de Cité» verborg om er de nacht onder een kraam door te brengen.

Wanneer de eigenaar van de paardenmolen Henri Boone naar het Sint-Andrieskwartier verhuisde en er een logementshuis op het Scheldeken bewoonde, ging Janneke met hem mee. Daar installeerde hij zich op een zolderkamertje. In de 4de wijk noemde men hem al gauw «Janneke de Zolderzeiker».

Hij overleed in juli 1902. De kranten schreven dat men in de vestzakken van de dode stenen aantrof. . .

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

7 JANUARI 1983

Hij leerde zijn volk lezen

1983 Consciencejaar

Op 10 september 1983 zal het precies honderd jaar geleden zijn dat de alom gekende Vlaamse schrijver Hendrik Conscience overleed.

Wie deze naam hoort, denkt direct aan de Leeuw van Vlaanderen. Terecht. Dit werk was het belangrijkste boek van de hand van deze auteur.

Vergeten we echter niet dat er nog tal van andere boeken zijn verschenen, waaronder bv. «Baas Ganzendonk», «Rikketikketak», «De Loteling», «Een O te veel», «Blinde Rosa» en nog vele andere.

Het is naar aanleiding van de verdienste van deze

schrijver dat 1983 officieel zal worden uitgeroepen tot Hendrik Conscience-jaar.

Een gebeurtenis die wij als comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» niet onopgemerkt kunnen laten voorbijgaan. Te meer omdat het geboortehuis van deze Vlaamse schrijver zich bevindt in onze wijk. In de Pompstraat nr. 30 bracht hij inderdaad de eerste levensjaren door in de Parochie van Miserie.

We hebben dan ook besloten om onze volgende folklorestoet in het teken te plaatsen van Conscience en zijn tijd. Daarom doen we een beroep op verenigingen, clubs, maatschappijen en iedereen die interesse heeft om deel te nemen, mee op te stappen in folklorekledij, opdat onze 8ste stoet een ode zou zijn aan één van onze grootste Vlaamse schrijvers.

*Het comité Sint-Andrieskwartier herleeft
wenst al de lezers een Gelukkig Nieuwjaar*

Historiek

BEGIJNENSTRAAT

De naam «Begijnenstraat» komt van de weg die liep van aan de Rosier tot aan het poortje «Begijnpoort» of «Begijnhol» zo genoemd naar het toenmalig aldaar gelegen begijnhof. De naam bleef behouden niettegenstaande het begijnhof in 1542 werd platgebrand. Onze begijntjes zouden later terugkomen in de Rodestraat.

Antwerpen heeft altijd gevangenissen gehad, van oudsher in het Steen en in de in 1797 afgebroken «Bakkerstoren» en «Vischverkooperstoren».

Eerst in 1856 werd aanvang gemaakt met de bouw van de celgevangenis zoals we die nu kennen in de Begijnenstraat naar de plannen van architect J. Dumont en naar voorbeeld van Engelse en Noordamerikaanse gevangenissen.

Vreemd is wel dat de voorgevel lijkt op een middeleeuws kasteel.

In 1866 werd de «Begijnpoort» afgebroken waardoor in 1880 de Begijnenstraat kon verlengd worden tot aan de Kronenburgstraat.

In nr. 62, één van de aldaar gelegen achterhuisjes, is op het einde van het koertje de blinde muur te zien van het klooster der Kapucinessen in de St.-Rochusstraat.

Veel uurtjes in onze jeugdjaren hebben velen van ons doorgebracht in de vroegere cinemazaal «Cameo», waar we twee films per voorstelling voor een zeer gunstig prijsje konden volgen.

Kort voor en tijdens de bevrijding van Antwerpen kende de Begijnenstraat nog enkele bewogen dagen, te bloederig om hier te vertellen.

André Meulemans,
Stadsgids.

Wist . . . ge?

- Dat er voor de stoet van 1983 weer meer aandacht zal worden besteed aan de straatversiering? Buiten de traditionele guirlandes en vlaggetjes zullen ook nieuwe versieringen gemaakt worden. Wie hieraan nog wil meewerken kan zijn/haar naam opgeven aan :
Pros Heylen
Aalmoezeniersstraat 27.
 - Dat er 77 inschrijvingen genoteerd werden voor onze herfstwandeling van 17 oktober? Er waren drie gidsen nodig om de geïnteresseerden door het Sint-Andrieskwartier te leiden. Velen reageerden zeer positief en vroegen ons om op deze weg voort te gaan. We zijn dan ook blij dat we t.g.v. het Consciencejaar onze stadsgids bereid vonden een Consciencewandeling uit te stippen. De datum waarop deze wandeling doorgaat zal later nog worden meegedeeld.
 - Dat er op zaterdag 19 maart 1983 weer een auto-karavaan door de Antwerpse binnenstad zal trekken met de bedoeling reclame te maken voor onze stoet van 1983. We verwachten alle bereidwillige chauffeurs om 11 uur aan de gedempte Zuiderdokken.
 - Dat er haakwerkjes van onze reus Zotte Rik gemaakt zullen worden door leden van het Vormings-, Bezigheds- en Ontspanningscenter «Erga» te Borgerhout?
 - Dat er ten voordele van onze achtste stoet steunkaarten te koop zijn aan de prijs van 20 fr. Elke kaart geeft recht tot deelname aan de grootse tombola waarvan de trekking op 27 maart in de lokalen van de D.O.R., St.-Andriesplaats 25 doorgaat.
- Prijzen af te halen tot 1 mei : Nationalestraat 92.

Een leven in een notedop

We zijn zeer verheugd u te kunnen melden dat ons comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» t.g.v. het Consciencejaar 1983 een werk zal publiceren over het leven van deze in de Sint-Andrieswijk geboren Vlaaming.

De publicatie is de vrucht van veel speurwerk van onze stadsgids André Meulemans die reeds vanaf het verschijnen van dit krantje de rubriek «Historiek» verzorgt.

Dit werk zou in elke boekenkast van de 4de wijkbewoner moeten prijken als hulde aan de man «die zijn volk leerde lezen». Maar we zijn er ook zeker van dat oud-St.-Andriezenaren en sympathisanten van de 4de wijk geïnteresseerd zullen zijn.

Met onderstaande strook kan u nu reeds inschrijven om zo'n exclusieve publicatie aan te schaffen.

INSCHRIJVINGSTROOK

Ondergetekende :

Adres :

schrijft in voor een exemplaar van «Conscience, een leven in een notedop».

De betaling kan geschieden door :

- * ofwel 150 fr. rechtstreeks te geven aan :
Guy Smulders - Schoytestraat 62 - 2000 Antwerpen,
Alice Guldix - Pompstraat 13 - 2000 Antwerpen,
Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen;
- * ofwel door storting van 150 fr. + 25 fr. verzendingskosten op rekeningnummer 001-0556097-72 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen met vermelding «Conscience, een leven in een notedop».

Jef Diels

In onze folklorerubriek vertellen we deze keer over Jef Diels, de zoon van leurster Annemie. Deze man was sigarenmaker en woonde in de Stenen Poort in de Korte Ridderstraat.

Zijn moeder Annemie leurde in de Parochie van Mi-

Zotte Rikokes

Naast de Antwerpse Handjes, de Oostendse Babelutten en de Dinantse koek zullen er vanaf 1 april 1983 (en dit is geen aprilgrap!) ook de 4de wijkse «Zotte Rikokes» te koop zijn bij de bakkers van het Sint-Andrieskwartier.

Deze koeken zullen volgens een speciaal recept gebakken worden.

Tijdens enkele vergaderingen die het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» hield met de bakkers van de 4de wijk werd de «Zotte Rikkoek» geproefd die als volwaardig Sint-Andriesgebak zeker bij onze mensen in de smaak zal vallen. Deze specialiteit zal dan ook enkel in de bakkerijen van het Sint-Andrieskwartier te koop zijn.

Er zijn ook plannen om t.g.v. de 8ste folklorestoet een levensgrote «Zotte Rik» te bakken. Deze reuzekoek zou dan opgesteld worden met Dolle Zaterdag 26 maart. Na de stoet op 27 maart kunnen toeschouwers en deelnemers de gelegenheid krijgen de nieuwe koek te proeven.

serie met citroenen. Met twee manden was ze steeds onderweg in de straatjes van de 4de wijk om de vruchten aan kooplustige voorbijgangers kwijt te raken. Annemie was groot van gestalte. Ze had een ruw uiterlijk en een lelijk gezicht.

De vader van Jef werkte bij de ruimingsdienst van de stad. Hij was meer dronken dan nuchter tot groot verdriet van moeder Annemie.

A. Van Cakenberghe beschrijft in «Wij, jongens van

het Sint-Andrieskwartier» de huwelijksdag van Jef Diels.

De zesendertigjarige Jef was op de ochtend van zijn trouwdag om zes uur dronken aan de arm van zijn getuige Jan De Most naar huis gekomen. Moeder

zouden arriveren, dronken ze onderweg nog enige borrels in «'t Grijs Peerd».

Toen ze enkele minuten voor half elf haar woning stomdronken binnenstropelden, schrok de bruid zo hevig dat ze tegen de tafel viel waarop borrels elixir

Tekening van G. Schuermans uit «Wij jongens van het Sint-Andrieskwartier».
(A. Van Cackenbergh).

Annemie was toen razend kwaad op zoonlief geworden en had hem bont en blauw geslagen.

Het naderde echter half elf, het uur waarop het huwelijk zou voltrokken worden op het stadhuis. De toekomstige bruidegom werd in allerijl gewassen en hij nam nog een wambuis mee van een plank uit het magazijn van buurman Herremans. Twee vuile bolhoeden werden hem vlug in de handen gestopt, één voor hemzelf én één voor de getuige.

Annemie had nog een tiental citroenen aan elkaar gebonden rond een dikke stok en gaf die aan Jef mee als bruidsboeket voor zijn toekomstige vrouw.

Vader Diels, zoon Jef en getuige Jan De Most trokken toen naar de woning van de veertigjarige bruid in de Begijnenstraat. Ze woonde vijf huizen voorbij de gevangenis. Voor ze echter bij de wachtende vrouw

klaar stonden om de mannen te verwelkomen. Deze vielen met kletterend lawaai de grond op. De tientallen scherven vlogen doorheen de kamer.

De broers van de bruid werden razend kwaad op de drie mannen en wierpen zich op hen. Er ontstond een hevig gevecht. De buurvrouwen kwamen op het lawaai toegelopen en moeiden zich er ook nog mee zodat de hulp van de politie moest worden ingeroepen.

Vader, zoon en getuige moesten de nacht doorbrengen op het bureau. Zo kwam een triest einde aan de geplande huwelijksdag van Jef en zijn toekomstige echtgenote. Het huwelijk is later niet meer doorgegaan.

Jef is trouwens nooit getrouwd geraakt tot grote vreugde van moeder Annemie.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

Verantw. uitgever : Guy Smulders, Schoytestr. 62, Antw.

DOLLE ZATERDAG

26 MAART - LOKALEN VAN DE D.O.R.

Sint-Andriesplaats 25 — 14 u. - 19 u.

De festiviteiten voor deze Dolle Zaterdag gaan door in de lokalen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op sprot, garnaal en pannekoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Er is gelegenheid tot het drinken van een lekker

glaasje of een kopje koffie in onze herberg «Rooie Meule». Er kan gedanst worden op de tonen van dj's Dirk en Patrick. In onze infostand kan U de activiteiten van de voorbije acht jaren nog eens terug bekijken in krantenknipsels, kleurenfoto's, boeken en ander aanschouwelijk materiaal.

Op het podium zullen naast de vedetten van onze 4de wijk zoals de **turners van de Hoop**, de **majoretten van Heropbouw**, de **volksdansgroep Sint-Andries**, ook de Griekse folkloristische groep **Zorbades**, de **Brouble Brass Band** uit Niel en de bekende zangeres **Liliane Dorekens** optreden.

Meer details over deze optredens vindt U in ons programmaboekje dat U zich reeds 's zaterdags in het infokraam kan aanschaffen.

8ste Folkloristische stoet van de 4de wijk

ZONDAG 27 MAART — 15 uur

Op zondag 27 maart gaat dan onze 8ste stoet door de straten van de Parochie van Miserie.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door onze **Ready-vrouwkes**, de **Ruby-groep**, de **Boemelbaronnen**, de **Mannekes van 't zuid**, de groepen van de voetbalclubs **F.C. Leopold** en **F.C. Marathon**. Nieuw voor het carnavalgedeelte zijn dit jaar de «**Madeliefjes van 't Zuid**», de **Lustigen Narren** en een heuse wagen die «**zeven zaligheden**» zal uitbeelden.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De **dokwerkers van de Samson**, de **wasvrouwen**, de **leursters**, de **wezen-**

kinderen en **jubilarissen** flaneren weer door de 4de wijk met een scheef oog bekeken door de **chi-chiwijsen** in hun old-timers en door de «**burgerij**» van **Zaziko**. In dit folkloregedeelte beelden gepensioneerden van de 4de wijk de «**visvrouwen**» uit op een wagen.

De stoet besluit zoals steeds met **Zotte Rik**, de reus van het Sint-Andrieskwartier die als ambassadeur van de 4de wijk de Parochie van Miserie vertegenwoordigt op tal van optochten. Achter hem lopen traditiegetrouw zijn «**reuzenkinderen**».

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, de walvis en de dolfinen, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken.

CONSCIENCE, EEN LEVEN IN EEN NOTEDOP

In ons vorig krantje meldden we U al dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» t.g.v. het Consciencejaar een publicatie over deze beroemde Vlaamse schrijver samenstelde. Onze stadsgids André Meulemans bundelde al de informatie die hij vinden kon over deze in de 4de wijk geboren Vlaming die «zijn volk leerde lezen».

Georges Van Cauwenbergh stelde het boek in een persconferentie voor aan de aanwezige journalisten. We herhalen nog even hoe U zich deze publicatie kan aanschaffen.

* U kan rechtstreeks 150 fr. betalen aan :

- Guy Smulders, Schoytestraat 62 - 2000 Antw.
- Alice Guldix, Pompstraat 13 - 2000 Antwerpen.
- Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen.

* Of U kan 150 fr. + 25 fr. verzendingskosten storten op rekeningnummer 001-0556097-72 van Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen met vermelding «Conscience, een leven in een notedop».

Historiek

POMPSTRAAT 30

Geboortehuis van Hendrik Conscience

Kennen wij Hendrik Conscience als auteur van «Het Wonderjaar» - «De Leeuw van Vlaanderen» - «De Loteling» - Een «O te veel» enz. dan willen wij in dit artikeltje niet het culturele leven van Hendrik Conscience belichten maar wel zijn gewone levensloop. Zijn vader, Petrus Conscience, geboren te Besançon in Frankrijk kwam in 1808 naar Antwerpen toen Napoleon er zijn scheepswerven liet bouwen. Hij was daar te werk gesteld als «Gardien volant de la marine» wat we het best kunnen vergelijken met een nachtwaker.

Vader Conscience leerde hier Cornelia Ballieu kennen en uit dit huwelijk zou op 8 december 1812 Hendrik geboren worden.

Aan de toenmalige Haringvliet werd door de ouders van Hendrik een kruidenierswinkeltje uitgebaat tot 1820 toen moeder stierf.

De Kop

Als negende figuur uit de Parochie van Miserie vertellen we in onze folklorerubriek over Henri, bijgenaamd de Kop, dokwerker van beroep en schoonzoon van Suske Fries die café hield in de Bogaerdestraat.

De Kop woonde tegenover Suske in het poortje van

Na de dood van zijn moeder verhuisden zij naar «De Kluis» in de nu genoemde Ploegstraat (kant aquarium van de Zoo). Vader hertrouwde en zou zijn tweede vrouw nog 9 kinderen schenken. Maar keren wij terug naar Hendrik.

Hendrik Conscience kreeg zijn eerste levenslessen van zijn vader, uiteraard in het Frans. Hij kende een moeilijke en moeizame jeugd. Wij zien hem van 1830 tot 1836 als vrijwilliger dienst doen bij het Légion Parisienne Niellon en hij beleefde de onafhankelijkheid van België als soldaat. Na zijn soldatentijd zal hij in het huwelijk treden met Maria Peinen. Samen met zijn echtgenote vestigde hij zich aan de Prinsstraat waar hij achtereenvolgens verschillende beroepen zou uitoefenen tot hij secretaris werd van de Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.

In zijn stamcafé «Het Zwarte Paard» in de Prinsstraat las hij zijn eerste boek voor : «Het Wonderjaar». Dit boek kende zulk een succes dat wij het gerust mogen beschouwen als start van zijn loopbaan als romanschrijver. Kort daarop, in 1838, verscheen dan zijn «Leeuw van Vlaanderen».

Hendrik Conscience zou in Antwerpen blijven wonen tot in 1857 waarna wij hem terugvinden tot in 1868 te Kortrijk waar hij arrondissementscommissaris was.

Vanuit Kortrijk ging hij naar Brussel wonen waar hij conservator was van het Wiertz-museum. Het is te Brussel dat hij op 10 september 1883 bezweek aan een slepende maagziekte.

Nog tijdens zijn leven werd de gedenkplaat aan de Pompstraat op 17 oktober 1881 ingehuldigd. Eveneens werd kort voor zijn dood het monument op het Hendrik Conscienceplein onthuld op 13 augustus 1883 (gebeeldhouwd door F. Joris). Hendrik Conscience zelf kon bij deze onthulling niet aanwezig zijn daar hij te zwaar ziek was en in Brussel woonde. Op 16 september 1883 werd zijn stoffelijk overschot overgebracht naar zijn geliefkoosd Antwerpen en begraven op het toenmalige Kielkerkhof waar op 19 september 1886 zijn praalgraf (eveneens door F. Joris gebeeldhouwd) onthuld werd. Zijn praalgraf werd in 1939 overgebracht naar het Schoonselhof.

Weze nog vermeld dat het eigenlijke geboortehuis in de Pompstraat afgebroken werd en vervangen werd door de huidige.

Van Hendrik Conscience kunnen en mogen we zeggen : «Hij leerde zijn volk lezen».

Meulemans André.
Stadsgids.

Mieke de Zager. 's Avonds na zijn werk kwam hij dikwijls dronken thuis en maakte veel ruzie met zijn vrouw. Het gebeurde regelmatig dat zijn echtgenote een pak rammel te beurt viel. Dan vluchtte zij met haar zes kinderen naar haar vader. Dit geschiedde dikwijls op een zaterdag, de dag waarop Henri zijn weekloon kreeg.

Rond elf uur kwam de Kop dan met enkele vrienden in het café van Suske Fries binnengestrompeld en vroeg voor hen allemaal nog een extra drankje. Zijn schoonvader bediende hem dan dikwijls met knik-

kende knieën, want hij wist dat de Kop geen katje was om zonder handschoenen aan te pakken. Henri weigerde meer dan eens de rekening te betalen zodat Suske van kwaadheid zelf borrels begon te drinken.

Suske Fries wilde zich steeds geleerder voordoen dan dat hij was. Men betrapte hem dikwijls bij het zogenaamd lezen van de krant dat hij de tekst ondersteboven hield.

De Kop kwam gewoonlijk 's nachts rond halfdrie de herberg van Suske stomdronken binnenwandelen, wilde nog meer borrels en viel uiteindelijk in slaap terwijl zijn «zwarte» hoofd op zijn ellebogen rustte.

Toen sloten ze schoonvader en schoonzoon op in het washok in het poortje van Trees Pot. Nadien spanden de «Stekkersvrienden» een koord over de straat en hingen er de twee broeken over.

Daarna dronk de groep mannen zich nog een stuk in de kraag in het café van Suske Fries. Rond zes uur keerden ze luid roepend en zingend naar huis. Suske en Henri werden door al dat lawaai wakker en moesten zonder broek hun woning opzoeken, tot groot plezier van de burens die door hun venster het tweetal gadesloegen. Onderweg arresteerde de politie hen. Op het bureau begreep commissaris Flament gelukkig dat Suske en Henri het slachtoffer van een

Tekening van Gaston Schuermans uit «Zatte Processie» van Jan de Schuyter.

Later in de nacht zat ook Suske snurkend achter zijn toog.

A. Van Cackenberghe vertelt in het boek «Wij jongens van 't Sint-Andrieskwartier» dat op één van zulke nachten een groep de herberg binnenviel die zichzelf de «Stekkersvrienden» noemden. Deze besloten de beide slapende mannen een poets te bakken. Ze sleepten hen naar de overkant van de straat en trokken de broeken uit van de twee dronkaards.

grap waren geworden. Een agent werd gevraagd om de broeken te gaan halen. Zo konden ze toch deftig gekleed naar huis gaan.

Suske liet bij wijze van troost nog een kruik bier bij de Kop thuis afgeven.

Jaren later na de dood van Suske Fries werd de Kop zelf cafébaas van de herberg in de Bogaerdestraat.

Bij politiebevel niet op de openbare weg werpen.

ONZE 8ste STOET IN HET TEKEN VAN HENDRIK CONSCIENCE

Op 10 september zal het precies honderd jaar geleden zijn dat de beroemde Vlaamse schrijver Hendrik Conscience stierf. Omdat deze bekende schrijver in het Sint-Andrieskwartier geboren is en de eerste levensjaren doorbracht in de Parochie van Miserie stelde het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» de stoet in het Consciencejaar in het teken van deze befaamde Vlaming.

Alle praalwagens beelden daarom dit jaar een tafereel uit van één van de beroemdste boeken van Conscience. In de groep Wezenkinderen beeldt een meisje Houten Clara uit waarover Hendrik een novelle schreef.

Hieronder volgen de gedetailleerde gegevens :

HOUTEN CLARA

«Houten Clara» was een wezenkind en bewoonster van het «Maagdenhuis» in de 17de eeuw.

Op de makelaar van de dubbele ingangspoort van het Maagdenhuis in de Lange Gasthuisstraat 33 te Antwerpen kan men haar beeltenis bewonderen. Tevens staat op de binnenkoer van dit zelfde museum haar levensgroot beeld. Het Maagdenhuis of meisjesweeshuis is in 1552 ontstaan. Zes jaar later kwam het Knechtjeshuis of jongensweeshuis aan de Paardenmarkt. De kinderen droegen uniformen en waren aan een strenge tucht onderworpen. Men onderwees de moedertaal, Frans en rekenen. De meisjes leerden naaien en kantklossen en de jongens gingen op stiel in het gesticht of bij een baas in de stad.

Wagen : DE LOTELING

Hendrik Conscience schreef in dit boek over het rekruteringsstelsel van «de bloedwet».

1833 — Jan loot zich vrij maar laat zich verleiden om de plaats van iemand anders in te nemen in ruil voor een som geld. In het leger maakt hij kennis met mensonterende toestanden. Zijn verloofde Katrien probeert thuis het kleine landbouwbedrijf in stand te houden. In de kazerne wordt Jan bestolen. Thuis wordt de inboedel in beslag genomen omdat Katrien het werk niet aankan en de pacht niet kan betalen. Door onhygiënische toestanden wordt Jan door blindheid getroffen. Katrien reist naar de kazerne om Jan naar huis te brengen. Die terugreis wordt een lange voettocht waarbij ze te maken krijgen met bandieten van allerlei slag.

Wagen : BAAS GANZENDONCK

Hendrik Conscience vertelt in zijn boek «Baas Ganzendonck» over de hovaardige boer van de afspanning «De St.-Sebastiaan». De baas heeft een flinke dochter Lisa die wilde trouwen met Karel, de zoon van de brouwer van het dorp. Maar Baas Ganzendonck droomt ervan zijn dochter ten huwelijk te geven aan baron Victor van Bruinkasteel en zo van

haar een barones te maken. Hierdoor ontstaan een hele hoop verwickelingen die Karel in de gevangenis doen belanden en uiteindelijk de dood van Lisa tot gevolg hebben.

Wagen : SCHATPLICHTIG VLAANDEREN HEFFING VAN BELASTINGEN

Thema uit «De Leeuw van Vlaanderen» van Hendrik Conscience.

1302 — Koning Filips en Johanna van Navarra wensen Brugge te bezoeken. De Leliaerts van het gemeentebestuur hebben iedereen bevolen versieringen aan te brengen. Niemand wenst evenwel een hand uit te steken. De stad krijgt uiteindelijk toch een feestelijke versiering met kostbare stoffen, aangebracht door de Leliaerts.

De vorsten met hun talrijk gevolg betreden de Grote Markt. De burgers verwelkomen de vorst niet, enkel fransgezinden roepen : «Leve de koning !».

Enkele dagen nadat de vorsten het versierde Brugge verlaten hebben, betreedt een heraut het pui van het stadhuis en trekt met enkele bazuinstoten de aandacht op zich. Nieuwsgierig stroomt het volk samen voor het stadhuis. «Poorters van Brugge ! De heren wethouders hebben besloten dat ieder inwoner een buitengewone belasting zal moeten betalen, om de kosten gedaan bij de intrede van onze genadige vorst Filips, te dekken. De belastingontvangers zullen volgende zaterdag de penningen komen innen. Degenen die zich aan de belastingen willen onttrekken zullen door de baljuw tot betalen gedwongen worden».

WEGWIJZER :

Muntstraat, Augustijnenstraat, Nationalestraat, Sint-Andriesstraat, Pompstraat, Franckenstraat, Schoytestraat, Aalmoezeniersstraat, Nationalestraat, Volkstraat, Scheldestraat, Kloosterstraat, Oever, Steenhoudersvest, Nationalestraat, Lange Vlierstraat, Sint-Andriesplein, Korte Vlierstraat, Kloosterstraat.

Zotte Rikokeo

Op onze Dolle Zaterdag zullen onze Zotte Rik-koeken aan onze sympathisanten voorgesteld worden. Vanaf die dag — 26 maart — zal deze koek als volwaardig St.-Andriesgebak door enkele bakkers van de 4de wijk verkocht worden.

Vanaf april kan U de koeken kopen bij :

BRUERS, Bredestraat 46 - 2000 Antwerpen;
WUYTS, Kammenstraat 84 - 2000 Antwerpen;
TELDER, Hoogstraat 73 - 2000 Antwerpen;
VAN DAMME, Hoogstraat 45 - 2000 Antwerpen.

Wij wensen U smakelijk eten !

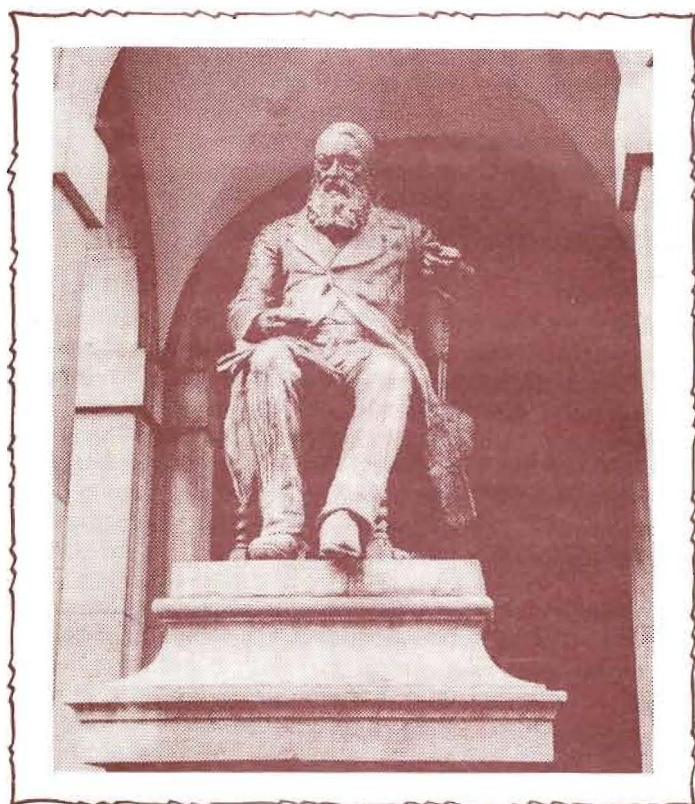
ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

1 september 1983

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

CONSCIENCE - WANDELING

2 OKTOBER 1983

Op 10 september 1983 is het precies 100 jaar geleden dat de grote Vlaamse romanschrijver Hendrik Conscience stierf. Daar deze beroemde Vlaming geboren werd in het Sint-Andrieskwartier - zijn geboortehuis staat in de Pompstraat nr. 30 - is het logisch dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» de activiteiten dit jaar in het teken plaatst van deze beroemde wijkbewoner.

In onze 8ste folklorestoet van de Parochie van Misericordia stond op 27 maart II. Conscience centraal. De praalwa-

gens beeldden alle één van zijn boeken uit en in de groep «Wezenkinderen» was een meisje voorgesteld als Houten Clara.

Ook publiceerde het comité dit jaar het boek «Conscience, een leven in een notedop» over het leven van de gekende volksverteller. Dit boek is trouwens nog altijd te koop.

Onze volgende activiteit staat eveneens in het teken van de Vlaamse schrijver.

Stadsgids André Meulemans stippelde een Conscience-wandeling uit voor alle sympathisanten van binnen of buiten de 4de wijk. Deze wandeling gaat door op zondagmiddag 2 oktober te 14 uur. We komen samen op de Sint-Andriesplaats, aan de zijde van de Pompstraat, vlak naast het geboortehuis van Conscience, te 13.30 uur.

De wandeling brengt ons naar verschillende plaatsen in en buiten het Sint-Andrieskwartier die herinneren aan feiten en gebeurtenissen uit het leven van de Vlaamse schrijver. André zal onze gids zijn en u tal van pittige bijzonderheden vertellen op de hem eigen volkse wijze. Er zal heel wat afstand dienen afgelegd te worden. De wandeling duurt dan ook ongeveer drie uur.

Na deze activiteit wordt elke wandelaar(ster) verwacht in feestzaal «De Kring» Nationalestraat 109 rond 17 uur, waar boterhammen met kop en kaas gegeten worden en waar koffie kan gedronken worden.

De namiddag wordt dan afgesloten met gevarieerde animatie begeleid door Betty Vermeulen op het hammond-orgel, terwijl de dorstigsten onder ons nog een extra drankje tot zich kunnen nemen.

Voor de wandeling, de boterhammen, de koffie en de attractie betaalt u slechts 70 fr. U kan inschrijven vóór 15 september bij

Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

of bij

Alice Guldix
Pompstraat 13
2000 Antwerpen.

INSCHRIJVINGSSTROOK.

Ondergetekende

Wonende

schrijft in voor de Conscience-wandeling van 2 oktober en betaalt 70 fr.

Handtekening,

HISTORIEK

OEVER 14 - Vergane devotie.

Weldra zullen wij het nr. 14 nooit meer terugzien zoals wij het gekend hebben.

De paters Franciscanen waren in 1466 reeds te Antwerpen, 200 jaar na de dood van hun stichter Franciscus van Assissi. Waren zij aanvankelijk gevestigd aan de Kauwenberg, waar zij geen rust kenden door pesterijen van de burens, dan kregen zij alras een nieuwe grond op het Raamveld in de omgeving van de Stadswaag.

Ondervonden zij ook alle godsdienstperikelen die er te Antwerpen hebben geweest, dan was wel het ergste toen op 31 augustus 1796, tijdens de Franse omwenteling de orde werd afgeschaft. De paters vonden een onderkomen bij de burgers, alsook een merkwaardig eikenhouten beeldje uit de 2^e helft van de 15^e eeuw, voorstellend Jezus en Maria zijnde «O.-L.-V. der Minderbroeders». Dit zou een mirakuleus beeldje geweest zijn.

In 1855 komen de paters terug en vinden wij ze gevestigd aan de Oever 14. Doch eerst op 21 juli 1937 is het de beurt aan het O.-L.-V.-beeldje om de paters te vervoegen.

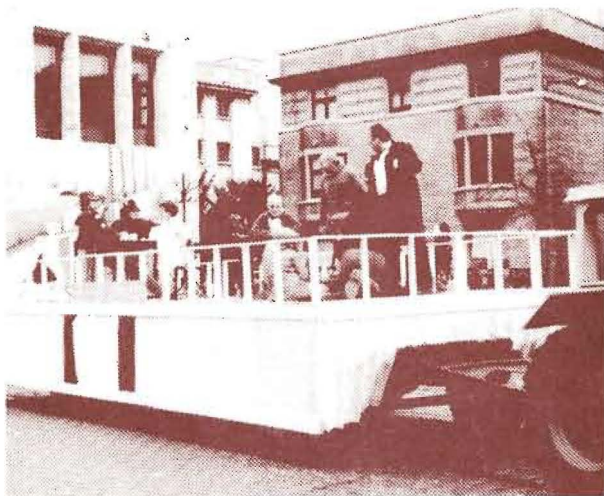
De grond waarop zij nu gevestigd waren hoorde eertijds toe aan de refugie van de St.-Bernardsabdij te Hemiksem.

In oktober 1871 werd de kloosterkerk plechtig ingewijd. Buiten het merkwaardig O.-L.-V.-beeldje was er ook nog een St.-Franciscusbeeld te zien uit 1872, gebeeldhouwd door Mertens, een hoogaltaar van de beeldhouwer Jan Gerrits en een madonna en communiebank van Frans de Vriendt. Onze paterkens waren te Antwerpen en vooral in de St.-Andriesparochie bekend om hun devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van de 7 Weeën en voor ... een vlotte biecht-afneming (geen te grote penitentie).

Helaas zullen wij deze zaken nooit meer kunnen bewonderen aan de Oever. Momenteel wordt het klooster en de kerk afgebroken. Eén van de oorzaken is wel de te hoge kosten voor onderhoud en energiekosten, die teveel waren voor de paters. Maar wees gerust, de paters kunnen we nog altijd terugvinden in het nieuwe grote verzorgings-tehuis «Den Eeckhof» tevens op de Oever.

MEULEMANS André
Stadsgids.

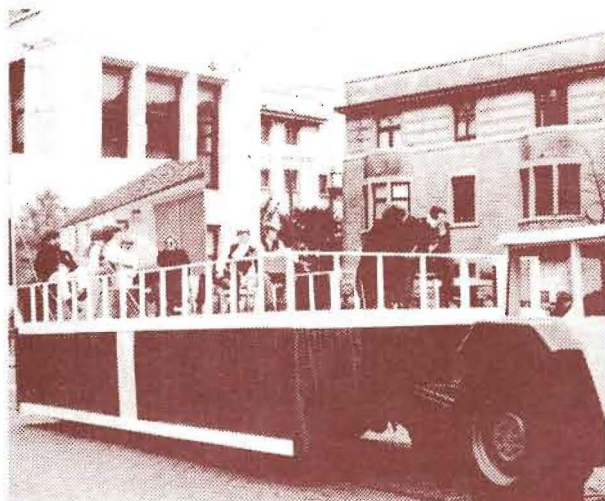

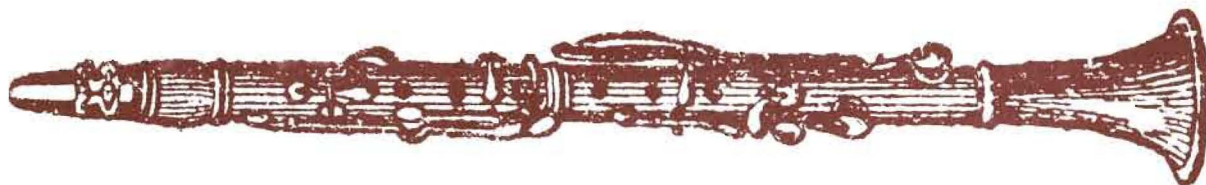
Wist ge... ?

- dat Rita Gallis het boek «Conscience, een leven in een notedop» aanpreeft in het KAV-blad «Vrouw en Wereld» ?
- dat de Syndicale Unie voor het Brood-, Banket-, Chocolate- en Ijsbedrijf in het maandelijks tijdschrift «De gids voor Uw bedrijf» een artikel schreef over onze stoet en over de Zotte Rik-koek, mooi aangevuld met foto's van onze persconferentie ?
- dat onze reus «Zotte Rik» in twee optochtjes door het Sint-Andrieskwartier opstapte t.g.v. de viering van 150 jaar SILO 10 in de Parochie van Miserie.
Ook danken we de directie van SILO 10 die het comité de gelegenheid gaf onze Conscience-boekjes te verkopen in een speciale infostand op de speelplaats van de school.
- dat we positieve persreacties op onze folklorestoet van 27 maart II. lazen in de Gazet van Antwerpen, de Nieuwe Gazet, het Volk en VU-Kontakt ?
- dat we in het maandblad van Sodipa een pittig artikelje aantreffen over onze «Zotte Rik-koeken» in de rubriek «Puntsgewijs» ?
- dat drie rijkswachters te paard onze Conscience-stoet openden ? We danken de rijkswachtkazerne voor hun sympathieke medewerking.
- dat Radio Zuiderlicht de muziek verzorgde op ons Dolle Zaterdagfeest en na de stoet in de D.O.R. ?
- dat de «Antwerpse Morgen» een apart artikel wijdde aan de voorstelling van de «Zotte Rik-koeken» ? Ook

«La Semaine d'Anvers» schreef kort over «les biscuits Zotte Rik de Saint-André».

- dat onze reus «Zotte Rik» op 3 september a.s. weer deel zal nemen aan de Reuzenommegang in Deurne ?
- dat Gazet van Antwerpen en het reclameblad van de Abdijstraat een artikel wijdde aan de presentatie van het boek «Conscience, een leven in een notedop» ?
- dat op onze persconferentie van 15 maart II. knap werd voorgelezen uit Conscience's «Leeuw van Vlaanderen» door woordkunstenaar Hilde Horemans ?
- dat Radio Minerva op 18 maart II. een uitzending wijdde aan de «Zotte Rik-koek» ?
- dat we in de brievenrubriek van «De Neus» van 7 april een positieve reactie ontdekten van een lezer die de Conscience-wagens in onze stoet mooi verzorgd vond en door ons programmaboekje heel wat wijzer is geworden over het leven in de Parochie van Miserie van toen ?
- dat de heer Schandevyl, voorzitter van de stichting «Hendrik Conscience» in zijn toespraak op 3 mei II. tijdens de deelraadvergadering van de Culturele Raad de Conscience-palen van het Winkelcentrum Nationa-lestraat vernoemde en de Consciencewagens van onze folklorestoet vermeldde ? Deze stichting restaureert het geboortehuis van Conscience, Pompstraat 30.
- dat er reeds vier nieuwe groepen uit het Sint-Andrieskwartier hun medewerking toezegden voor de stoet van 1984 ? Er zit nog fut in de 4de wijk !

OP KARLIENTJE MET ZIJN KLARINET

In onze folklorerubriek wijden we de 10de editie van de reeks opmerkelijke volksfiguren uit de 4de wijk aan een korte, dikke vreemdeling die door de mensen van de Parochie van Miserie «Op Karlientje met zijn klarinet» genoemd werd, omdat hij steeds op stap ging met dit merkwaardig muziekinstrument.

Deze zonderlinge man woonde bij Trees de Neus in het Steegskén. Hij was bijzonder goed gekend bij de dokwerkers die dagelijks naar de dokken trokken of naar de werven met de boeren van Zwijndrecht, Beveren, Krui-beke, Melsele en omgeving. Ze verdienden daar hun dagelijks brood en ... hun dagelijkse drank. De mannen van de dok noemden hun dagelijkse portie drank «hun kwak».

Rond halftien 's morgens trok «Op Karlien met zijn klarinet» erop uit, zijn muziekinstrument stevig onder de arm geklemd. Hij zocht dan de kade op waar schepen aanlegden en verwelkomde de matrozen op een muzikale wijze. Weldra vormden ze een klein optochtje. Aan het begin van de stoet liep dan de muziekmakende vreemdeling. Dit bracht een heel eigenaardig stuk sfeer aan de havenkant. In druk bezochte herbergen krioelde het toen van schippers en ander havenvolk.

De voornaamste havencafés waren toen het «Oud Schippershuis» op de Jordaenskaai, de «Oude Marktschuit», «Klein Brabant» en «Hollandsch Hof» alle op de Van Dyck-

kaai, «Den Hert» op de Orteliuskaai, «de Eenhoorn» op het Zand en «In Jonas» op de Sint-Pietersvliet.

De tocht ging verder van het ene café naar het andere op de deuntjes van de klarinet. Arm aan arm en al zingend trokken ze tenslotte van het lokaal «De Pauw» op de hoek van de Oever en de Muntstraat naar het «Grijs Peerd» op de hoek van de Augustijnenstraat.

Aan eten werd niet gedacht. De groep feestvierders vonden de biertjes belangrijker. Soms gaf men «Op Karlientje met zijn klarinet» een footje. Maar dat was niet zo belangrijk voor hem. Het voornaamste vond hij dat zijn lever voortdurend bevochtigd werd met fris gerstenat. Het gebeurde zelfs dat hij een hele nacht gratis klarinet speelde.

Ook de zatte vrouwtjes van de wijk hoorden de vreemdeling graag spelen. Zo gaf hij soms «klarinetrecitals» aan «Mieke zonder hemd».

Dat onze muzikant niet altijd een aandachtig luisterpubliek onder zijn toehoorders aantrof, bewijst het feit dat zijn muziek helemaal niet doordrong tot «Marie de Vodelingé» die dikwijls stomdronken in de goot van de straat door enkele spelende kinderen op een stootkar geladen werd en naar het politiebureau gereden werd waar ze haar roes kon uitslapen tot de volgende morgen.

Zotte Rikskes

Op onze Dolle Zaterdag werden onze Zotte Rik-koeken aan onze sympathisanten voorgesteld. Vanaf die dag — 26 maart — zal deze koek als volwaardig St.-Andriesgebak door enkele bakkers van de 4de wijk verkocht worden.

Vanaf april kan u de koeken kopen bij:

BRUERS, Bredestraat 46 - 2000 Antwerpen;
WUYTS, Kammenstraat 84 - 2000 Antwerpen;
TELDERS, Hoogstraat 73 - 2000 Antwerpen;
VAN DAMME, Hoogstraat 45 - 2000 Antwerpen.

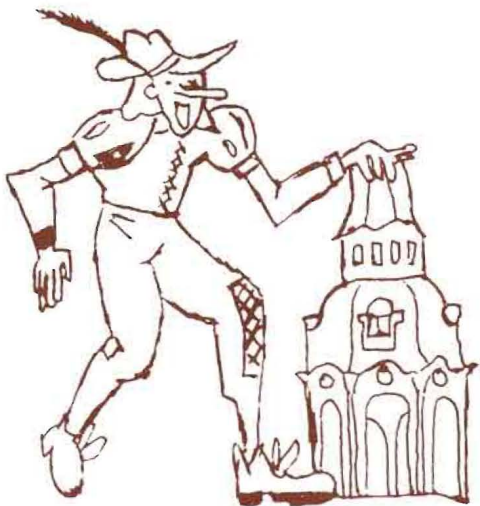
Wij wensen U smakelijk eten !

LENINGEN

SPAARKAS

HBK-SPAARKAS, LANGE LOZANASTRAAT 250, 250 ANTWERPEN, TEL. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
4de jaargang
nummer 4
1 november 1983

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

Wij nodigen u uit op een

CONSCIENCE - VERTELAVOND

VRIJDAG 4 NOVEMBER 1983

Zaal de Kring, Nationalestraat 109, Antwerpen

Aanvang: 20.00 uur — Toegang gratis

Beste Vrienden,

De uitnodiging, hierboven aangekondigd, is een beetje ongewoon.

Vertellen is immers niet meer van onze tijd. Samen rond het vuur, en luisteren naar boeiende verhalen, het gebeurt niet meer. Wij hebben immers de televisie, en zoveel andere dingen...

En toch, we zijn er zeker van dat diep in ons nog het kind schuilt, dat graag verhalen hoort. En zeker als ze verteld worden door de beste schrijvers van ons land.

Daarom wilden we u voorstellen, om een avondje te komen luisteren naar Hendrik Conscience. Neen, geen

geleerde uiteenzetting over zijn stijl of zijn betekenis, maar gewoon naar de verhalen zelf die hij geschreven heeft, en waarmee hij zo goed onze voorouders wist te boeien.

Hij moet een volkse mens geweest zijn, gevoelig, met een enthousiaste ziel. Want als geen enkele andere, wist hij het Vlaams bewustzijn in de mensen op te roepen.

We zijn er zeker van dat de mensen van deze tijd, wanneer ze zich maar even de tijd en de moeite geven om opnieuw naar Hendrik te luisteren, ook zij in de ban zullen geraken van Hendriks boeiend vertelwoord.

Het zou immers toch spijtig zijn, moesten we het Consciencejaar laten voorbijgaan, zonder met enkele teksten van Conscience zelf kennis te hebben gemaakt. Het heeft toch geen zin, alleen maar fier te zijn, omdat Conscience in onze vierde wijk geboren is, en langs de andere kant niet het minste benul te hebben, van wat hij feitelijk geschreven heeft.

Daarom dus dit initiatief.

We hebben enkele mensen aangesproken, die de mooiste en boeiendste teksten hebben uitgezocht, en die bereid zijn, om ze voor te lezen. Wanneer we nu enkele mensen kunnen vinden, die rustig en aandachtig, willen genieten van Vlaanderens eerste verteller, dan gaan we een fijne gezellige avond tegemoet. Niets speciaals, maar helemaal in de geest van ons volk.

We hopen echt u op onze vertelavond te mogen begroeten!

CONSCIENCE

Een leven in een notedop

Nog steeds is het boek «CONSCIENCE, EEN LEVEN IN EEN NOTEDOP» voorradig.

De publicatie is de vrucht van veel speurwerk van onze stadsgids André Meulemans die reeds vanaf het verschijnen van dit krantje de rubriek «Historiek» verzorgt.

Dit werk zou in elke boekenkast van de 4de wijkbewoner

moeten prijken als hulde aan de man «die zijn volk leerde lezen». Maar we zijn er ook zeker van dat oud-St.-Andriezenaren en sympathisanten van de 4de wijk geïnteresseerd zullen zijn.

Met onderstaande strook kan u inschrijven om zo'n exclusieve publicatie aan te schaffen.

.....

INSCHRIJVINGSSTROOK

Ondergetekende:

Adres:

.....

schrijft in voor een exemplaar van «Conscience, een leven in een notedop».

.....

De betaling kan geschieden door:

★ ofwel 150 fr. rechtstreeks te geven aan:
Guy Smulders - Schoytestraat 62 - 2000 Antwerpen,
Alice Guldix - Pompstraat 13 - 2000 Antwerpen,
Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen;

★ ofwel door storting van 150 fr. + 27 fr. verzendingskosten op rekeningnummer 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen met vermelding «Conscience, een leven in een notedop».

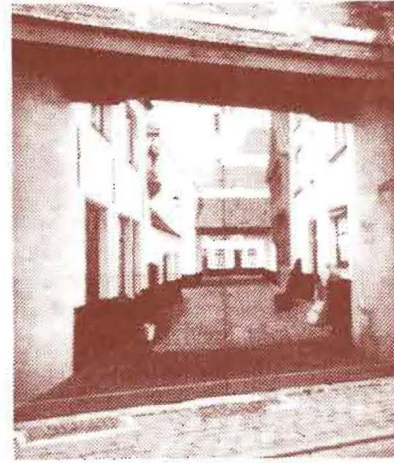
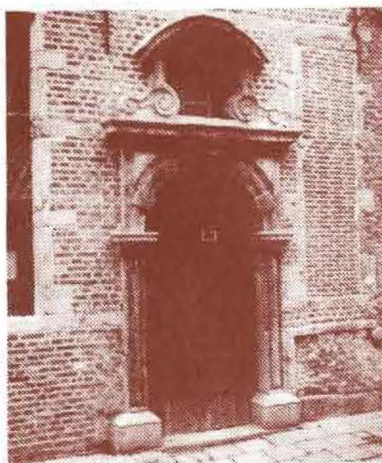
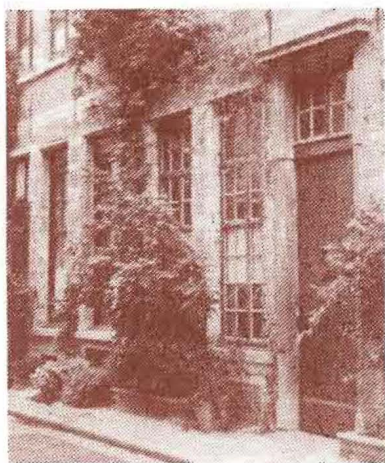
Wist ge... ?

- Dat A. Duwel in «Ons roer», het maandelijks tijdschrift voor binnenschippers, een lovend artikel schreef over ons Conscience-boekje onder de titel «Hendrik Conscience herleeft !» ? Hartelijk dank !
- Dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» t.g.v. moederdag een show aanbood aan de oudjes van het rusthuis «Koehler» in de Schoytestraat ? Met zang, sketch en accordeon gebracht door Betty en Miel Vermeulen, beleefden onze «vrouwkes» een gezellige namiddag.
- Dat onze reus Zotte Rik met zijn «reuzenkinderen» mee opstapten in de Ommegang van 13 augustus II. ? Deze stoet opende de Antwerpse kermisweek en werd georganiseerd door de Rederijderskamers in samenwerking met de Stad Antwerpen.

- Dat er 74 stoere wandelaars onze Conscience-wandeling volgden op 2 oktober II. ? Langs deze weg danken we speciaal André Meulemans die deze wandeling uitstippelde voor het comité. Ook zijn collega stadsgids Alex Elaut willen we hartelijk gelukwensen voor de manier waarop hij zijn groep leidde. Proficiat allebei !
- Dat onze reus Zotte Rik samen met zijn 120 collega-reuzen tijdens de Reuzenommegang in Deurne uitrengden ? Drijfnaat pakte hij met zijn «lekkende» reuzenkinderen gauw de biezen naar zijn vertrouwde Sint-Andrieskwartier !
- Dat de Vlaamse Actie- en Cultuurgemeenschap een Conscience-rally organiseerde waarbij in de lijst genoemde boeken over het leven van Conscience het boek «Conscience, een leven in een notedop» van A. Meulemans vermeld werd ?

HISTORIEK

RIJKE BEUCKELAERSTRAAT of de straat berucht om zijn ... ketters !

De straat werd geopend in 1542 op de gronden van Van de Werve-de Beuckeleer.

Vóór 1542 waren er hier de kapel en het klooster van de eerste Augustijnmonniken die de leer van Maarten Luther aanhingen. Doch in deze straat woonde ook een man die zelfs Maarten Luther deed blozen met zijn ketterse leer.

Deze man was niemand minder dan Loy de Schaliedekker of bij zijn wettelijke naam Eligius Pruystinck. We vinden hem terug in de straat in 1544. Geschiedschrijvers schilderen deze man af als volgt: een mens zonder opvoeding of geleerdheid - vinnige tong - was schalks en hield van goede sier en slemppartijen - bracht de nachten door met brassen en beestige ontuchtigheid - predikte dat geen opstanding der doden was te verwachten, natuurlijke dood is verrijzenis en verrotting is een hellestraf.

Hij was een verwoed leerling van de Bruggeling David Joris die we in Antwerpen terugvinden in 1523 en die daarna uitweek naar Delft.

Onze Loy de Schaliedekker ging zelfs naar Duitsland voor een bijeenkomst met Philip Melanchton en doctor Maarten Luther, professor aan de universiteit van Wittenberg op dat ogenblik. Het is dezelfde Maarten Luther die onze Loy de Schaliedekker bij de Antwerpse Magistratuur aankloeg (wat ook al een prestatie op zichzelf was) als zijnde een zeer gevaarlijk man en mogelijk een rivaal voor zijn eigen leer.

Naar aanleiding van deze aanklacht werd Loy de Schaliedekker op 14.7.1544 aangehouden en zijn proces duurde tot 25.10.1544. Had hij zich vroeger reeds kunnen vrijpleiten uit soortgelijke betichtingen dan werd het hem ditmaal fataal.

Hij werd op 25.10.1544 levend verbrand op de Grote Markt. Dat hij in deze straat woonde is misschien niet zo verwonderlijk: het klooster van de Augustijnmonniken (ketterse die de leer van Luther aanhingen) en een Nikolaas de Beuckeleer (straatnaam) een advocaat uit 's Gravenhage die reeds in 1535 veroordeeld werd voor zijn ketterse praktijken, wijzen duidelijk zijn levensstijl aan.

Waar juist en in welk nummer onze Loy gewoond heeft heb ik niet kunnen achterhalen, gezien de kapel en het klooster afgebroken werden en waarschijnlijk ook zijn woning. Het is eerst jaren later dat nieuwe huizen in de straat kwamen die we nu nog kunnen bewonderen zij het met uitgevoerde restauraties:

- nr. 12: huis «B» met een oudste vermelding uit 1563.
 - nr. 10: huis «Het Vosken» eveneens met een oudste vermelding uit 1563.
 - nr. 8: huis «Den Donckeren Nacht» met oudste vermelding uit 1580.
 - Andere huisbenamingen: «Bootschip» 1606 - «Witte Leeuw» 1602 - «St. Cornelius of Halfmane» uit 1548.
 - In huis nr. 2 «Witte Roos» zouden we nog delen kunnen terugvinden die nog uit de eerste bebouwing afkomstig zouden zijn.
 - nr. 4: «St. Jan» uit het midden van de 16de eeuw met een pracht van een poortje uit 1648/1649 geplaatst door een zekere Jean Lermigneau. Het huis werd zo genoemd naar de bewoner ervan Jan PEN, een lettergieter bij de Moretussen aan de Vrijdagmarkt (geboren te Antwerpen in 1609).
- Uit 1979 dateert de «Gazettesteeg» geschilderd op een poort van het pand nr. 7, door Jeroom MAECKELBERGH en Nico PARADDIADIS en plechtig ingehuldigd op 23/24 juni 1979.

André MEULEMANS
Stadsgids.

JEF EN PIET JANSSENS

In de elfde editie van onze folklorerubriek over merkwaardige figuren uit de Parochie van Miserie vertellen we over de zonen van vader Janssens.

Piet en Jef woonden met hun vader bij meneer De Groof in de Happaertstraat. Jef hielp vader Janssens bij het schoenen maken en Piet verdiende zijn centen als loopjongen in een kaarsenfabriek, wat hem de bijnaam «Piet Bougie» bezorgde.

Alhoewel zij alle drie onder één dak woonden, maakte ieder apart zijn eigen eten klaar. Vader Janssens nam na zijn belegde boterhammen steeds een ontbijtkoek als «dessert». Terwijl Jef zich tevreden stelde met enkel stroop op zijn brood, gaf Piet er de voorkeur aan zijn boterhammetjes te beleggen met lekker «gerookt vlees». Op het middagmenu stonden veelal stoofvlees of worsten. Piet, die niet zo goed bij zijn hoofd scheen te zijn, at de overschot van de worsten 's avonds nog op met een veeg mosterd.

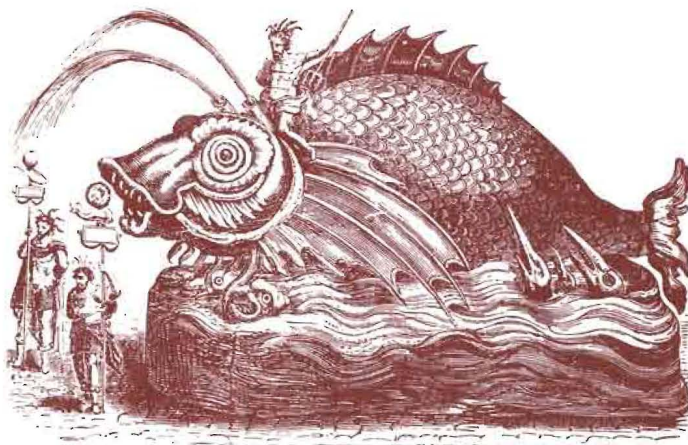
Elke zaterdag, zondag en maandag gingen ze uit. Wanneer ze dan elk apart tegen de ochtend thuis kwamen, dronken ze koude koffie uit de tuit van de koffiekkan.

Jan De Schuyter vertelt in zijn boek «Wij, jongens van het Sint-Andrieskwartier» een prettige anecdote over Piet en Jef Janssens tijdens één van de beruchte «kermisweken» gebeurd. Tijdens de feestelijkheden speelden vader Janssens steeds de bas en zijn zoon Jef de triangel in café «Het Wereldje» in de Schoytestraat. Het was reeds een traditie geworden dat de schoenmakerij van de familie Janssens tijdens de kermis een hele week gesloten bleef. Zo konden zij veel tijd besteden aan het tot zich nemen van pinten en borrels. Lang van tevoren leefde men in huize Janssens naar de kermis toe. Om direct aan de slag te kunnen gaan na de kermis, sneed vader Janssens reeds zolen en halve zolen op voorhand. Omdat ze naar de kermisstoet gingen zien, had Janssens senior die ochtend van de feestelijkheden zes biefstukken gekocht bij beenhouwer Breydel in de Sint-Antoniusstraat. Het plan bestond erin deze stukken vlees na de stoet te braden.

In het feestgewoel na de stoet raakten de heren Janssens elkaar kwijt. Elk van de drie verdwaalde met enkele vrienden van het ene café in het andere.

De traditionele ommegangen behoorden tot de mooiste uitingen van het volksleven.

De stoeten van het «Landjuweel» bevatten steeds de walvis met Cupido, de dolfinen, de bootjes, het schip en de

De Walvisch.

zeelieden van alle landen, allemaal zinnebeelden van de rijkdom die Antwerpen vanuit de zee via de Schelde ontving. Cupido spoot de aanwezige kijkers van de feeststoet zo nat dat de paraplu's tevoorschijn kwamen. Jef Janssens was echter niet alleen nat van buiten, maar zeker even nat van binnen toen hij die avond huiswaarts keerde.

Wanneer hij de huiskamer binnenwankelde, zag hij scheel van de honger. Hij zocht naar het vlees dat zijn vader die ochtend gekocht had. Toen nam hij per vergissing een paar gereed gesneden halve zolen. Hij wierp ze in de pan en «braadde» de toch wel erg taaie biefstukken. Toen hij ging eten, geraakte hij maar niet door zijn lappen vlees met zijn mes. Razend omdat het niet lukken wou, viel hij uiteindelijk toch in slaap, met zijn hoofd op de arm op tafel naast het bord met het onsmakelijke avondmaal.

Toen rond vier uur in de morgen vader en Piet thuis kwamen, vonden ze het huis vol stinkende rook. Daar zij echter mosselen gegeten hadden in de Hoogstraat en deze schaaldieren nadien rijkelijk hadden laten zwemmen in het bier en de jenever, trokken zij zich van heel de huiselijke situatie niets aan en gingen nog half gekleed slapen.

In de voormiddag werd Piet wakker door het gebrak van de andere huisgenoten.

Met een enorme kater vertelden ze toen alle drie hoe mooi de stoet geweest was aan elkaar. Ze waren ervan overtuigd dat het de laatste keer zou zijn dat ze nog zo iets moois gezien hadden. Jef voegde eraan toe dat het te hopen was dat het ook de laatste keer zou zijn dat hij zo'n taaie «biefstuk» te eten kreeg als de vorige nacht...

LENINGEN

SPAARKAS

HBK-SPAARKAS, LANGE LOZANASTRAAT 250, 250 ANTWERPEN, TEL. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
5de jaargang
nummer 1
15 maart 1984

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

DOLLE ZATERDAG

24 MAART - LOKALEN VAN DE D.O.R.

St.-Andriesplaats 25

14 uur - 19 uur.

De festiviteiten voor deze Dolle Zaterdag gaan door in de lokalen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op sprout, garnalen en pannenkoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Er is gelegenheid tot het drinken van een lekker glaasje of een kopje koffie in onze herberg «Rooie Meule». Er kan gedanst worden op de tonen van de muziek van Radio Zuiderlicht.

In onze infostand kan u de activiteiten van de voorbije negen jaren nog eens terug bekijken in krantenknipsels, kleurenfoto's, boeken, tijdschriften en ander aanschouwelijk materiaal.

In deze stand wordt ook het boek «Conscience, een leven in een notedop» van A. Meulemans verkocht als hulde aan de in de 4de wijk geboren Vlaamse schrijver.

Voor de smulpapen onder ons zullen onze Zotte Rik-koeken op een pittige wijze de hongerige magen vullen.

Op het poduim zullen naast de vedetten van de 4de wijk zoals de turners van de «Hoop», de majoretten van «Heropbouw», en de volksdansgroep «Sint-Andries» ook de Wase accordeonisten, de Griekse folkloristische groep «Zorbades» en de volksdansgroep «Opsinjoorke» optreden.

Meer details over deze optredens vindt u in ons programmaboekje dat u zich reeds 's zaterdags in de infostand kan aanschaffen.

9de FOLKLORISTISCHE STOET VAN DE 4DE WIJK

25 MAART - 15 UUR (Let op het zomerruur !)

Op zondag 25 maart gaat dan onze 9de stoet door de straten van de Parochie van Miserie.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door onze Ready-vrouwkes, de Ruby-groep, de Boemelbaronnen, de carnavalgroep van de Mannekes van 't Zuid, de Lustige Narren van 't Zuid, een vrolijke groep «gepensioneerde» kabouters uit de 4de wijk, de Madeliefjes van 't Zuid en een wagen die als motto «Inleveren» uitbeeldt en hiermee een actueel punt in deze crisistijd aansnijdt. Ook «The Happy Hooker» is weer van de partij.

Nieuw voor het carnavalgedeelte zijn de «Dallas Girls» wegens het enorm succes van het gelijknamig televisiefeuilleton, de patersgroep van «Het Heilig Huiskens», de «Madeliefjes» van de Seefhoek en de Buffalogilde van Hoboken.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers, de wasvrouwen, de mezenvangers, de leursters, de visvrouwen, de zakkenaaisters, de wezenkinderen en de jubilarissen flaneren weer door de straten van de 4de wijk.

De nieuwe thema's voor de praalwagens zijn: Teun Koekeloer, de eierboer; Jubilee in de «Vliersteghe», de schoenmakerij Janssens en de hulde-wagen voor Peter Benoit t.g.v. de 150ste verjaardag van zijn geboorte.

De stoet besluit zoals steeds met Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier die als ambassadeur van de 4de wijk de Parochie van Miserie vertegenwoordigt op tal van optochten. Achter hem lopen traditiegetrouw zijn «reuzenkinderen».

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, majorettenensembles, de dolfinnen en de walvis, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken.

De juiste volgorde en meer details uit het folkloristisch verleden van merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie kan u lezen in ons programmaboekje. U vindt daar tevens de wegwijzer die de stoet volgt in afgedrukt.

Wist ge ... ?

- dat t.g.v. de Sinterklaasperiode onze Zotte Rik-koeken ook in marsepein gemaakt werden ? Op deze manier werden de kinderen van de 4de wijk reeds vroeg in contact gebracht met de folklore van de Parochie van Miserie.
- dat er meer dan 50 aanwezigen waren op onze Conscience-vertelavond van 4 november II. ? Langs deze weg willen we de artiesten Hilde Horemans, Lut Daniels, Martine Kieckens en Johan Caekelbergh speciaal danken voor hun bereidwillige medewerking.
- dat bij sommige bakkers van het St.-Andrieskwartier beukenhouten vormen dienen om er voortaan de Zotte Rik-koeken in te persen ? Deze vormen worden gebeiteld door de Edegemse Walter Geluyckens.
- dat tijdens de door de Vlaamse Actie- en Cultuurgemeenschap georganiseerde Conscience-rally onze boekjes «Conscience, een leven in een notedop» verkocht werden op de kelderverdieping van het Century-center ?

Tevens werd onder de rubriek «Boeken die u nuttig kunnen zijn» ons boekje vermeld in de vragenbrochure. Het comité «St.-Andrieskwartier herleeft» dankt deze mensen voor hun sympathieke inzet.

Tijdens de prijsuitreiking van deze rally werden in de dia-montage «Met heel Antwerpen» dia's vertoond van onze voorbije stoeten.

- dat het BRT 2 programma «Antwerpen apart» en het BRT-Televisieprogramma «Dit leuke land» te gast waren bij bakker Bruers t.g.v. de voorstelling van de uitgebeitelde Zotte Rik-vormen ?

- dat onze Conscience-vertelavond ook werd aangekondigd door de Gazet van Antwerpen en door de Nieuwe Gazet ?
- dat de trekking van onze grootse tombola op zondag 25 maart gebeurt in de lokalen van de D.O.R. te 19 uur ? In ons volgend krantje publiceren we de winnende nummers. De prijzen kunnen afgehaald worden tot 1 mei in de Nationalestraat 92.

HISTORIEK

POMPSTRAAT 17 ... in de vergetelheid.

Op dit sombere huis, door velen ongekend of vergeten, prijkt nochtans een herdenkingsplaat: «In dit huis werd geboren op 13 juni 1901 Lode Zielens, één van Vlaanderen verdienstelijkste romanschrijvers, ons door het oorlogsgeweld te vroeg ontvallen op 26 november 1944».

Inderdaad zag Ludovicus Carolus ZIELENS hier op 13.6.1901 het levenslicht. Gedurende zijn eerste acht levensjaren leerde Lode Zielens de armoede en ellende kennen, feiten die een blijvende indruk op hem zullen nalaten. Samen met zijn oudere zuster Antoinette en zijn jongste broer Joseph onderging hij het ruwe gezinsleven van zijn vader nog vergroot door een heftige zorgeloze vrouw die zijn moeder was.

Zijn schrijverstalent kwam reeds naar voor toen hij op 15-jarige leeftijd een opstelwedstrijd won, ingericht door de stadsscholen.

De technische vakken, aan de nijverheidsschool op de Paardenmarkt, kreeg hij moeilijk onder de knie. Doch gerugsteund door zijn leraar Nederlands richt hij met enkele andere leerlingen een tijdschrift op «De Hamer», een tijdschrift voor en van de nijverheidsschool. Dit is als het ware de start voor zijn verdere carrière als schrijver van proza en poëzie.

Na het verlaten van de nijverheidsschool werkt hij in een fietsenzaak, kort hierop is hij werkzaam bij Bell Telephone en weer even later is hij tewerkgesteld als markeerder in de haven.

In 1922 is hij reeds redakteur bij de Volksgazet waar hij de kunstrubriek verzorgt.

Vanaf 1938 tot aan zijn dood was hij docent Literatuur en Geschiedenis aan de Koninklijke Academie van Schone Kunsten.

Aan dit veel belovende jonge leven komt bruusk een einde toen hij op 26.11.1944 het dodelijk slachtoffer werd van een V-bominslag op de hoek van de Simonsstraat en Plantin & Moretuslei.

Als schepper van tragische vrouwenfiguren in zijn romans, zal hij ons steeds blijven.

Voornaamste werken:

- 1927 Verhalenbundel «Het Jonge Leven» met de ontroerende novelle «Antoinette onze Moeder»;
- 1930 De roman «Het Duistere Bloed» waarvoor hij de letterkundeprijs van de provincie Antwerpen kreeg toegekend;
- 1931 Zijn bekendste roman «Moeder waarom leven wij» die in 1934 werd bekroond met de driejaarlijkse staatsprijs voor letterkunde;
- 1933 Roman «De Gele roos»;
- 1935 Roman «Nu begint het leven».

Herinneringen te Antwerpen:

- In het museum Archief en Museum voor Vlaamse Cultuur (AMVC) een buste van Lode Zielens door de beeldhouwer Aimé De Martelaere.
- Praalgraf op het N-park van het Schoonselhofbegraafplaats.
- Herdenkingsplaat aan de Pompstraat 17 tevens aan de hand van Aimé De Martelaere, onthuld in november 1948.
- De Lode Zielenslaan op Linker Oever sedert 11.3.1950.
- Beeld van «Moeder Netje» in het plantsoen van de St. Andrieskerk in de St. Andriesstraat.

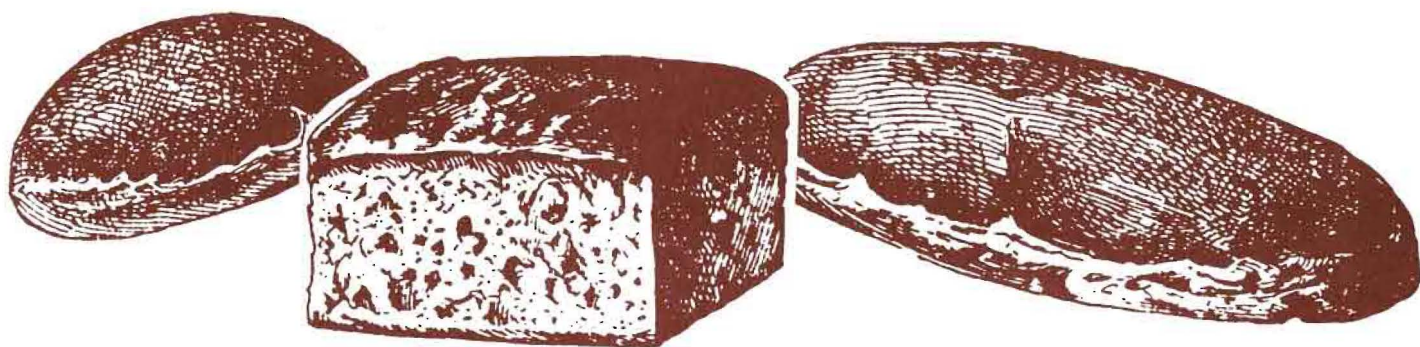
«Moeder Netje»

Het is een modern beeld van de beeldhouwer Leopold Van Esbroeck waarvan wij tevens beelden terugvonden in het Rubenshuis en op de woning aan de Grote Markt 19 «De Meersman». Het werd onthuld op 24.6.1951 op de hoek van de Simonsstraat en Plantin & Moretuslei.

Bij de verbreding van de Simonsstraat komt het beeld terecht in de binnenkoer van het AMVC, waarna het verhuist in november 1975 naar het voornoemde plantsoen, in de buurt van zijn geboortehuis.

Het beeld werd geïnspireerd door zijn novelle «Antoinette onze Moeder» als blijvende herinnering aan zijn zuster Antoinette, die voor hem heeft gezorgd als een tweede moeder.

André MEULEMANS
Stadsgids.

FRANS, HET ZOONTJE VAN TREES

In de twaalfde editie van onze folklorerubriek over merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie vertellen we deze keer over Frans, bijgenaamd «Het Grootste Broodje».

Niemand in de 4de wijk zou gezegd hebben dat Frans slechts zeven jaar oud was. Zijn grote gestalte en zijn sterke spieren gaven hem een veel ouder uitzicht. Van zijn ouders had hij echter die kloeke lichaamsbouw niet geërfd, want die waren beiden mager en lang.

Frans moest in de schoenmakerij van zijn vader werken. Hij maakte daar pikdraad en deed er boodschappen. Naar school gaan zat er bij Frans niet in.

Alle ochtenden ging zijn moeder Trees in de bakkerij «broodjes» kopen. Ze betaalde één cent per broodje. De pistolets kostten twee centen per stuk. Deze kwamen echter meestal bij de rijken op de ontbijt tafel terecht.

Frans maakte elke morgen opnieuw ruzie met zijn broer Jan omdat hij steeds het grootste broodje voor zichzelf wilde hebben. Hij bleef daarvoor zeuren en maakte zoveel kabaal tot Trees hem zijn zin gaf.

Daardoor gaven de burens hem de bijnaam «Het Grootste Broodje». Deze bijnaam bleef hij in het St.-Andrieskwartier zijn hele leven houden.

Elke morgen haalde Frans een flesje «kwak» voor zijn vader in de herberg van Suske Fries. Telkens dronk kleine Frans echter een ferme slok uit het flesje. Hij hield het daarna onder de waterpomp, zodat het toch nog vol «kwak» leek. Op een dag verklapte de herbergier aan de vader van Frans wat zijn zoontje met zijn «kwak» uitrichtte.

Razend kwaad nam vader de ochtend daarop het grootste broodje van Frans af. Voor zijn straf moet hij onmiddellijk boodschappen gaan doen.

Frans moest een paar herenschoenen naar gemeenteraadslid De Vocht dragen in de Happaertstraat en ook een paar damesschoenen naar juffrouw Van Noyen, de directrice van de meisjesschool in de St.-Jansstraat (de huidige Aalmoezeniersstraat).

Zijn moeder Trees had zijn haar nog netjes gekamd en hem gevraagd beleefd zijn pet af te nemen wanneer hij die deftige lieden zou ontmoeten.

Frans hield echter van grappen maken en opende al gauw de pakjes onderweg in de poort van Scheel Nel. Hij legde een herenschoen bij een damesschoen.

De dienstmeid van meneer De Vocht bedankte Frans hartelijk en ze gaf hem zelfs een klein footje. De schooldirectrice was ook heel vriendelijk en ze stopte kleine Frans extra vijf centen toe. Ze stond te wachten om met de meisjes naar de mis te gaan in de St.-Andrieskerk.

Blij over deze gelukte opdracht kocht Frans in het naar huis gaan twee grote broodjes. Ze waren belegd met kaas en stroop.

Na deze grap weigerde de vader van Frans zijn zoon nog in de schoenmakerij te laten werken.

Frans werd toen helper voor de kramers van de Cité. Dit is hij zijn hele verdere leven gebleven.

LENINGEN

SPAARKAS

HBK-SPAARKAS, LANGE LOZANASTRAAT 250, 250 ANTWERPEN, TEL. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

1 september 1984

Verantw. uitg.:

Guy Smulders

Schoytestraat 62

2000 Antwerpen

ORANJEWANDELING

ZONDAG 23 SEPTEMBER

14 UUR

Op 10 juli 1984 is het precies 400 jaar geleden dat Willem van Oranje, de leider van de opstand tegen Spanje, werd neergeschoten door Balthasar Gerards, een jonge man uit Bourgondië. Dit gebeurde op de traphal van het St.-Agathaklooster te Delft waar Willem van Oranje in die tijd resideerde. De gaten die de kogels in de muur maakten zijn nog te zien.

Het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» wou niet achterblijven bij de grootse hulde die Willem van Oranje dit jaar te beurt valt. Aansluitend op de tiendelige televisieserie die onze BRT over zijn leven maakte in samenwerking met de Nederlandse omroepen AVRO en VERONICA, organiseren we op zondag 23 september a.s. een «Oranjewandeling».

Weerom stippelde stadsgids André Meulemans deze wandeling uit voor alle sympathisanten van binnen of buiten de 4de wijk.

We komen samen op de St.-Andriesplaats te 13.30 uur. Het vertrek is voorzien om 14 u. stipt. De wandeling brengt ons naar verschillende plaatsen in en buiten het St.-Andrieskwartier die herinneren aan feiten en gebeurtenissen uit het leven van Willem van Oranje. André Meulemans en Alex Elaut zullen onze gidsen zijn en ons tal van pittige bijzonderheden vertellen op de hun eigen volkse wijze.

Tevens kan een lijvige en geïllustreerde brochure over deze wandeling aangeschaft worden aan de prijs van 50 fr.

Na deze activiteit wordt elke wandelaar(ster) verwacht in de refter van de D.O.R., St.-Andriesplaats 25 waar boterhammen met kop en kaas gegeten worden en waar koffie kan gedronken worden.

De namiddag wordt dan afgesloten met gevarieerde animatie begeleid door Betty Vermeulen op het hammondorgel, terwijl de dorstigen onder ons nog een extra drankje tot zich kunnen nemen.

Voor de wandeling, de boterhammen, de koffie en de attractie betaalt u slechts 80 fr. U kan inschrijven voor 17 september a.s. bij

Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen
tel. 231 64 34

of bij

Alice Guldix
Pompstraat 13
2000 Antwerpen
tel. 233 05 61

STEENBERGSTRAAT

De "Steenberchsche strate" werd genoemd naar het huis "Steenbergen" op de hoek met de "Boeksteeg" (de huidige Nationalestraat) waarvan de eigenaar uit de gelijknamige Noordbrabantse stad stamde. Een akte van 5 augustus 1527 maakt melding van een verkoop van 475,70 vierkante meter grond afkomstig van Catharina, de dochter van ridder Willem Noris.

Dat de Steenbergstraat niet hoog stond aangeschreven lezen we in het boek "De politie waakt" van Amand de Lattin: "Opgepast voor het galgenaas uit de Steenbergstraat! Iedere wandelaar, die met een witte hoed gesierd is, krijgt een karrevracht beledigingen naar de kop. Hun tong is scherp en geslepen en niemand hoeft er naar zijn woorden te zoeken!"

Frans de Neus, helper van houthandelaar Blanckaert uit de Boeksteeg, kwam na het drinken van heel wat romers Pinard "gardevils" kopen in de haringwinkel van de Steenbergstraat. Na een overdosis van deze gerookte haringen, die hij met vel en graten naar binnen slokte, zwijmelde hij onpasselijk en brakend de herberg "Topsy" binnen waar men hem op een bank zijn roes en zijn misselijkheid liet uitslapen.

Andere drankgelegenheden in deze straat waren de cafés "Het Steentje" en "De Sportvrienden". En vergeten we de kunstenaarskroeg "De Zegeman" niet.

Hier begon de carrière van Victor Driessens op 20jarige leeftijd. Hij was toen lid van de maatschappij "De Kleine Kruisboog", een gilde die in de kroeg gevestigd was. Hij sloot zich aan bij deze schutters omdat hij wist dat deze mannen vrolijke kerels waren. Het duurde dan ook niet lang of hij maakte zijn collega-schutters amateurtoneelspelers. Er werd in het café een podium gebouwd en op 25 december 1840 werd een eerste toneelstuk opgevoerd. Het heette "Laarzen van hooi" en Driessens vertolkte de beide hoofdrollen. Na de succesrijke vertoning werd aan de aanwezigen worstenbrood uitgedeeld.

Tussen de fatsoenlijke burgers in de Steenbergstraat woonde ook Pol Reviërs. Hij leidde het kinderkoor van de "Vredezaang", het koninklijk parochiekoor van de Sint-Andrieskerk. Zijn ouders hielden in deze straat een groentenwinkel open. Het huis werd door een V-bom vernield.

Wist ge ... ?

- dat we na de persconferentie voor de wijkfeesten van 1984 lovende artikels lazen in de Gazet van Antwerpen, de Nieuwe Gazet, het Nieuwsblad en de Antwerpse Morgen ?
- dat onze folklorestoet van 25 maart II. geopend werd door drie rijkswachters te paard ? En dat de tekst over de rijkswacht in het programmaboekje geschreven werd door kolonel Van Geet ? Hartelijk dank hiervoor !
- dat het zetduiveltje ons parten speelde in het programmaboekje ? Het sloeg in de rubriek «Wij danken onze milde steuners» twee onder elkaar getypte namen over. We bieden onze verontschuldiging aan voor café Boeksteeg, Nationalestraat 89 en voor fietsenwinkel Remes, hoek Nationalestraat en St.-Antoniusstraat.
- dat we van het winkelcentrum Nationalestraat de door hen gedrukte affiches voor de stoet 1984 aan de reclamepalen van deze straat mochten hangen ? Hartelijk dank.
- dat onze wijkfeesten van 24 en 25 maart II. uitvoerig aangekondigd en met muziek omlijst werden uitgezonden door Radio Zuiderlicht ?
- dat het comité «St.-Andrieskwartier herleeft» op het jaarfeest van de Grieksfolkloristische groep «Zorbades» Zotte Rik-koeken mocht verkopen ? Dank u wel !
- dat de groep van «dokwerkers en zakkenaaisters» voor de folklorestoet van 1985 een oproep doet tot het bijebrengen van pikhaken, lierenaren en blauwe kieltes en broeken ? Telefoon naar Jos De Mayer, Veemarkt 27 tel. 231.72.97.
- dat de koeiholderij «Salm-Salm» ons dit jaar 4 stootkarren ter beschikking stelde ? Hartelijk dank !
- dat we na onze stoet van 25 maart II. positieve artikels lazen in de Gazet van Antwerpen, de Nieuwe Gazet en het Nieuwsblad ?
- dat de studenten van de 5de Wetenschappelijke en Economische afdeling van het Sint-Eduardusinstituut in hun tentoonstelling over Antwerpse volksfiguren onze boekjes «Conscience, een leven in een notedop» en ook onze Zotte Rik-koeken verkochten ? Dank ook aan hun lerares, mevr. De Cock.
- dat onze folklorestoet van 25 maart II. werd aangekondigd in het tweemaandelijks tijdschrift «Contact» uitgegeven door de Federatie van de Provincie Antwerpen en ook in de Veertiendaagse Kalender van de Stad Antwerpen ?

HISTORIEK

..... WILLEM LEPELSTRAAT

Om de geschiedenis van deze straat te beginnen komen we eerst terecht bij het gasthuis Ter-zieken.

Nadat het gasthuis, aanvankelijk aan de Warande buiten de stad gelegen, in 1542 verwoest werd door Marten Van Rossum, verbleven de zusters een tijdlang in de stad. In 1593 verwierven zij een stuk grond in de Lepelstraat en kon de bouw beginnen van een nieuw klooster en gasthuis. Uitbreidingen hadden reeds plaats in 1609 en 1611 (Willem Lepelstraat nrs 36-38-40). In dit gasthuis werden de melaatsen en leprozen opgenomen die niet terecht kwamen in het St.-Elisabeth-gasthuis.

Onder Jozef II werd het gasthuis afgeschaft, omdat er geen melaatsen meer waren, en prompt nam de regering de gebouwen in beslag. Dit gebeurde in 1768. Het klooster en gasthuis paalde tot aan de Kronenburgstraat. In 1787 werd er door de woedende menigte ingebroken omdat ze dachten dat er in de gebouwen een martelkamer was. Het heeft dan nog dienst gedaan als krijgsgasthuis tot het op 3.1.1798 te koop gesteld werd. In de loop van de 19^e eeuw werden de gronden ontruimd, verkaveld en terug bebouwd.

De straat zelf werd reeds vernoemd in 1305 en geopend op de gronden van een zekere Wilhelmus Lepel. De naamgeving van Willem Lepel dateert echter van 6 juni 1958 en voordien heette de straat gewoon Lepelstraat.

Dat onze zusters juist in deze straat hun klooster en gasthuis bouwden zal ook wel geweest zijn omdat onze straat veeleer berucht was om zijn ontuchthuizen, speelholen en leeglopers. In 1529 werden zelfs de meisjes van plezier door de stad verplicht om hier te wonen. Het gerestaureerde café «Heilig Huisken», op hoek met Kloostersstraat, is voorzeker de enige herberg in deze straat geweest die niet berucht was.

Was de Willem Lepelstraat voorheen de straat van vele gangen en achterhuisjes, één van de weinig overgeblevenen is wel zeker de «Paardenkengang» of ook wel de «Peerdepoot» genoemd, die zijn oorsprong terug vindt in de 16e eeuw. (Komst van de zusters) In het nr 14 komen we via een smalle overbouwde gang terecht bij de 12 achterhuisjes die hier nog te vinden zijn. Het is één van de meest schilderachtige gangen waar we nog bloemen kunnen terug vinden gevat in «holleblokken».

Om het geheel van de Willem Lepelstraat af te sluiten dienen we nog de verdwenen fabriek te vermelden aan de hoek met Van Craesbeeckstraat. Wat slechts weinigen weten is, dat deze fabriek vroeger een suikerraffinaderij was nv PETEN & Co (nv Candico) uit de jaren 1910-1920.

Meulemans André
Stadsgids.

Uitslag van de grootse tombola van de 4de wijk - maart 1984

Prijzen af te halen: Nationalestraat 92

1. Braadspit	1219	9. Theeservies	2949
2. Koffiezetapparaat	5593	10. Koffiemolen	3541
3. Stoomstrijkijzer	7290	11. Tinnen schotel	8319
4. Miss Marypot	10718	12. Metalen schotel	9212
5. Weegschaal	2193	13. Plastiek regenjas	1167
6. Platendraaier	3953	14. Autodeken	5786
7. Tinnen klok	6303	15. Autodeken	6115
8. Rugzak	10717		

GILLES

In de dertiende editie van onze folklorerubriek over merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie vertellen we deze keer over Gilles, een kleine man uit de 4de wijk met een bijna tandeloze mond en een enorme wrat op de kaak.

Steeds staken zijn handen met zwarte nagels ver uit zijn pitteleersmouwen. Op het hoofd droeg hij een versleten hoge zijden hoed. Zijn verhardeschoenen waren vooraan omgekruld.

Gilles was de duivel-doet-al van het Sint-Andrieskwartier. Al de trouwers van de 4de wijk begeleidde Gilles met zijn muziek naar het stadhuis. Hij sloeg op de triangel terwijl twee andere «muzikanten» viool en fluit speelden. Van het stadhuis trok de dansende stoet naar de typische wijkherbergen.

's Morgens leerde Gilles de schooljongens van St.-Andries die hun eerste communie gingen doen de lastige catechismusvragen. Het was een wonder hoe hij erin sloeg de moeilijke teksten in de hoofden van de bengels te krijgen. Gilles vroeg aan de ouders van de communicanten de luttele som van drie centen per week voor zijn catechismuslessen, wat de mensen hem graag gaven.

Op verzoek van de mannen van de 4de wijk kwam Gilles hen thuis de baard scheren. In de achterzakken van zijn pitteleer zaten dan een zeepdoos en een vouwzakje met scheermessen. Na het scheren nam hij zijn rode neusdoek met witte bollen en wreef daarmee het zeepschuim van het gezicht van de geschorene. Geen haartje van de baard bleef staan !

Toen hij op een keer de grote Vicario uit de Schoytestraat moest scheren, stond de kleine Gilles op een omgedraaide lege vuilnisbak omdat hij anders het gezicht van Vicario niet bereiken kon.

Gillis fungeerde ook als getuige bij notariële akten van meester Haenegraeff, van meester Gheysens, van meester Sevestre en van meester Van den Weyngaert. Hij ondertekende met een gerust gemoed al wat men hem aanbood.

Ook de beroemde pastoor Visschers van de St.-Andrieskerk deed dikwijls een beroep op de kleine Gilles om met de berechting mee te gaan en de bel te luiden. Gilles hielp de pastoor ook in de kerk en kreeg hiervoor twee stuivers per kerkdienst.

De kleine Gilles genoot ook het voorrecht om in het winkeltje van vader Kockx aan de Voddenstraat de onvolledige tijdschriften en de loshangende boeken in een grote mand te sorteren. Als niemand wat begreep van een eigenaardig geschreven boek, nam Gilles het mee naar zijn kamer om er in te snuffelen. Geen boek was hem te groot zodat kwajongens uit de buurt hem soms vroegen waar dat boek met dat ventje heen ging.

Jonge moeders die hun baby's graag zelf zoogden, riepen ook de hulp van Gilles in wanneer hun zware borsten geen melk uitlieten. Voor drie stuivers hielp Gilles dan de moeder en het kind door zelf de eerste trekken aan de borst uit te voeren.

Zo leefde Gilles in de 4de wijk. Als triangelspeler bij bruiloften, als baardscheerder, als catechismusleraar, als getuige bij notariële akten, als helper in de kerk en als «zuiger» bij kraammoevers met moeilijkheden.

Geen wonder dat heel de 4de wijk zijn lijk volgde bij zijn begrafenis.

Gilles werd een onvergetelijke figuur uit de Parochie van Miserie.

LENINGEN

SPAARKAS

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
5de jaargang
nummer 3
1 januari 1985

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

van de WAAISTRAAT en Schotland

Wij vangen deze rubriek aan bij Mary Stuart die in 1543 geboren werd. Op 16-jarige leeftijd huwde zij reeds met de toenmalige 14-jarige François II.

In 1568 was het koninkrijk Schotland waar Mary Stuart regeerde verscheurd door burgerwisten. Vol vertrouwen verzocht zij om asiel bij Elisabeth van Engeland. Dit asiel werd alras gevangenis en na 19 jaar als gevangene doorgebracht te hebben in het slot Fotheringhay rolde haar hoofd op 8.2.1587.

Enkele personen uit haar onmiddellijke omgeving hebben betrekking met St.-Andries.

Haar persoonlijk secretaris (gedurende 20 jaar) was Gilbert Curlé. Zijn echtgenote Barbara MOUBRAY (geboren in 1560) was één van de hofdames van Mary Stuart. Acht kinderen kwamen voort uit dit huwelijk waarvan er twee intraden in de orde van St.-Ignatius.

Een andere hofdame was Elisabeth CURLE, zuster van Gilbert. Zij was het die Mary Stuart vergezelde tot aan het kapblok en de laatste omhelzing van haar meesteres in ontvangst mocht nemen. Daarvoor had zij reeds wenend Mary Stuart geholpen bij haar doodstoilet. Het was ook aan haar dat Mary Stuart haar persoonlijk gebedenboek overhandigde.

Beide hofdames hadden hun meesteres vergezeld in gevangenschap. Doch bij de dood van Mary Stuart werd ook hun verblijf onhoudbaar. Zij vluchtten uit Engeland weg met bestemming Antwerpen alwaar Farnèse de stad veroverd had op de protestanten.

Hun tocht ging via Douai alwaar Elisabeth Curlé het gebedenboek achterliet in het klooster van Schotse religieuzen. Van daaruit kwam het boek bij de bisschop van Kamerrijk en is thans nog te bezichtigen in de Bibliothèque Nationale de Paris.

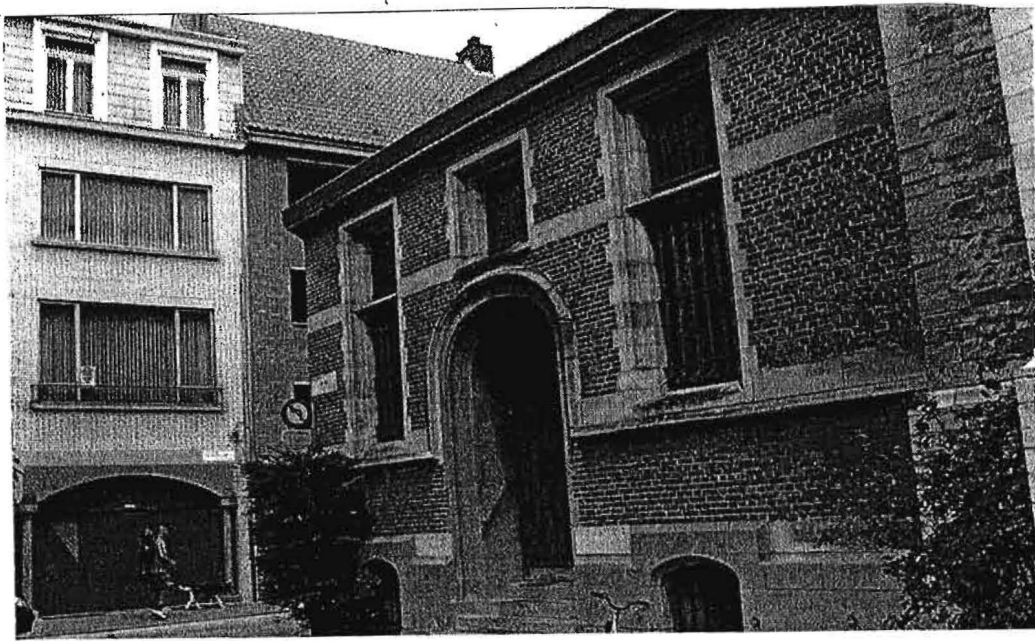
Bij hun aankomst te Antwerpen vestigden zij zich in het «Straetken onder den toren» waarmede de Waaistraat bedoeld werd.

Barbara Moubray zou te Antwerpen overlijden op 31.7.1616 en Elisabeth Curlé op 29.5.1620. Beiden zijn begraven in de kerk.

Hun beeltenis is nog terug te vinden aan het epitaaf toegewijd aan Mary Stuart (St.-Andrieskerk).

De woning in de Waaistraat waar zij verbleven dateerde uit de 16de eeuw (eerste woningen rond 1528) en is afgebroken bij de bouw van de toenmalige 19de eeuwse woningen die op hun beurt plaats moesten ruimen voor de moderne nieuwbouw (oude trant).

Meulemans André
Stadsgids.

GUILLAUME WOLRY

Voor de 14de keer zijn we erin geslaagd in deze folklore-rubriek over een bekende figuur uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie te vertellen.

Guillaume Wolry was de zoon van mosselleurster «Beth de zevenste». Hij woonde in het poortje van suikerbakker Olfs in de Schoytestraat. De mensen van de 4de wijk hadden hem de bijnaam «Nonkel» gegeven.

Van zijn moeder kreeg Guillaume drie frank zondaggeld en als de mosselzaken goed draaiden vier frank. Onze «Nonkel» hield echter van lekker eten en van veel drinken en probeerde langs listen en knepen zo goed mogelijk zijn inwendige mens te versterken. Op die manier geraakte hij dikwijls gratis aan drank via de pakjesdragers van het station aan het Koningin Astridplein.

A. Van Cakenberghe vertelt in «Wij, jongens van het St.-Andrieskwartier» over een ontmoeting van Wolry met een boerin in de buurt van dit station. De vrouw die twee korven eieren sjouwde vroeg Guillaume waar ze de trein naar Boom kon nemen. Hij vertelde haar dat ze door de spleet van de brievenbus aan de overkant van de straat «Boom» moest roepen. Onze bereidwillige «Nonkel» bood haar zelfs aan één van de korven met eieren te dragen. «Ik ga alvast plaats houden op de trein», riep hij haar toe, terwijl hij zich met de korf uit de voeten maakte. Terwijl de boerin alsmaar «Boom» door de brievenbus bleef roepen, vluchtte Wolry met de korf naar de Arme Beukelaerstraat in het St.-Andrieskwartier.

In deze straat woonde Roos, de echtgenote van Zwik, een man die veertien dagen in de cel zat wegens openbare dronkenschap. Guillaume had een stiekeme verhouding met deze volkswrouw. Bij wijze van attentie schonk hij haar de korf eieren.

Toen haar man kort daarna vrij kwam, maakte Roos een eierkoek van de ondertussen al niet meer zo vers uitzijende eitjes. Toen Zwik de rotte eiergeur rook, werd hij zo kwaad dat hij de pan met inhoud naar het hoofd van Roos slingerde. Op dat moment kwam een niets vermoedende «Nonkel» binnen en hij kreeg het hele zootje over zijn kleren.

De week daarop monsterde Zwik voor een maand als stoker aan op het schip «Friesland» van de Red Star Line. Deze reis leek Roos een goede gelegenheid om Guillaume te vertellen dat ze zwanger van hem was. Het kind was door «Nonkel» verwekt na een avondje «doorzakken» in het café van Rik Boonen op het Scheldeken, in de periode dat Zwik voor de zoveelste keer in de gevangenis zat nadat hij de schenen van een agent openstampte.

Veertien dagen na de thuiskomst van Zwik werd de kleine geboren. Aan «Nonkel» werd gevraagd het peterschap op zich te nemen. Na de doop bezocht de feestende familie vele cafés in het St.-Andrieskwartier. Al die tijd dronk Guillaume op de kosten van de gelukkige vader. Trotse Zwik trakteerde voortdurend en kon maar niet ophouden de cafébazen de geboorte van zijn gezonde erfgenaam mee te delen...

St.-Andries in rouw

Op vrijdag 9 maart 1906 gebeurde er een vreselijke ramp in de Korte Riddersstraat. Misschien wonen er in ons kwartier nog personen die het zich herinneren, of althans hebben horen vertellen.

De stad had op de Oever 11 de meesterwoning van Van Geertruyen aangekocht met het inzicht er, na verbouwing, een nieuwe meisjesschool te openen. Ook werden in de Korte Riddersstraat kleine werkmanswoningen verworven, om afgebroken te worden en de vrij gekomen grond te benutten voor de nieuwe school die aldus uitgaaf in de Korte Riddersstraat.

De gevels van de af te breken huizen bleven voor de tijd van de opbouw behouden als schutsel. Dit schutsel werd door de in opbouw zijnde school geschoord door middel van planken en balken. De aannemer Edm. Uytroeven (Bothastraat 20, Borgerhout) was de werken begonnen in augustus en ze waren reeds ver gevorderd. Het gelijkvloers was bestemd voor turnzaal, de twee verdiepingen voor klassen.

Vrijdag 9 maart 1906, rond 16.30 uur waren in het gebouw zo'n twintigtal werklieden aanwezig, toen met donderend geraas gans het binnendeelte instortte. Het puin van de verdiepingen en het gelijkvloers kwam samen met de onfortuinlijke arbeiders in de kelder terecht.

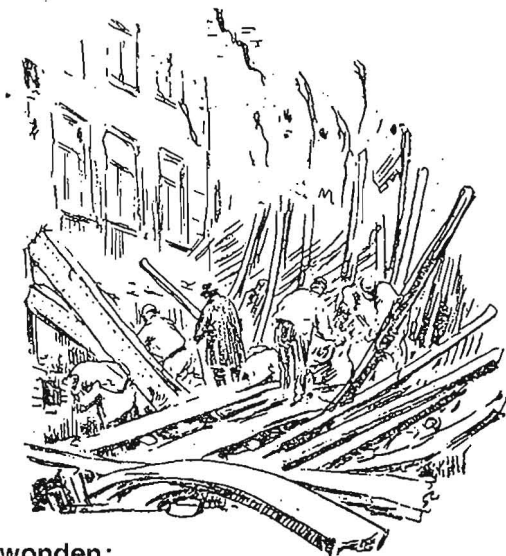
Een tiental mannen begonnen onmiddellijk met hulp te verlenen toen de oude muur begaf over een lengte van drie meter, en zeven redders onder zware steenbrokken bedolf.

Het eerste slachtoffer dat zijn hulpvaardigheid met de dood moest bekopen was **FILIP DE HONDT**, 49 jaar, schildersgast, **Korte Riddersstraat 4**, echtgenoot van M. Vercammen. Ook voor Désiré Bolsius, 19 jaar, boodschapper, Pandstraat, mocht geen hulp meer baten.

Bij verdere reddingswerken werden nog vier lijen bovengehaald:

- Gust Emberechts (genaamd De Kreuffelaar), 30 jaar timmerman, echtgenoot van M. Balliauw, Handelsstraat 17.
- J. Peeters (genaamd Jef Den Das), echtgenoot van M. Claes, vader van zeven kinderen, Gijsselstraat, Borgerhout.
- H. Looze, 45 jaar, meestergast, Zonstraat 27, Borgerhout.
- G. Paeschuysen (genaamd De Fée), 46 jaar, vader van elf kinderen, wonend te Deurne.

De verschrikkelijke instorting in de Korte Ridderstraat.

Gewonden:

- J. Vermeiren, 20 jaar, smid, Vrijdagmarkt 4.
- **PROSPER CLAPHOUWERS**, 26 jaar, **Lange Riddersstraat**.
- Jan Dhooge, Kanonstraat 17 (verdwenen in 1969).
- **P. CLAESSENS**, **Scheldestraat 96**.
- J. Baetens, Hogeweg, Borgerhout.
- Denis Bosch, Begijnenstraat 72.

Geneeskundige hulp:

- **Dr. Fl. Jacquet, Oever 3**
- Dr. G. Van der Zypen, Nijverheidslei 62 (nu Britselei).

Geestelijke hulp:

- Onderpastoor Smans, van St.-Andries.

Politie:

- Comm. Eversts van de 4de wijk.
- Adj. Buyl van de 4de wijk.

Brandweer:

- Cap. Kinart
- Comdt. Scheepers
- Luitnt. Posch

Stadsbouwmeester: A. Van Mechelen.

Stadsconducteur: Melis

Genietroepen:

- Col. Simonis
- Comdt. Degols

Deze tragische gebeurtenis zorgde voor heel wat opschudding in de 4de wijk en kreeg nog een staartje in de Gemeenteraad en voor de rechtbank.

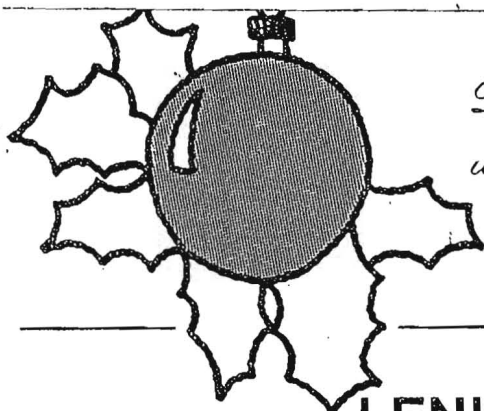
J. Moens.

Wist ge ... ?

- dat het comité «St.-Andrieskwartier herleeft» een show-namiddag organiseerde t.g.v. moederdag voor de vrouwtjes van rusthuis Koehler in de Schoytestraat ? Wij danken goochelaar Antonello en de Wase accordeonisten voor de gezellige animatie.
- dat onze reus Zotte Rik de regen trotseerde om samen met zijn grote collega's op te stappen in de Reuzen-omweggang te Deurne op 8 sept. II. ? Fier prijkte hij 's maandags met zijn «reuzenkinderen» in de krant.
- dat op de oproep van Jos De Mayer in ons laatste krantje gereageerd werd door mensen die vier pikhaken en één dokwerkersvest ter beschikking stelden van de groep «dokwerkers» in de stoet 1985 ? Eén man is bereid nog tien pikhaken bij te maken.
- dat de reus Zotte Rik met zijn «reuzenkinderen» ook aanwezig was op de Ommegang die de Stad Antwerpen i.s.m. de Rederijerskamers organiseerde t.g.v. de opening van de Antwerpse kermisweek op 11 augustus II. ? Hier haalde onze foto zelfs de voorpagina van de Nieuwe Gazet !
- dat er 57 wandelaars mee opstapten in de «Oranjewandeling» die het comité «St.-Andrieskwartier herleeft» organiseerde t.g.v. de 400ste verjaardag van het overlijden van Willem van Oranje ?

De brochure over Willem van Oranje en zijn tijd, samengesteld door initiatiefnemer André Meulemans, werd door 39 geïnteresseerde wandelaars gekocht. Langs deze weg danken we de drie stadsgidsen die belangeloos deze wandeling leidden ! Vera, André en Alex, dank u wel !

- dat onze reus Zotte Rik samen met de Snorrenreus getuige was van de doop van de «Poesje van St.-Andries» op 22 sept. II. tijdens het 2de Bier-, Kaas- en Kunstfeest van de v.z.w. «De verlengde huiskamer» ? Tijdens deze plechtigheid mochten we onze Zotte Rik-koekeken verkopen. Hartelijk dank !
- dat ons boekje «Conscience, een leven in een notedop» te koop werd aangeboden op de Boekenbeurs tussen 1 en 11 november II. ?

*De mensen van het comité «St.-Andrieskwartier herleeft»
wensen u het allerbeste voor 1985 !*

LENINGEN SPAARKAS

HBK-SPAARKAS, LANGE LOZANASTRAAT 250, 2018 ANTWERPEN, TEL. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

15 maart 1985

Verantw. uitg.:

Guy Smulders

Schoytestraat 62

2000 Antwerpen

10de Folklorestoet «Parochie van Miserie»

Zondag 24 maart 1985 te 15 uur

Op zondag 24 maart gaat de 10de stoet door de straten van de Parochie van Miserie.

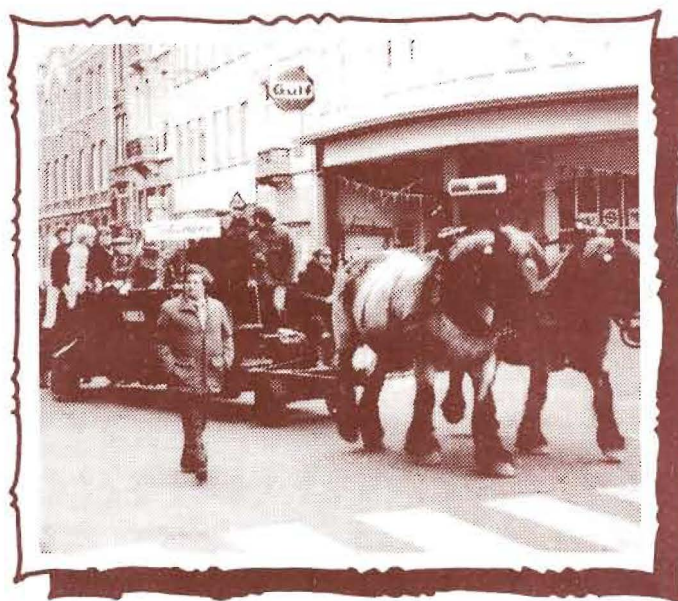
Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door de Readyvrouwkes, de Kabouters, de Boemelbaronnen, de carnavalgroep van de Mannekes van 't Zuid voorafgegaan door de Dallas Girls, de Lustige Narren, de Madeliefjes van 't Zuid, de Butlers, de Paters en de Nonnen van het heilig Huisken en de Happy Hooker.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers en de zakkennaaiers, de wasvrouwen, de mezenvangers, de leurders en leursters, de visvrouwen, de wezenkinderen met de schoolmeester, de verkopers en verkoopsters van de vismarkt, de gasontstekers en de jubilarissen flaneren weer door de straten van de 4de wijk.

De nieuwe thema's voor de praalwagens zijn:

- De volkstelling in Sint-Andries (oktober 1846) in de Voddenstraat (4de wijk).
- «Op de vooravond van Greef» in de Boeksteeg (Nationalestraat) en aanpalende straatjes.
- «De laatste halsrechting van Antwerpen»: de 29 jarige Francis Kohl, moordenaar van vrouw Robberecht werd op 8 mei 1856 onthoofd op het Kasteelplein met de guillotine.
- «De middenstand van toen»: winkeliers uit de tijd van de Parochie van Miserie.

De stoet besluit zoals steeds met Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier die als ambassadeur van de 4de wijk de Parochie van Miserie vertegenwoordigt op tal van optochten. Achter hem lopen traditiegetrouw zijn «reuzenkinderen».

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, de majorettenensembles, de dolfinen en de walvis, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken.

De juiste volgorde en meer details uit het folkloristisch verleden van merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie kan u lezen in ons programmaboekje. U vindt daar tevens de wegwijzer die de stoet volgt in afgedrukt.

DOLLE ZATERDAG

23 MAART

LOKALEN VAN DE D.O.R.

14 uur - 19 uur

St.-Andriesplaats 25

De festiviteiten voor deze Dolle Zaterdag gaan door in de lokalen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op sprout, garnalen en pannekoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Er is gelegenheid tot het drinken van een lekker glaasje of een kopje koffie in onze herberg «Rooie Meule». Er kan gedanst worden op de tonen van de muziek van Radio Zuiderlicht.

In onze infostand kan u de activiteiten van de voorbije negen jaren nog eens terug bekijken in krantenknipsels, kleurenfoto's, boeken, tijdschriften en ander aanschouwelijk materiaal.

In deze stand wordt ook het boek «Conscience, een leven in een notedop» van A. Meulemans verkocht als hulde aan de in de 4de wijk geboren Vlaamse schrijver.

Voor de smulpapen onder ons zullen onze Zotte Rik-koeken op een pittige wijze de hongerige magen vullen.

Op het podium zullen naast de vedetten van de 4de wijk zoals de majoretten van «Heropbouw», en de volksdansgroep «Sint-Andries» ook de Wase accordeonisten en de Griekse folkloristische groep «Zorbades» optreden.

Meer details over deze optredens vindt u in ons programmaboekje dat u zich reeds 's zaterdags in de infostand kan aanschaffen.

HISTORIEK

Van Prinsen en Hertogen in de Salm-Salmstraat.

Nadat de moeilijkheden met de paters Augustijnen uit de St.-Andrieskerk enigszins achter de rug waren, werden de vrijgekomen gronden in de noord-oost hoek van de huidige Pomp- en St.-Andriesstraat aangekocht door Jan Van Hoboken (griffier) in 1578 die er zich een hotel liet bouwen. In 1603 werd het geheel aangekocht door Koenraad van Grobbendonk, de latere Hertog van Ursel.

Op 21 mei 1757 kwam het domein in handen van Nikolaas-Leopold, Prins van Salm-Salm, Hertog van Hoogstraeten en gouverneur van het kasteel van Antwerpen. Deze prins was één der rijkste edellieden van zijn tijd. Alras werd het hotel in de volksmond genoemd: Hotel van Hoogstraten of het Hotel der prinsen van Salm-Salm.

Dat de nieuwe eigenaar geen gemakkelijk persoon was vertelt de geschiedenis. In 1766 ontstond een hevige twist met de kerkmeesters van de St.-Andrieskerk, over de afbakeningspalen van het kerkhof die te dicht bij zijn domein stonden, waardoor de prins met zijn koets en 6 paarden niet kon binnenrijden.

Dat het hotel een hoge faam genoot bewijst het feit dat op 26.3.1793 in dit hotel de overgave van de stad (echter niet voor lang) getekend werd door de bondgenoten.

Op 7 april van hetzelfde jaar 1793 had in dit hotel een congres plaats der mogendheden van Europa: Lord Auckland; de Hertog van Orléans; de Hertog van York; Graaf von Keller; de Prins van Oranje en zijn twee zonen en de Hertog Frederik-Josias van Saksen-Coburg, de vader van Leopold I (onze eerste koning). Deze laatste Hertog gaf na het congres een groots bal in het Tappissierspand (de huidige K.N.S.). Lang werd er niet gefeest want in 1794 deden de Fransen een inval te Antwerpen en werd het hotel verbeurd verklaard.

Op 30.7.1810 werd op Keizerlijk bevel het hotel afgegaan aan de stad Antwerpen als verblijfplaats van de bevelhebber van de genie.

In 1831 werd het hotel afgehuurd door de Staat die er een burgerlijke- en militaire gevangenis van maakte tot oktober 1857 (nieuwe gevangenis). Na 1857 geraakte het hotel in verval. In 1880 werd de toenmalige Moorkensgang doorgetrokken en de verbreding kreeg de naam van Salm-Salmstraat. In 1889 werd het hotel afgebroken en verdween één van de meest bekende gebouwen uit het St.-Andrieskwartier.

André Meulemans
Stadsgids.

«Sint-Andrieskwartier herleeft» viert het tweede lustrum !

Tien jaar geleden busten we bij alle wijkbewoners een eenvoudig blaadje met een uitnodiging tot een bijeenkomst in een gezellig lokaaltje in de Kloosterstraat. Boven op die uitnodiging stond in grote letters: «Bestaat het St.-Andrieskwartier nog ? Leeft er nog wat in de 4d wijk ?». Op deze oproep kwamen een veertigtal St.-Andriezenaren bij elkaar die erop los fantaseerden en zo een heleboel ideeën bij elkaar kregen om weer leven te blazen in het St.-Andrieskwartier.

In een tweede vergadering werd uit de belangstellenden een werkgroepje gevormd die de gedane voorstellen nader ging onderzoeken en concreet probeerde uit te werken. Er werd contact gezocht met andere verenigingen uit de 4de wijk en men kwam tot de samenstelling van een comité.

De eerste activiteit werd een voetrally die de deelnemers door de straten van de 4de wijk voerde om verborgen plaatsjes te ontdekken.

Daarna volgden nog twee rally's om de buurt verder te verkennen !

Er werd een sticker ontworpen die nog steeds als embleem van het comité dienst doet.

Naar aanleiding van het einde van de restauratiewerken van de Sint-Andrieskerk werd door het comité een tentoonstelling gehouden waarin de evolutie van de verfraaiingswerken geschetst werd en waarin waardevolle voorwerpen aan de bezoekers getoond werden. Tegelijkertijd werden de schilderijen van St.-Andriezenaar Pol Morel in een aanvullende expositie voorgesteld: de huisjes, de gangetjes, de steegjes van de Parochie van Miserie...

Daarna kronkelde de eerste stoet op 28 maart 1976 door de straten en straatjes van de 4de wijk ! De folklore werd in eer hersteld ! De huizen langs de omloop werden feestelijk versierd. Sommige uitstalramen vormden een kleurrijk decor voor de passerende deelnemers ! Kortom, het Sint-Andrieskwartier herleeft ! Dadelijk besloot het comité van dit hoogtepunt een jaarlijks terugkerende traditie te maken. Foto's, dia's en films werden nadien in een tentoonstelling over het leven in het Sint-Andrieskwartier van toen aan belangstellenden vertoond !

Met vele St.-Andriezenaren huurden we de hele KNS om de voorstelling van «De Parochie van Miserie» mee te maken. Een volks toneelstuk geschreven door Jan Christiaens naar het succesboek van John Wilms.

Jaarlijks organiseren we een shownamiddag t.g.v. moederdag voor de vrouwen van het rusthuis «Koehler», een bejaardenhuis in de wijk !

Langzaam groeide toen de idee om van Henricus Van Aken, bijgenaamd «Zotte Rik», een wijkreus te maken. Deze volksfiguur uit de Parochie van Miserie kreeg zijn reuzengestalte via de handen van kunstenaar Paul De Vierman. Hij werd gedoopt op 2 september 1978 op het stadhuis. Meter Leona Detiège, toen schepen van Cultuur, en peter Wilfried Van Nespen, toen conservator van de Oudheidkundige Musea van Antwerpen, toonden fier de officiële oorkonde waardoor de reus opgenomen werd in de Europese Reuzencommissie.

Vermits Henricus Van Aken bekend stond in de Parochie van Miserie als een grote kindervriend kreeg hij als reus gezelschap van een tiental «reuzenkinderen». Deze werden belangeloos vervaardigd door wijkbewoner Hugo Baets. Het vrolijke gezelschap werd met grote feestelijkheden na de doop ontvangen in het Sint-Andrieskwartier waar de plaatselijke verenigingen en de cafés hen een eresaluut brachten.

Deze feestelijke dag werd besloten met een groots volksbal. Om deze doop in de herinnering te houden

werden er de 2 volgende jaren rond deze verjaardag nog bals ingericht.

«Zotte Rik» werd als ambassadeur van de 4de wijk uitgenodigd om mee op te stappen in stoeten en ommegangen.

Hij trad op als getuige bij andere dopen, schitterde op het folklorefestival te Mechelen, wandelde de autovrije Hoogstraat officieel in en vergezelde acteurs en actrices op hun weg naar de KNS-voorstelling «De droom van Zotte Rik». Als ode aan onze reus werd i.s.m. de Syndicale Unie voor het Brood-, Banket-, Chocolade- en Ijsbedrijf een Zotte Rik-koek volgens een speciaal recept door de bakkers van de 4de wijk gebakken.

Zotte Rik-vormen werden door Walter Geluyckens in beukenhout gebeiteld voor de bakkers. De streekspecialiteit wordt als volwaardig Sint-Andriesgebak voor fijnproevers verkocht !

De beeltenis van «Zotte Rik» werd ook uitgevoerd in haakwerk. Leden van het Vormings-, Bezigheds- en Ontspanningscenter «Erga» haken deze figuurtjes naar het gekende patroon !

Vanaf 1979 werd de dag voor de grote folklorestoet een «Dolle Zaterdag» georganiseerd, een fancy-fair met kraampjes, optreden en wijkvedetten en gezellig samenzijn, aangevuld met een tentoonstelling van schilderijen vervaardigd door kunstenaars uit de 4de wijk. Voor de kinderen werd er een «jeugdatelier» voorzien waarin naast kinderspelen ook poppenkast vertoond werd.

Ons comité werd lid van de Culturele Raad van Antwerpen en stond met een informatiestand op de Info-beurzen van deze Raad. Vanaf 1980 werd het gestencilde wijkkrantje in een nieuw kleedje gestoken.

Er verschenen twee nieuwe rubrieken: «Historiek» en «Folklore». Het tijdschrift wordt nu reeds naar 174 belangstellenden buiten onze wijk verstuurd !

Naar aanleiding van het Consciencejaar publiceerde het comité het boek «Conscience, een leven in een notedop» van André Meulemans als hulde aan de in het Sint-Andrieskwartier geboren Vlaamse schrijver. Het boek is nog steeds te koop. Stadsgids Meulemans leidde St.-Andriezenaren en sympathisanten door de 4de wijk tijdens de herfst- en winterwandelingen. Ter gelegenheid van het Consciencejaar kreeg hij de hulp van collega Alex Elaut voor de Conscience-wandeling. Voor de Willem van Oranje-wandeling van 1984 werd een derde stadsgids bereid gevonden belangeloos een groep te leiden: Vera Verschooren. Initiatiefnemer A. Meulemans schreef bij deze laatste wandeling een rijk geïllustreerde brochure die door de geïnteresseerde wandelaars werd aangekocht.

Reeds tweemaal speelde het Sint-Andrieskwartier toneel ! Het eerste toneelstuk genoemd naar het comité en geschreven door Pros Heylen werd een fantastisch succes ! Comitéleden en wijkbewoners speelden driemaal voor een volle zaal ! In 1984 werd door de mensen van het Sint-Andrieskwartier «De Krabbekoker» opgevoerd, een toneelbewerking van een boek van Felix Timmermans !

Het comité organiseerde ook twee vertelavonden. Een Conscience- en een Ernest Claesvertelavond. We trachten op deze wijze onze Vlaamse schrijvers dichterbij de wijkbewoners te brengen !

Al de genomen initiatieven van de afgelopen 10 jaren opnoemen is in dit artikel onmogelijk. We wensten enkel een idee te geven van wat het comité beoogt. We hopen op deze weg te kunnen verder gaan en u bij onze volgende activiteiten te ontmoeten.

Een 7de zoon in het Sint-Andrieskwartier in 1899.

Dat de geboorte van een 7de kind in een ononderbroken reeks van hetzelfde geslacht gepaard gaat met feestelijkheden behoort tot onze volksgewoonten. Het peterschap of meterschap bij een dergelijke doopplechtigheid wordt door de koning of koningin aanvaard, en de burgemeester of diens echtgenote vertegenwoordigen hem of haar.

Het kind krijgt als logisch gevolg de naam van de vorst of vorstin. Ook een koninklijk geschenk voor de ouders was gebruikelijk.

Aan de 7de zoon werd op sommige plaatsen buitengewone begaafdheid toegeschreven.

De oudste vermelding van het doopsel van een 7de zoon gaat terug tot de vroege 17de eeuw. Op 4 oktober 1615 werd te Mechelen de 7de zoon van Jacus de Costere en Juffr. Barbara Kimps gekerstend, en naar de hertog van Brabant Albertus genoemd. Reeds vlug na het ontstaan van de Belgische staat nl. op 16 juli 1831 richtte het gemeentebestuur van Wezemaal zich tot de regent om het peterschap aan te bieden van de 7de zoon in de familie De Wever. De regent aanvaardde en het kind ontving de naam Erasmus-Lodewijk. Deze gewoonte zal zich doorzetten tot in onze huidige tijd. (Uit: R. Van Passen «Zevende zonen en consorten». Volkskunde in Vlaanderen. Huldeboek Renaat van der Linden. 1984).

Ook in St.-Andries werd lang geleden een 7de zoon geboren nl. bij Frans Huybregts, arbeider wonend in de Pachtstraat 9. Hij schreef aan Koning Leopold II dat zijn echtgenote Isabella Finé bevallen was van twee mannelijke kinderen, en vroeg hem het peterschap te aanvaarden, deze aanvaardde het op 8 april 1899. Ook de toen gebruikelijke koninklijke gift van 150,- fr. werd overhandigd.

Het «Doopregister» van de St.-Andriesparochie vertelt ons dat burgemeester Jan van Rijswijck de koning vertegenwoordigde op de doopplechtigheid van 13 april 1899. De meter was Maria Elisabeth De Beukelaer, echtgenote van Edward De Beukelaer en koekjesfabrikant.

Dat zulks vergezeld ging met allerlei feestelijkheden waaraan de geburen hartelijk deelnamen was vanzelfsprekend en zeker in de «Parochie van Miserie» waar medeleven zowel in het prettige als bij tegenslag geen ijdel woord is. (*)

Deze 7de zoon was wel iets speciaals: hij maakte deel uit van een tweeling.

De geneeskunde verzekert ons dat het laatst geboren kind het eerst werd gevormd en dus het oudst is, dit is ook de regel bij de militiewet. De eerstgeborene is dus het jongste en ook in onderhavig geval het zevende. Wij schrijven 1899, ons is niet bekend of die regel heden nog van toepassing is.

Samenstelling van het gezin Huybregts-Finé in 1899:

1. Fransiscus, geboren op 23 augustus 1883 te Antwerpen.
2. George, geboren op 24 januari 1889 te Antwerpen.
3. Ferdinand, geboren op 15 januari 1891 te Antwerpen.
4. Jean-Baptist, geboren op 3 juli 1893 te Antwerpen.
5. Louis, geboren op 2 januari 1896 te Antwerpen.
6. Michel, geboren op 1 april 1899 te Antwerpen.
7. **Leopold, geboren op 1 april 1899 te Antwerpen, 7de zoon.**

Onlangs (oktober 1984) werden de 7de zonen van Leopold II, althans deze die men heeft kunnen terugvinden, uitgenodigd op een samentreffen te Brussel. Zij waren met vijftien, waarvan de jongste 75 jaar. Leopold II overleed in 1909.

Pittig detail: medepastoor Pros Heylen betreft sinds 1 april 1984 het huis Pachtstraat 9, eertijds bewoond door de 7de zoon Huybregts. De woning werd echter verbouwd zodat er niet veel oorspronkelijks meer van overblijft.

J. Moens.

(*) wie bezorgt ons, in bruikleen, een foto van dit gebeuren !

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

15 augustus 1985

Verantw. uitg.:

Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

LODE ZIELENSWANDELING

Zondag 6 oktober 1985 te 14 uur

Tien jaar geleden plaatste men het beeld «Netje» in de groene zone van de Sint-Andrieskerk.

«Netje» is een bekende figuur uit het boek «Moeder, waarom leven wij?» van Lode Zielens. Deze Vlaamse schrijver aanschouwde het levenslicht in de Pompstraat nr. 17. Zijn geboortehuis staat er nog steeds. Aan de gevel prijkt een gedenkplaat.

Vermits het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» in 1985 ook tien jaar bestaat, lag het voor de hand dat we dit dubbel jubileum wilden vieren met een Lode Zielenswandeling. Het succes van de vorige vier wandelingen liet ons dit initiatief verder zetten.

Net zoals de Consciencewandeling en de Oranjewandeling werd de Lode Zielenswandeling voor het comité samengesteld door stadsgids André Meulemans voor alle sympathisanten van binnen of buiten de 4de wijk.

We komen samen op de Sint-Andriesplaats te 13.30 uur. Het vertrek is voorzien te 14 uur stipt. De geïnteresseerde wandelaars kunnen een 90 blz. tellende brochure over Lode Zielens verkrijgen aan de prijs van 80 fr.

Na de wandeling wordt elke waandelaar(ster) verwacht in de refter van de D.O.R., Sint-Andriesplaats 25 waar boterhammen met kop en kaas gegeten worden en waar koffie kan gedronken worden.

De namiddag wordt dan afgesloten met gevarieerde animatie begeleid door Betty Vermeulen op het hammondorgel, terwijl de dorstigen onder ons nog een extra drankje kunnen nemen.

Voor de wandeling, de boterhammen, de koffie en de attractie betaalt u slechts 80 fr.

U kan inschrijven bij:

- Guy Smulders, Schoytestr. 62, 2000 Antwerpen, tel. 231.64.34

of bij

- Alice Guldix, Pompstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 233.05.61

of bij

- Rik Van den Bergh, Nationalestr. 92, 2000 Antwerpen, tel. 231.45.90 (tussen 9 uur en 19 uur).

10 maart 1920: Moord in de Prekersstraat.

In de volkrijke buurt van de Prekers- en Kloosterstraat werd op de hoek van voornoemde straten door de familie Geeraerts-Buedts E. een herberg uitgebaat: «Distillerie des Prédicateurs». (Prekersstraat 1-3). De bovenverdiepingen waren verhuurd aan verscheidene gezinnen.

Eén kamer was verhuurd aan de 24 jarige Anastasie Andries, geboortig van Liezele. Zij betrok de kamer met de 39 jarige Petrus Van Steenwinkel, die zij heeft leren kennen te Brussel in 1918.

In mei 1919 kwamen zij naar Antwerpen wonen; eerst in verschillende hotels, daarna op hogergenoemd adres. Anastasie was bloemenverkoopster. Petrus stond opgeschreven als koetsier, maar kwam aan de kost dank zij de verkoop van sigaretten en sjacheren.

Door geldgebrek en mishandeling besloot zij haar minaar te verlaten (februari 1920). Zij ging wonen in het Hotel Scaldis, Breidelstraat 16. Van Steenwinkel verliet eveneens het huis en trok naar de Loosstraat 62. Mevr. Andries betrok dan terug haar vroegere woonst in de Prekersstraat. Van Steenwinkel kwam haar dikwijls opzoeken maar werd telkens afgewezen...

De 10de maart 1920, om 6.30 uur drong hij de woning binnen. Een medehuurster die Van Steenwinkel bemerkte, verwittigde Mevr. Buedts, die op haar beurt de politie er bijhaalde. Agent Brullemans kwam mede maar werd onthaald op vuurschoten toen hij de trap opging. Er kwam versterking en het huis werd afgezet door politie en rijks-wacht. Een massa nieuwsgierigen uit de buurt volgde het gebeuren.

Intussen vond het drama plaats. Van Steenwinkel die in de kamer van Andries was binnengedrongen, loste verscheidene schoten op zijn minares; getroffen door drie kogels viel zij voor dood neer. De moordenaar weerstond gedurende twee uur de belegering. Rond 10 uur gaf hij zich over.

Begeleid door een oorverdovend koor van smaadwoorden en wraakkreten werd de kerel achtervolgd door de volksmenigte. Een eerste verhoor gebeurde op het politiebureau van de 4de wijk. Het lijk werd naar het St.-Elisabethgasthuis gebracht.

Van Steenwinkel werd in november ter dood veroordeeld. Al de stukken waren in het Frans opgesteld, en de debatten werden ook in die taal gevoerd.

Andere betrokkenen:

Fl. Cornélie, advokaat, Leopold de Waelstraat 24.

F. Van Bever, geneesheer, Peter Benoitstraat 37.

Jos Vermeulen, Touwstraat 20.

L. Vermeulen, commissaris, Catharina Beersmansstraat 58.

L. Vandenstein, officier bij de opsporingsbrigade, rue Chevreuil 9 (Hertsdeinstraat nr. 9).

H. Reniers, politiecommissaris, St.-Andriesplaats 23.

E. Denis, rechter bij de rechtbank van 1ste aanleg, Brialmontlei 20.

W. Van Eeckhout, substituut, Transvaalstraat 49, Berchem.

Ph. Verhees, griffier bij de rechtbank van 1ste aanleg, Arthur Goemarelei 89.

J. Leclef, geneesheer, Quellinstraat 50.

J. Moens.

Driesken de Nijper

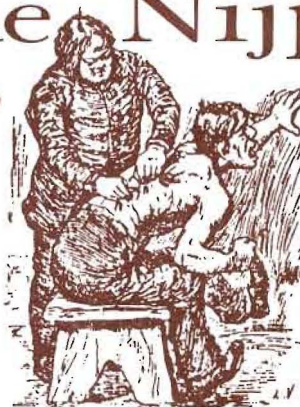
In de 15de editie van onze folklorerubriek over de merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie vertellen we deze keer over de jonge en doodarme Driesken de Nijper.

Hij is wel geen langdurig inwoner van het Sint-Andrieskwartier geweest, maar de 24 jarige jonge man heeft toch enige tijd vertoefd in de afspanning «De Star» in de Kammenstraat. Hij had daar in een knap herenpak plaats genomen om mensen die aan een ernstige kwaal leden te genezen door op de zere plekken van hun lichaam te nijpen.

Al spoedig kreeg hij van de mensen uit de 4de wijk de bijnaam «Driesken de Nijper». De vraag «Wie moet er eens genepen worden?» lag op de spottende lippen van vele St.-Andriesenaren. Vrij vlug gingen de gesprekken aan de togen van de volkscafés over niets anders meer dan over het merkwaardig nijpen van de wonderdokter.

Zij die zijn genezingen belachelijk durfden maken werden door enkele goedgelovige volkswomen betiteld als «slechte mensen». Toch geloofde het merendeel van de mensen uit de Parochie van Miserie na een tijdje niet zo erg meer in de kwakzalverij van Driesken.

Hij besloot daarom zijn kunsten te gaan proberen in onze hoofdstad. De naieve volksmensen van Brussel traptten dadelijk in de genezingskunsten van de wonderdoener.

tekening van
Lodewijk Van Aken

Deze mensen waren meer dan twintig jaar in het Frans aangesproken en parktisch niemand onder hen verstond die taal. Die onwetendheid van de Brusselse volksmens deed het vertrouwen in bijgeloof en kwakzalverij groeien. Driesken de Nijper oogstte met zijn praktijken dan ook veel meer bijval in onze hoofdstad dan in de Antwerpse St.-Andrieswijk.

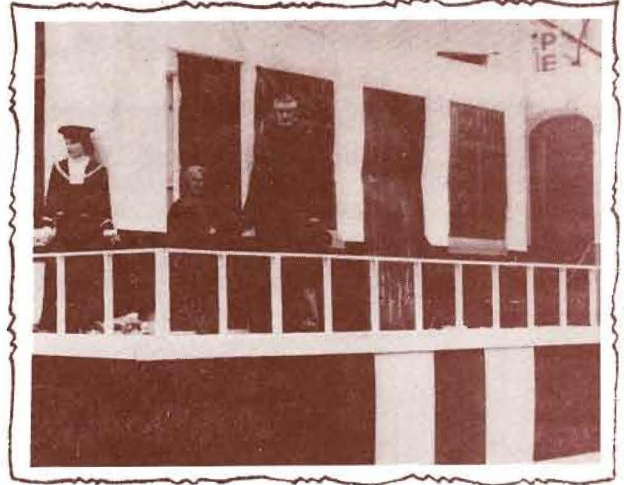
De grote schaal die voor de gulle gaven klaar stond aan de inkom van de Brusselse cafés werd goed gevuld door de «genezen» volksmensen. Na ongeveer een jaar was Driesken zo rijk geworden door zijn «patiënten» dat hij een paard en een «chees» kon kopen.

De periode van welstand was echter maar van korte duur voor de wonderdokter. Zichzelf kon hij door zijn nijpen niet genezen. Hij stierf op 25 jarige leeftijd. In de gedachten van vele naievelingen leefde hij echter nog lang verder.

De laatste halsrechting op het Kasteelplein (1856).

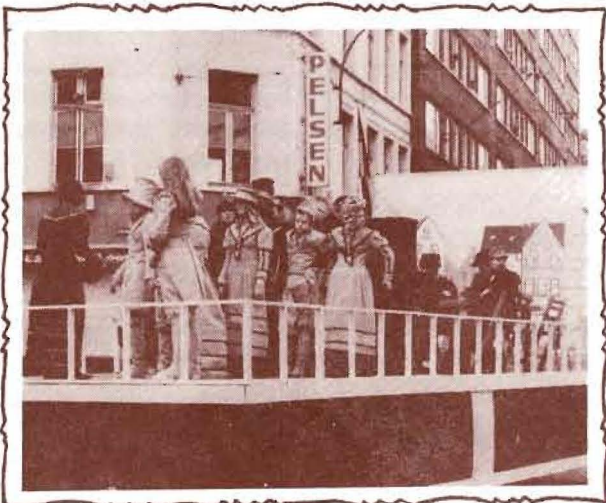
Volkstelling in de Voddenstraat (4de wijk) 1846.

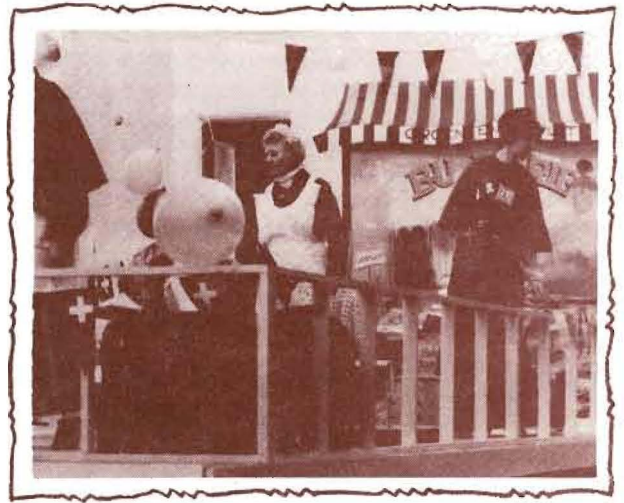
Wist ge ... ?

☆☆

- ☆ dat we op onze Ernest Claesvertelavond van 22 februari II. 50 aandachtige luisteraars(sters) telden ? We danken de vertellers Hilde Horemans en Lode Van Gool, de gitarist Jan Moonen en de presentator Pros Heylen.
- ☆ dat de folklorestoet «Parochie Van Miserie» werd aangekondigd in de rubriek «Varia» van de Maandkalender van Antwerpen, in het artikel «Toerisme» van het tweemaandelijks provinciaal tijdschrift «Contact» en in de agenda van het BRT-Televisieprogramma «Boeketje Vlaanderen» ?
- ☆ dat de geschiedenis van «10 jaar comité Sint-Andrieskwartier herleeft» in een 60 minuten durende uitzending van radio Minerva geschetst werd ? Wij danken Marc Robert voor zijn knap programma «De Muurkrant» van 8 maart II.
- ☆ dat wij de folklorestoet van 1985 mochten aankondigen op de reclamepalen van de Nationalestraat ? We danken het Winkelcentrum hiervoor van harte.
- ☆ dat we in het weekend van 16 en 17 november a.s. in de gebouwen van de D.O.R., Sint-Andriesplaats 25 een jubileumtentoonstelling voorstellen over 10 jaar folklore in St.-Andries ? Houd nu reeds deze data vrij !
- ☆ dat voor radio Delta alle informatie over de folklorestoet «Parochie van Miserie» in een 17 minuten durend rechtstreeks uitgezonden gesprek verstrekt werd ?
- ☆ dat alle nummers van ons driemaandelijks tijdschrift ter inzage liggen in de tijdschriftenleeszaal van de Antwerpse stadsbibliotheek ?

Op de vooravond van greef.

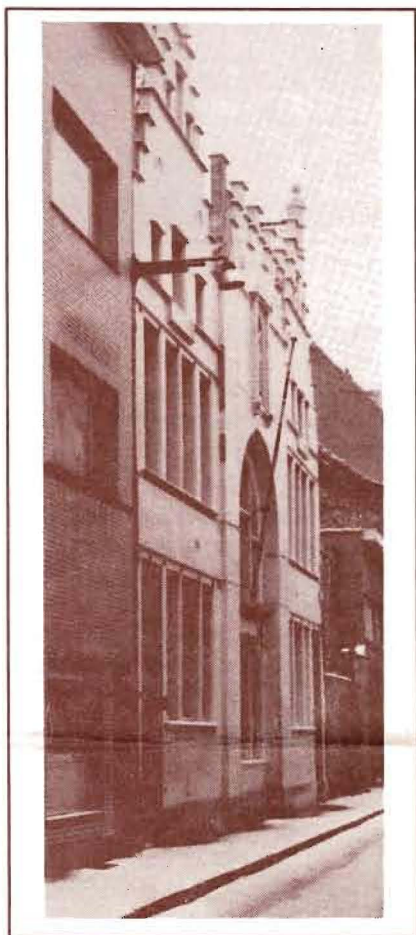

De middenstand van toen.

HISTORIEK

Schoytestraat 17

Van een reus in een rusthuis.

Rusthuis Koehler

Rond 1543 bezat Arnold Schoyte (1473-1548), burgemeester van Antwerpen, een boomgaard in de Schoytestraat (zo naar hem genoemd).

In 1600 kocht dan, over deze boomgaard, Marten Van Papenbroeck, een rijke koopman, een stuk grond met de bedoeling er een godshuis te laten oprichten.

Het was echter de zoon Nicolaas Jan Van Papenbroeck die in 1613 (dood van zijn vader) overging tot de stichting. Het godshuis werd genaamd Sint Marten, ter ere van zijn vader en zijn moeder Maria Luyckx. Het was bestemd voor 7 oude lieden met een gratis onderkomen.

Na zijn dood was het zijn weduwe Agnes de Meyer die de taak van haar echtgenoot verder zette.

De kapel werd er veel later aan toegevoegd, maar de juiste datum is niet geweten. Het is één van de weinige godshuizen die stand hielden tot aan de Franse overheersing. Toen werd de kapel gesloten en verloor het godshuis veel van zijn bestemming.

Van 1830 tot ca. 1840 werd het de bewaarplaats van de reus uit de Ommegang, benevens beelden en versieringen uit dezelfde Ommegang. Er moet toen een poort aangebouwd zijn om toe te laten dat de reus in de kapel kon geplaatst worden.

Na 1840 werd het terug in zijn oorspronkelijke vorm hersteld en zal heel waarschijnlijk de poort verdwenen zijn. Doch, het werd een internaat voor doofstomme jongens (tot 1863).

Dan volgt een leemte tot 1886 waarin het mogelijk was dat toen reeds oude lieden er een onderdak konden vinden.

Vanaf 4.12.1886 kreeg het een nieuwe bestemming en werd het een «Nachtsiel». Het slapen gebeurde in een soort van schuin opgestelde doodskisten ± 15 op 1 rij. Elke man mocht er 3 nachten blijven.

In de fameuze strenge winter van 1892/1893 werd gedurende 135 dagen een onderdak verschaft aan 5.141 mannen en 126 vrouwen en kinderen, waaronder 4.388 Belgen, 302 Fransen, 270 Duitsers, 70 Hollanders en nog verschillende andere nationaliteiten.

In 1931 werd het nachtsiel gesloten. Het heeft toen ledig gestaan want eerst in 1937 ging men over tot het ombouwen van het gebouw tot toevluchtsoord voor behoeftigen en deed het dienst als bijhuis van Bogaerts-Torfs.

Na de tweede wereldoorlog was het een tehuis voor meisjes. Het is eerst in 1954 dat het nogmaals werd omgebouwd tot rusthuis voor bejaarde vrouwen als bijhuis van dit uit de Albert Grisartstraat.

Op 15 maart 1955 trokken er de eerste vrouwtjes in. Het verkreeg alsdan de naam «KOEHLER» (O.C.M.W.). KOEHLER was een generaal die het Belgisch leger leidde te Bouvigne in 1790 langsheen de Maas en in zijn regiment waren veel Antwerpenaars. Na een mislukte veldtocht tegen de Oostenrijkers op 22.9.1790 waarbij vele doden vielen, keerden de meeste van deze Antwerpenaars terug naar huis (28.9.1790).

Het is een grijs geschilderd gebouw met nis waarin het beeld van St.-Marten (als bisschop) voorkomt. Voorheen was onder deze nis nog een halfverheven beeldhouwwerk met taferelen uit het leven van St.-Marten.

We vermelden tot slot dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» jaarlijks voor de vrouwtjes van rusthuis «Koehler» een shownamiddag organiseert t.g.v. moederdag.

LENINGEN

SPAARKAS